

Ю.Ю. Мороз, Ю.С. Цал-Цалко,
Т.С. Гайдучок, Н.І. Цегельник

МИТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Міністерство освіти і науки України
Кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування
і аудиту Житомирського національного
агроєкологічного університету
Житомирське обласне об'єднання громадської організації
“Спілка економістів України”
Житомирське товариство науковців польського походження
Житомирська спілка фахівців з бухгалтерського обліку і
оподаткування

**Ю.Ю. Мороз, Ю.С. Цал-Цалко,
Т.С. Гайдучок, Н.І. Цегельник**

Митна діяльність в Україні: організація та облікове забезпечення

Випуск 1
**Організація митної діяльності в Україні,
її роль в розвитку бізнесу та облікове
забезпечення**

Житомир 2020

УДК 339. 543:657
М 95

Рекомендовано до друку:

*кафедрою бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Житомирського національного університету (протокол № 1 від 11 серпня 2020 року);
Вченою радою Житомирського обласного об'єднання громадської організації «Спілка економістів України» (протокол № 8 від 6 серпня 2020 року);
Вченою радою Громадської організації «Житомирське товариство науковців польського походження» (протокол № 2 від 12 серпня 2020 року);
Правлінням Громадської організації «Житомирська спілка бухгалтерів і податківців» (протокол № 1 від 7 серпня 2020 року)*

Рецензенти:

Чижевська Людмила Віталіївна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і аудиту Державного університету «Житомирська політехніка», академік Академії економічних наук України, сертифікований аудитор, голова Житомирського територіального відділення Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України

Светиш Ірина Вікторівна

заступник начальника Головного управління ДПС України у Житомирській області

Ісакова Світлана Юріївна

фінансовий директор АТ «Житомирський маслозавод»

М 95 Митна діяльність в Україні: організація та облікове забезпечення. Вип. 1. Організація митної діяльності в Україні, її роль в розвитку бізнесу та облікове забезпечення: посібник / Ю. Ю. Мороз, Ю. С. Цал-Цалко, Т. С. Гайдучок, Н. І. Цегельник. – Житомир : Рута, 2020. – 136 с.

ISBN 978617-581-331-7

У посібнику всебічно розглянуто роль зовнішньоекономічних зв'язків та митної діяльності в забезпеченні інноваційного розвитку національної економіки України. Наведені основні положення побудови системи управління митною діяльністю в Україні, визначені організаційні питання роботи органів митної служби. Значну увагу приділено питанням визначення завдань та місця фінансового і управлінського обліку в забезпеченні зовнішньоекономічних зв'язків та митної діяльності.

Посібник розрахований на широке коло користувачів, особливо для студентів, що вивчають питання формування зовнішньоекономічних зв'язків і митної діяльності та оформлення їх операцій в системі фінансового і управлінського обліку.

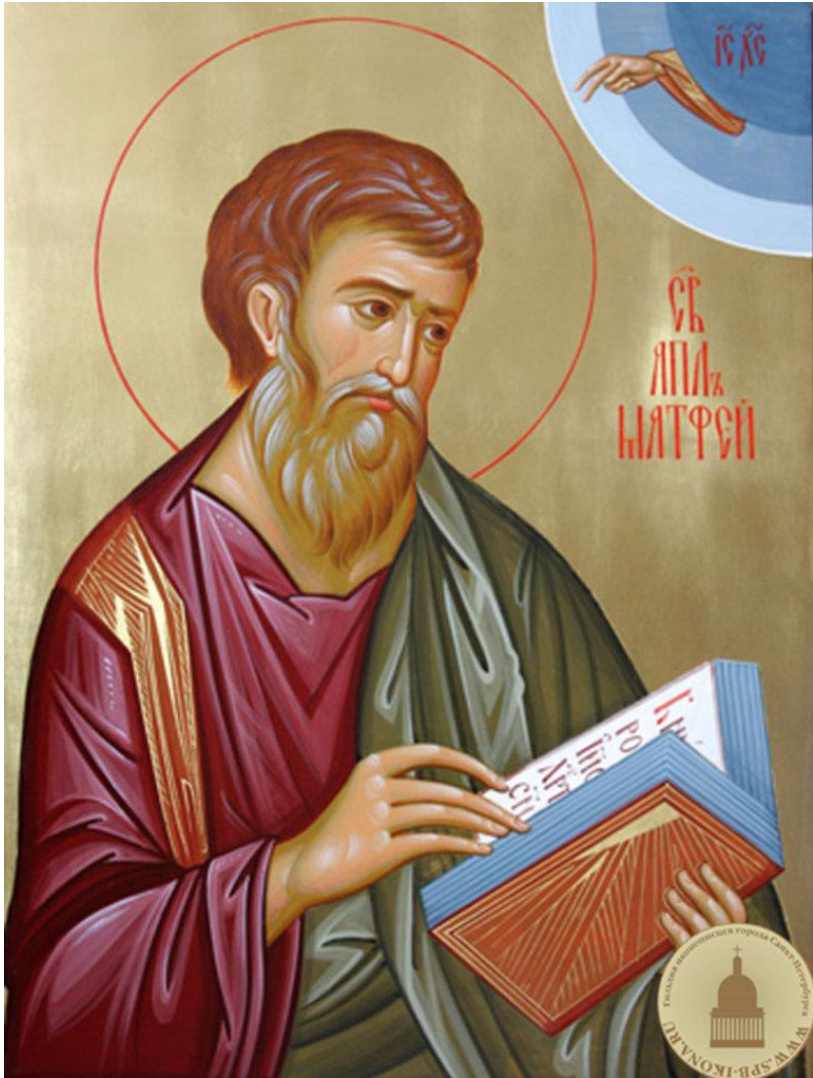
УДК 339. 543:657
М 95

ISBN 978617-581-331-7

© Ю. Ю. Мороз, 2020
© ПП «Рута», 2020

Зміст

Передумова.....	6
<i>Розділ 1. Митна політика держави в системі зовнішньоекономічних зв'язків і управлінні національною економікою.....</i>	<i>9</i>
1.1. Зовнішньоекономічна діяльність як ресурс інноваційного розвитку національної економіки України.....	9
1.2. Митна діяльність: принципи, функції та роль в зовнішньоекономічних зв'язках.....	16
1.3. Сутність та особливості змісту окремих термінів і понять при здійсненні митної справи.....	23
1.4. Формування об'єктів фінансового і управлінського обліку в зовнішньоекономічній та митній діяльності.....	36
<i>Розділ 2. Система управління митною діяльністю в Україні.....</i>	<i>39</i>
2.1. Побудова системи управління митною діяльністю держави.....	39
2.2. Адміністративні основи управління митною діяльністю.....	41
2.3. Системи нормативно-правових актів для управління митною діяльністю.....	45
2.4. Фінансово-фіскальні інструменти для управління митною діяльністю.....	51
2.5. Система контрольно-організаційних процесів в діяльності митних органів.....	57
2.6. Суть і значення захисного управлінського процесу в діяльності митних органів.....	60
2.7. Інформаційно-статистичне забезпечення управління митною діяльністю.....	64
2.8. Комунікації в державній митній службі.....	65
2.9. Матеріально-технічне забезпечення в діяльності митної служби.....	70
2.10. Соціальні аспекти діяльності митної служби.....	71
2.11. Етико-культурологічні аспекти в управлінні митною діяльністю.....	73
<i>Розділ 3. Організаційна діяльність державної митної служби України.....</i>	<i>76</i>
3.1. Призначення та основні завдання державної митної служби.....	76
3.2. Напрями реформування митної діяльності України.....	88
3.3. Провадження видів діяльності підконтрольних митним органам.....	94
<i>Розділ 4. Організація митної діяльності в Республіці Польщі.....</i>	<i>113</i>
Нормативно-правові акти.....	118
Додатки.....	124

Святий апостол Матвій (Матфей)

ангел-охоронець митників, податківців, бухгалтерів і фінансистів

Лука Пачолі

учений, що дав обітницю бідності, став родоначальником сучасної бухгалтерії

Мета обліку – ведення своїх справ у належному порядку і як слід, щоб можна було без затримки отримати усілякі відомості щодо боргів та вимог

Лука Пачолі

Передумова

“Митні збори як усередині країни, так і при вивозі з неї, що стягуються з товарів якої-небудь нації, викликають у іноземців великий опір. Купець розглядає їх як підвищення реальної вартості, а в політиці вони вважаються приростом відносного багатства” – Француз Верон Дюверже де Форбонне – французький економіст

“Держава повинна займати нейтральне положення між своїми митницями і своєю торгівлею і поступати так, щоб вони не шкодили один одному” – Шарль Луї де Монтеск'є – французький просвітител, правознавець, філософ.

Із розбудовою в Україні національної економіки, реформування її основних інституцій відповідно до вимог Європейського Союзу особливо актуального значення набуває організація зовнішньоекономічних зв'язків на рівні держави та регіонів, об'єднаних територіальних громад, підприємств, підприємців та окремих громадян. Це повною мірою стосується й митної діяльності як інструменту забезпечення зовнішньоекономічних відносин.

Як відомо, одним із перших учнів і послідовників Ісуса Христа був митник Матвій. Про цього апостола відомо не так вже й багато. Левій Матвій був митарем або, кажучи по-сучасному, митником чи податківцем. Ця професія відома з давніх часів: податки – один із стовпів, на яких стоїть держава. Податківець завжди був поміж двох вогнів: правителі вимагали безперервних надходжень до казни, а простий люд, з якого ті ж такі податки збиралися – ненавиділи митарів тихою ненавистю. До того ж, митарі в Стародавній Юдеї перебували на службі у римського прокуратора Юдеї (по суті в окупантів) і вважалися зрадниками. Спілкуватися з митарями було не тільки не бажано, але й гріхом. Матвій спокійно займався своєю справою, аж поки його не помітив Христос і не покликав за Собою. Чоловік, наче все життя тільки того й чекав – встав і пішов за Спасителем, не питаючись “куди” й “навіщо”.

Саме як митник, Матвій виробив у собі чудову звичку все звіряти, запам'ятовувати і достеменно записувати. І, мабуть, тому він став автором найпершої величної Євангелії від Матвія, яка яскраво і повно розповідає про діяння Христа від його Народження до Воскресіння.

Сучасна митна справа – це відносини, що складаються у системі зовнішньоекономічних зв'язків, одна з найважливіших ланок у міжнародних відносинах на світовому рівні. Митні відносини характеризуються насамперед митною політикою, міжнародними правилами, зовнішньоторговельними угодами, порядком і умовами переміщення через митні кордони товарних, транспортних, фінансових та інформаційних потоків, а також загальноприйнятими заходами тарифного і нетарифного регулювання, експортного контролю тощо.

Переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, здійснення різноманітних зовнішньоекономічних операцій в митному процесі з обслуговування зовнішньоекономічних зв'язків потребує відповідної системи бухгалтерського обліку, контролю, аудиту, оціночно-аналітичної роботи.

Система бухгалтерського обліку господарських операцій для забезпечення зовнішньоекономічних зв'язків та митної діяльності є одним із найважливіших інструментів управління, яка наділена певними якісними ознаками, що дозволяють здійснювати:

- документальний супровід господарських операцій в зовнішньоекономічній та митній діяльності;
- оцінку митної вартості товарів;
- переміщення товару і транспортних засобів у різних митних режимах;
- зберігання товару і транспортних засобів на митному кордоні;
- адміністрування митних платежів;
- процес митного оформлення;
- процедури митного контролю;
- запобігання та протидію контрабанді;
- підтвердження походження товарів;
- розрахунки між учасниками зовнішньоекономічної діяльності;
- формування облікового процесу з обслуговування митної діяльності на підприємствах підконтрольній митній службі;
- відображення об'єктів зовнішньоекономічної і митної діяльності у фінансовій звітності;
- обліковий процес в органах митної служби як суб'єкта державного сектору;
- формування інформації для митної статистики;
- облікові процедури з іноземних інвестицій та валютних операцій;
- надання послуг суб'єктами господарювання учасникам зовнішньоекономічної діяльності в сфері виробничої, транспортно-експедиційної, страхової, маркетингової, посередницької, брокерської, агентської, консигнаційної, управлінської, облікової, аудиторської, юридичної, туристичної та інших видів діяльності;
- аудиторську діяльність в системі митного контролю і господарської діяльності митних органів;
- створення системи інформації для самооцінки підприємства пов'язаної з отриманням авторизації авторизованого економічного оператора.

В межах визначеної ролі бухгалтерського обліку для підготовки фахівців з обслуговування зовнішньоекономічної і митної діяльності є необхідність у створенні серії навчально-практичних посібників під загальною назвою “Митна діяльність в Україні: організація та облікове забезпечення”.

У запропонованому випуску 1 “Організація митної діяльності в Україні, її роль в розвитку бізнесу та облікове забезпечення” цієї серії навчально-посібних матеріалів розглядаються організаційні основи зовнішньоекономічної і митної діяльності та система облікового забезпечення

процедур зовнішньоекономічних зв'язків і митного оформлення господарських операцій.

Визначальною рисою пропонованого видання є систематизація місця і ролі зовнішньоекономічних зв'язків в національній економіці України, структури і функцій митних органів та об'єктів облікового процесу в зовнішньоекономічній та митній діяльності, завдань і перспектив розвитку митної служби.

Видання підготовлено колективом авторів кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Житомирського національного агроекономічного університету, які мають досвід викладацької, наукової і практичної діяльності з метою забезпечення вивчення студентами навчальних дисциплін, які формують компетенції в сфері зовнішньоекономічної і митної діяльності фахівців професійного спрямування “Облік і оподаткування”.

Підготовлений посібник є складовою наукових тем кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту: “Інструменти обліково-статистичного та бюджетного забезпечення оцінювання і контролювання розвитку інтелектуальної економіки в системі формування економічного потенціалу фінансово самодостатніх Smart Village в умовах функціонування об'єднаних територіальних громад (номер державної реєстрації 0118U100557)”; “Розвиток бухгалтерського обліку, статистики, контролю і оподаткування в умовах економічного зростання України оснований на залученні інвестицій та інноваційному виробництві продуктів з високим ступенем доданої вартості” (номер державної реєстрації 0118U100564).

Автори висловлюють глибоку вдячність рецензентам за висловлені зауваження, рекомендації і конструктивні пропозиції щодо навчально-практичних матеріалів в процесі підготовки їх до видання.

Колектив авторів буде вдячний усім хто висловить зауваження і пропозиції з метою поліпшення якості посібника для формування необхідних компетенцій в сфері зовнішньоекономічних зв'язків і митної діяльності фахівців спеціальності “Облік і оподаткування”.

Розділ 1. Митна політика держави в системі зовнішньоекономічних зв'язків і управлінні національною економікою

1.1. Зовнішньоекономічна діяльність як ресурс інноваційного розвитку національної економіки України

Національні економіки країн можуть ефективно розвиватись лише за умови їх міжнародної взаємодії та переплетіння. Нині важко назвати країну, яка б не була суб'єктом міжнародних економічних відносин і не знала впливу зовнішнього середовища.

Економіка будь-якої країни складається з двох секторів: внутрішньої та зовнішньої економіки. Призначення внутрішньої економіки – задоволення потреб споживачів в державі за рахунок вітчизняного виробництва, зовнішньої – вихід на міжнародні ринки товарів та послуг, продукції суб'єктів господарської діяльності з метою підвищення загальноекономічного добробуту країни. Сектор зовнішньої економіки реалізується через зовнішньоекономічні зв'язки держави, територіальних громад і господарюючих суб'єктів.

Зовнішньоекономічна діяльність – це один з найважливіших чинників розвитку національної економіки. Жодна країна в світі не в змозі самостійно розвивати власні виробничі процеси, забезпечити економічне зростання без ефективного використання переваг міжнародного розподілу праці та сукупного міжнародного науково-технічного потенціалу. Особливо це актуально за сучасних умов, коли набувають інтенсивного розвитку процеси міжнародної економічної інтеграції, транснаціоналізації, міжнародного поділу праці, глобалізації світового господарства. Зовнішньоекономічна діяльність сприяє розвитку перспективних напрямів експортного потенціалу. Саме за рахунок зовнішньоекономічної діяльності Україна вирішує проблему нестачі енергоносіїв, новітніх машин та устаткування, технологій, деяких товарів народного споживання.

Зовнішньоекономічні зв'язки можна розглядати як комплексну систему різнобічних форм міжнародного співробітництва держав та їх суб'єктів господарювання у різних галузях економіки.

В економічному аспекті зовнішні економічні зв'язки – це операції з обігом товарів, послуг, грошових коштів і капіталу між різними економічними і валютними зонами.

Сучасні економічні зміни мають на меті поступову інтеграцію українських підприємств до системи міжнародних економічних зв'язків, з одного боку, і залучення іноземних підприємств та держав до діяльності в Україні – з другого.

Серед основних причин, які стимулюють розвиток зовнішньоекономічних зв'язків, слід виділити такі:

- нерівність економічного розвитку різних країн;
- відмінності у людських і сировинних ресурсах;
- нерівномірність розміщення фінансових ресурсів (функціонування світового інвестиційного ринку);

- характер політичних відносин;
- розвиток інтеграційних процесів;
- необхідність модернізації процесу виробництва та диверсифікації товарної номенклатури (асортименту), отримання нових технологій, ноу-хау;
- специфіка географічного розміщення, природних і кліматичних умов;
- активна та цілеспрямована роль держави у розвитку національної економіки в системі глобальних світових міжнародних зв'язків;
- міжнародне регулювання зовнішньоекономічних відносин.

Таким чином, більшість країн світу, маючи обмежену ресурсну базу і вузький внутрішній ринок, не в змозі виробляти з достатньою ефективністю товари, необхідні для внутрішніх потреб. Для таких країн зовнішньоекономічні зв'язки є способом отримання необхідних товарів. Країни з великим сировинним потенціалом базують свої економічні системи на основі реалізації експортного потенціалу.

Необхідність існування зовнішньоекономічних зв'язків обумовлюється тим, що різні країни мають різні виробничі умови. Виходячи з цього, країни спеціалізуються на виробництві такої продукції, яка значною мірою дешевша зарубіжних аналогів, що в кінцевому підсумку приносить прибуток кожному учаснику зовнішньоекономічних зв'язків, задовольняє потреби споживачів у продукції кращої якості. Цей результат досягається як на рівні держави, так і на рівні регіонів країни і окремих підприємств.

Зовнішньоекономічні зв'язки, що реалізуються через виконання зовнішньоекономічної діяльності, впливають на розвиток національної економіки через:

- одержання валютної виручки від експорту;
- підвищення технічного рівня виробництва за рахунок імпорту сучасної техніки і технологій;
- довгострокове виробниче співробітництво між іноземними партнерами по спільній діяльності в виробництві конкурентоспроможної продукції та виходу з нею на світові ринки;
- підвищення рівня та якості життя.

До видів зовнішньоекономічної діяльності, що здійснюються в Україні її суб'єкти господарювання, належать:

- експорт та імпорт товарів, капіталів й робочої сили;
- надання суб'єктам господарської діяльності України послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності, в тому числі: виробничих, транспортно-експедиційних, страхових, консультаційних, маркетингових, експортних, посередницьких, брокерських, облікових, агентських, консигнаційних, управлінських, аудиторських, юридичних, туристських та інших;
- надання послуг іноземними суб'єктами господарської діяльності суб'єктам господарювання України;

- наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна та інша кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності, навчання та підготовка спеціалістів на комерційній основі;

- міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами;

- кредитні та розрахункові операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;

- створення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності банківських, кредитних та страхових установ за межами України та створення іноземними суб'єктами господарської діяльності зазначених установ на території України;

- спільна підприємницька діяльність між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності, що включає створення спільних підприємств різних видів і форм, проведення спільних господарських операцій та спільне володіння майном як на території України, так і за її межами;

- підприємницька діяльність на території України, пов'язана з наданням ліцензій, патентів, ноу-хау, торговельних марок та інших нематеріальних об'єктів власності з боку іноземних суб'єктів господарської діяльності та аналогічна діяльність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за межами України;

- організація та здійснення діяльності в галузі проведення виставок, аукціонів, торгів, конференцій, симпозіумів, семінарів та інших подібних заходів, що здійснюються на комерційній основі, за участю суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;

- організація та здійснення оптової, консигнаційної та роздрібною торгівлі на території України за іноземну валюту;

- товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;

- орендні, в тому числі лізингові, операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;

- операції по придбання, продажу, обміну валюти на валютних аукціонах, валютних біржах та на міжбанківському валютному ринку;

- роботи на контрактній основі фізичних осіб України з іноземними суб'єктами господарської діяльності як на території України, так і за її межами та роботи іноземних фізичних осіб на контрактній оплатній основі з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності як на території України, так і за її межами.

Зовнішньоекономічна діяльність у всіх країнах виконує ряд функцій:

- сприяє вирівнюванню рівня економічного розвитку національних та світових суб'єктів господарювання;

- забезпечує співставлення національних та світових витрат виробництва;

- реалізує переваги міжнародного розподілу праці та сприяє підвищенню ефективності національної економіки.

Структурно зовнішньоекономічна діяльність включає суб'єкти господарювання та відповідну інфраструктуру, до якої можна віднести:

- інформаційно-консультативні підприємницькі структури;
- кредитно банківську систему;
- страхові господарюючі суб'єкти;
- організовані товарні ринки;
- оптово-посередницькі підприємства;
- транспортно-експедиторські служби.

Територіально зовнішньоекономічна діяльність України представлена всіма регіонами.

Структурною одиницею зовнішньоекономічних зв'язків є зовнішньоекономічна господарська операція.

Зовнішньоекономічна господарська операція – це комплекс заходів, які здійснюють суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності різних країн в процесі зовнішньої торгівлі.

Зовнішньоекономічні господарські операції можуть здійснюватися за такими основними напрямками:

- міжнародна торгівля (експортно-імпортні операції, включаючи реекспорт та реімпорт, операції зустрічної торгівлі, торгові операції суперницького типу);
- міжнародний трансфер технологій (укладання ліцензійних і франчайзингових угод, інжиніринг, реінжиніринг, консалтинг тощо);
- міжнародні інвестиції (створення спільних підприємств з іноземним капіталом, інвестиції в межах вільних економічних зон).

Суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в Україні можуть бути:

- фізичні особи – громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають цивільну правоздатність і дієздатність згідно з законами України й постійно проживають на території України;
- юридичні особи, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України (підприємства, організації та об'єднання всіх видів, включаючи акціонерні та інші види господарських товариств, асоціації, спілки, концерни, консорціуми, торговельні доми, посередницькі та консультаційні фірми, кооперативи, кредитно-фінансові установи, міжнародні об'єднання, організації та інші), в тому числі юридичні особи, майно та/або капітал яких є повністю у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності;
- об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами згідно з законами України, але які мають постійне місцезнаходження на території України і яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність;
- структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами згідно з законами України (філії, відділення, тощо), але мають постійне місцезнаходження на території України;

- спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України.

Одним із основних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності є підприємницькі структури у юридичному статусі підприємств та фізичних осіб. Обсяги діяльності суб'єктів господарювання України в сфері зовнішньоекономічних зв'язків наведені в табл. 1.1 – 1.3.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємств – це сфера господарської діяльності, пов'язана з міжнародною виробничою і науково-технічною кооперацією, експортом та імпортом продукції, виходом підприємства на зовнішній ринок.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємств ґрунтується на можливості одержання економічних вигод, виходячи з переваг міжнародного поділу праці та міжнародних ділових відносин. Це пов'язано з тим, що виробництво певного товару, його збут або надання певного виду послуг в іншій країні має більше переваг, ніж така діяльність всередині країни. Таким чином, зовнішньоекономічна діяльність здійснюється в тій країні і з тими партнерами, які є найвигіднішими

Зовнішньоекономічна діяльність підприємств є складовою загальної діяльності, а отже, взаємопов'язаною з нею і спільно вмотивованою для власників бізнесу. Водночас, зовнішньоекономічна діяльність має суттєву специфіку, яка полягає у тому, що здійснюється на міжнародному рівні у взаємозв'язку з суб'єктами господарювання інших країн.

Основні мотиви розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств:

- розширення ринку збуту своєї продукції за національні межі з метою збільшення доданої вартості і прибутку;
- закупка необхідної сировини, комплектуючих виробів, нових технологій і обладнання;
- залучення інжинірингових та інших послуг для потреб виробництва, з урахуванням їх унікальності, вищої якості і нижчих цін порівняно з внутрішнім ринком;
- залучення іноземних інвестицій з метою модернізації виробництва, зміцнення експортного потенціалу і конкурентних позицій на світових товарних ринках;
- участь у міжнародному поділі праці, спеціалізації і кооперуванні виробництва з метою успішного розвитку своєї економіки.

Таблиця 1.1

Динаміка товарної структури експорту України

(млрд.дол. США)

Найменування груп товарів	Роки														
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
УСЬОГО	32,2	36,2	46,2	63,2	37,1	47,3	62,4	64,4	59,1	50,6	35,4	33,6	39,7	43,3	46,1
Продовольчі товари та сировина для їх виробництва	4,3	4,7	6,1	10,6	9,5	9,9	12,8	17,9	17,0	16,7	14,5	15,3	17,7	18,6	22,1
Мінеральні продукти	4,1	3,4	3,7	5,6	3,0	5,1	7,0	6,3	6,3	5,3	2,7	2,4	3,5	3,9	4,4
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	3,4	4,0	4,9	6,4	3,3	4,0	6,0	6,0	5,1	3,7	2,4	1,8	2,1	2,4	2,2
Деревина та вироби з неї	0,8	1,0	1,3	1,4	1,2	1,5	1,9	1,9	2,0	2,0	1,5	1,5	1,6	2,0	1,8
Промислові вироби	0,4	0,5	0,6	0,8	0,5	0,6	0,8	0,8	0,8	0,7	0,5	0,5	0,6	0,6	0,7
Чорні й кольорові метали та вироби з них	13,8	16,3	20,6	27,3	12,6	17,0	21,8	18,5	16,8	15,0	9,2	8,1	9,9	11,4	10,0
Машини, устаткування, транспортні засоби та прилади	4,3	5,1	7,6	9,8	6,0	8,5	10,7	11,2	8,5	5,4	3,3	2,7	2,9	3,0	3,4
Різне	1,1	1,2	1,3	1,4	1,0	0,6	1,4	1,8	2,5	1,8	1,3	1,3	1,4	1,5	1,5

Примітка. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#1>

Таблиця 1.2

Динаміка товарної структури імпорту України

(млрд.дол. США)

Найменування груп товарів	Роки														
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
УСЬОГО	34,4	42,2	57,8	80,6	42,5	56,9	80,4	86,3	81,2	57,7	38,9	40,5	49,4	56,1	60,4
Продовольчі товари та сировина для їх виробництва	2,6	3,1	3,9	6,2	4,9	5,8	6,3	7,5	8,2	6,0	3,4	3,9	4,3	5,0	5,7
Мінеральні продукти	9,9	11,1	14,8	22,2	14,3	19,2	26,5	26,4	21,2	15,3	11,2	8,1	12,0	13,6	12,6
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	5,1	6,5	8,8	11,6	8,0	10,1	12,5	13,2	13,0	10,3	7,5	8,3	9,6	10,4	10,9
Деревина та вироби з неї	1,1	1,4	1,8	2,3	1,5	1,9	2,1	2,1	2,2	1,5	0,9	1,0	1,1	1,3	1,3
Промислові вироби	1,7	1,8	2,1	3,4	1,9	2,9	3,0	4,0	3,9	2,6	1,8	2,0	2,1	2,6	3,1
Чорні й кольорові метали та вироби з них	2,4	3,3	4,7	6,3	2,6	4,0	5,5	5,1	4,6	3,2	1,9	2,2	2,9	3,4	3,5
Машини, устаткування, транспортні засоби та прилади	9,9	13,4	19,1	25,9	8,5	11,8	19,2	21,0	18,2	10,7	7,5	10,4	13,6	16,0	19,4
Різне*	1,6	1,7	2,7	2,9	0,8	1,2	5,3	7,0	10,0	8,1	4,7	4,7	3,8	3,7	4,0

Примітка. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#1>

Таблиця 1.3

Прямі інвестиції в Україну за окремими операціями
(млн.дол.США)

Роки	Прямі інвестиції (усього)	Інструменти участі в капіталі	Інструменти участі в капіталі, крім реінвестування доходів	Реінвестування доходів	Боргові інструменти
1	2=(3+6)	3=(4+5)	4	5	6
2017	3692,9	3026,4	1535,0	1491,4	666,6
2018	4455,0	4069,0	1472,0	2597,0	386,0
2019	5860,0	4909,1	1658,8	3250,3	950,9

Примітка. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#1>

1.2. Митна діяльність: принципи, функції та роль в зовнішньоекономічних зв'язках

Зовнішньоекономічні зв'язки бізнесу нерозривно пов'язані з митною діяльністю та митною політикою, оскільки можливість виникнення зовнішньоекономічної діяльності є наявність міждержавних економічно-торгівельних зв'язків як об'єкта державного впливу та контролю за господарською діяльністю підприємств.

Важливою складовою забезпечення ефективних зовнішньоекономічних зв'язків є організація державної митної політики та митної справи.

Державна митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики.

Встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до законодавства державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності митних органів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної митної політики, становлять митну справу.

Митна справа здійснюється на основі принципів:

- 1) виключної юрисдикції України на її митній території;
- 2) виключних повноважень митних органів України щодо здійснення митної справи;
- 3) законності та презумпції невинуватості;

4) єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;

5) спрощення законної торгівлі;

6) визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності;

7) додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб;

8) заохочення доброчесності;

9) гласності та прозорості;

10) відповідальності всіх учасників відносин.

Зовнішньоекономічні зв'язки забезпечуються митним обслуговуванням, яке по відношенню до них можливо класифікувати за окремими ознаками, наведеними в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Класифікація видів діяльності
в процесі митного обслуговування зовнішньоекономічних зв'язків

Класифікаційні ознаки	Види діяльності
1	2
Види зовнішньоекономічних зв'язків	<ul style="list-style-type: none"> • співробітництво за КВЕД; • науково-технічне співробітництво в області проектування та сфері збуту; • торгові зв'язки; співробітництво в сфері послуг; • фінансове співробітництво.
Стадії бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> • наукові дослідження об'єктів; • виробничі зв'язки; • комерційні зв'язки на стадії реалізації
Методи реалізації зв'язків	<ul style="list-style-type: none"> • виконання спільних програм; • створення спільних підприємств; • виконання спеціального договору
Структура зв'язків	<ul style="list-style-type: none"> • між суб'єктами господарювання; • міжгалузеві; • горизонтальні (між однорідними підприємствами); • вертикальні (кожне підприємство робить свою роботу для виконання одного цілого); • змішані; • міждержавні.
Територіальне охоплення	<ul style="list-style-type: none"> • між суб'єктами господарювання; • в рамках економічної зони; • міжзональні; • світові.
Кількість суб'єктів	<ul style="list-style-type: none"> • двосторонні; • багатосторонні
Кількість об'єктів	<ul style="list-style-type: none"> • однопредметні; • багатопредметні.
Суб'єкти надання	<ul style="list-style-type: none"> • держава; • підприємства, підконтрольні митній службі.
Критерії платності	<ul style="list-style-type: none"> • платні; • безоплатні.

Продовження табл. 1.4

1	2
Види послуг	<ul style="list-style-type: none"> • технологічні (переробка вантажів, транспортування, митне оформлення, зберігання вантажів, приймання та пред'явлення вантажів фіскальним органам); • інформаційні (послуги з консультування); • сервісні (надання додаткових послуг, пов'язаних із отримання дозвільних документів, відбір зразків); • організаційні (підготовка документів, організація митного контролю та митного оформлення, видача дозволів на діяльність, контроль за якою здійснює фіскальна служба).
Комплексність послуг	<ul style="list-style-type: none"> • однорідні; • змішані.
Ступінь обов'язковості	<ul style="list-style-type: none"> • обов'язкові – передбачені діючим законодавством; • необов'язкові.

Зовнішньоекономічні зв'язки є різноманітними. Для правильного митного обслуговування необхідно визначати, до якої області зовнішньоекономічних зв'язків належить конкретна господарська операція.

Митна політика держави виконує наступні функції:

- фіскальну;
- економіко-регуляторну;
- захисну;
- контрольно-організаційну;
- інформаційно-статистичну;
- міжнародно-політичну.

Зміст фіскальної функції митної політики полягає в наповненні державного бюджету за рахунок стягнення мита, податку на додану вартість, акцизного податку з товарів та інших предметів під час переміщення через митний кордон. Від зазначених вище стягнень слід відрізнити такі митні платежі, як збір за митне оформлення, плата за зберігання товарів на митних складах, митне супроводження тощо, які не виконують фіскальної функції, а є платою за послуги митниці. До цієї ж функції належить здійснення валютного, грошово-вексельного та умовно-гарантійного контролю. Ще до цієї функції входить здійснення контролю за визначенням митної вартості товарів, аналіз та визначення шляхів ліквідації надтарифних та псевдотарифних механізмів митно-тарифного регулювання.

Економіко-регуляторна функція передбачає вплив з боку держави та її компетентних органів на зовнішньоекономічні відносини за допомогою засобів економічного та неекономічного (адміністративного) характеру для регулювання останніх з метою забезпечення національних інтересів та інтересів національних товаровиробників, створення сприятливих для них умов, забезпечення виконання державної політики у сфері економіки, виконання міжнародно-правових зобов'язань держави. Подібне регулювання здійснюється за допомогою встановлення ставок мита і митних зборів, ліцензування, квотування, сертифікації та встановлення інших нетарифних обмежень. Важливі складові цієї функції – розвиток інвестиційного клімату,

сприяння інноваційному характеру імпорту, забезпечення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів зовнішньоекономічних зв'язків науково-статистичним та експертно-дослідним супроводом, урахування інтересів регіонального та галузевого розвитку зовнішньої торгівлі, впровадження заохочувальних і стимулюючих заходів у системі регулювання зовнішньоекономічних зв'язків, розвиток конкурентного та антимонопольного середовища, забезпечення антидемпінгового й антисубсидійного розслідування, запровадження механізмів попередньо-визначального та постінспекційного контролю, ефективне використання заходів класифікаційного та верифікаційного контролю.

Захисна функція спрямована в першу чергу на захист держави від зовнішніх та внутрішніх загроз і в широкому розумінні включає:

- забезпечення національної безпеки держави, підтримання міжнародної безпеки, громадського порядку,
- моральності, захист внутрішнього ринку, захист інтересів споживачів, створення умов для підтримання законності щодо порядку переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів, ефективну боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил,
- захист прав інтелектуальної власності, сприяння антимонопольній політиці, сприяння забезпеченню екологічної безпеки, здійснення заходів антикорупційного характеру, забезпечення судово-експертної діяльності, апеляційної роботи, збереження історико-культурного надбання, сприяння боротьбі з міжнародним тероризмом, злочинністю тощо.

Велика частка подібних завдань реалізується в процесі виконання митними органами своїх контрольних функцій, а також при виконанні завдань боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил. Важливі складові цієї функції такі:

- адміністративно-процесуальна (притягнення до відповідальності осіб, що здійснили адміністративні правопорушення у сфері митної справи, а також провадження відповідно до скарг на дії (рішення) митних органів, що порушують права громадян та організацій; до цього можна зарахувати дисциплінарне провадження, тобто притягнення до дисциплінарної відповідальності співробітників митних органів, які вчинили проступки, що не містять кримінальної або адміністративної відповідальності;
- кримінально-процесуальна, зміст якої – провадження розслідування у формі дізнання у справах, що належать до компетенції митних органів;
- оперативно-розшукова діяльність – для виявлення, припинення, розкриття злочинів, проведення дізнання, що належить до компетенції митних органів, а також розшук осіб, причетних до скоєння злочинів, та проведення дій щодо забезпечення власної безпеки митних органів.

Головне завдання контрольно-організаційної функції – це формування умов і порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон та їх практична реалізація шляхом проведення митного контролю й митного оформлення товарів і транспортних засобів, тобто перевірки законності їх переміщення через митний кордон, а також видачі дозвільних документів на право займатися декларуванням товарів, відкриття й

експлуатації митних складів, розміщення суб'єктів у пунктах пропуску, на право виконувати діяльність митного перевізника; погодження на відкриття вантажних митних комплексів; ефективного використання заходів класифікаційного та верифікаційного контролю; здійснення експертних досліджень, внесення до реєстру об'єктів інтелектуальної власності; узгодження місця прибуття транспортних засобів; видачі свідоцтва про відповідність інфраструктури спеціальних економічних зон, свідоцтва про внесення в реєстр суб'єктів інфраструктури спеціальних економічних зон; затвердження переліку документів, що подаються під час митного оформлення; визначення підприємств, яким надано режим сприяння при митному оформленні, запровадження механізмів попередньо-визначального та постінспекційного контролю тощо.

Хоча порядок переміщення товарів через митний кордон – це вираження певної митної політики держави, проте організація безпосереднього здійснення митної справи, а також охоронна діяльність можуть бути розглянуті як елементи, що забезпечують життєздатність і результативність установлених митних правил. Ця функція може бути представлена такими інститутами: митний контроль, митне оформлення, митні платежі, порядок переміщення товарів і транспортних засобів фізичними особами, митні режими переміщення.

Однією з найважливіших контрольних складових у діяльності митних органів – аналіз ризиків та управління на його основі. До цієї ж функції належать забезпечення однозначного застосування норм законодавства, створення умов декларативного, документального, оглядового забезпечення для проведення належного митного контролю й митного оформлення, забезпечення системами зв'язку, технічними засобами контролю, оптимізація системи митних органів тощо.

Важлива адміністративна складова цієї функції – забезпечення митних органів високо-кваліфікованими кадрами як одним із основних ресурсів, необхідних для митної безпеки держави, багаторівневого безперервного їх навчання, підвищення соціальної захищеності митників.

Відносно самостійні напрями цієї функції – науково-дослідний і освітній. Митна справа потребує серйозного вивчення кожного її елемента, включаючи питання підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації професійних кадрів для роботи в системі митних органів, проведення товарознавчих та інших експертиз.

Інформаційно-статистична функція – важлива складова для координування напрямків розвитку митних органів. Мережа Internet дає можливість реалізувати on-line спілкування митниці та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності шляхом уведення електронного декларування й отримання результатів митного оформлення через ці мережі.

Митна справа здійснюється з використанням інформаційних технологій, у тому числі заснованих на інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, і засобів їх забезпечення, що функціонують на національному та/або міжнародному рівні.

Державна митна служба України забезпечує створення та функціонування

єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів, автоматизованої системи митного оформлення та єдиного державного інформаційного веб-порталу “Єдине вікно для міжнародної торгівлі”.

Система “Єдине вікно для міжнародної торгівлі” передбачає її використання трьома групами суб’єктів: а) декларанти, їх представники, інші заінтересовані особи; б) митні органи; в) інші державні органи, установи та організації, уповноважені на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України. Кожна із груп суб’єктів має специфічні права та обов’язки щодо використання системи, які, зокрема, відрізняються: переліком документів та відомостей, яких вони мають право вносити до системи; правами доступу до інформації, що міститься у системі; функціями системи, які можуть використовуватися.

Для забезпечення гармонізації відомостей, що надаються через єдиний державний інформаційний веб-портал “Єдине вікно для міжнародної торгівлі”, митні органи здійснюють:

1) збір та узагальнення даних та супровідних документів, які підлягають поданню відповідними особами до державних органів, установ та організацій, уповноважених на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;

2) обробку узагальнених даних відповідно до рекомендацій Всесвітньої митної організації;

3) зберігання даних, що надаються через єдиний державний інформаційний веб-портал “Єдине вікно для міжнародної торгівлі”;

4) визначення змісту та формату даних для подання через єдиний державний інформаційний веб-портал “Єдине вікно для міжнародної торгівлі” відповідно до моделі даних Всесвітньої митної організації;

5) відстеження змін і доповнень до моделі даних Всесвітньої митної організації та рекомендацій Всесвітньої митної організації для подальшого їх використання;

6) розміщення на своєму офіційному сайті інформації про функціонування єдиного державного інформаційного веб-порталу “Єдине вікно для міжнародної торгівлі”;

7) інші функції, необхідні для забезпечення функціонування єдиного державного інформаційного веб-порталу “Єдине вікно для міжнародної торгівлі”.

Єдиний державний інформаційний веб-портал “Єдине вікно для міжнародної торгівлі” забезпечує:

1) обмін документами та відомостями стосовно переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України між декларантами, їх представниками, іншими заінтересованими особами та митними органами, іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій в митній діяльності;

2) передавання державними органами, установами і організаціями,

уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, відповідних дозвільних документів та/або відомостей про включення (виключення) товару до (з) відповідного реєстру митним органам, декларантам, їх представникам та іншим заінтересованим особам у формі електронних документів, засвідчених електронним цифровим підписом;

3) передавання уповноваженими державними органами митним органам, декларантам, їх представникам та іншим заінтересованим особам інформації про встановлені ними заборон на переміщення у відповідному напрямку товарів через митний кордон України;

4) використання митними органами відомостей з відповідних реєстрів та/або документів для контролю за дотриманням встановлених заборон та/або обмежень на переміщення товарів через митний кордон України;

5) надання уповноваженими органами, які проводять заходи офіційного контролю щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту), відомостей про результати проведення таких заходів митним органам, декларантам, їх представникам та іншим заінтересованим особам;

б) використання митними органами інформації, наданої декларантами, їх представниками, іншими заінтересованими особами та державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, для прийняття відповідних рішень щодо пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, їх випуску у відповідний митний режим;

7) регулярне інформування відповідних державних органів, установ та організацій, уповноважених на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, про здійснення митних формальностей на підставі відповідних дозвільних документів або відомостей про наявність (відсутність) товару у відповідному реєстрі, внесеному до єдиного державного інформаційного веб-порталу “Єдине вікно для міжнародної торгівлі”, шляхом надання інформації про товари, переміщені через митний кордон України за відповідний період (відомості про дозвільний документ або реєстр, митний режим, декларанта, відправника, одержувача, найменування країни походження товарів (за наявності), відправлення та призначення, найменування товару, код товару, відомості про кількість товару в кілограмах (вага бруто та вага нетто) та в інших одиницях виміру);

8) багаторазове використання одноразово внесеної інформації;

9) можливість координації митними органами проведення заходів офіційного контролю уповноваженими органами;

10) можливість здійснення декларантами, їх представниками, іншими заінтересованими особами сплати відповідних митних платежів, єдиного збору, плати за здійснення митних формальностей митними органами, плати за проведення заходів офіційного контролю уповноваженими органами;

11) передавання декларантами, їх представниками та іншими заінтересованими особами до митних органів документів, відомостей, заяв, запитів тощо та отримання зворотної інформації та відповідей від митних органів;

12) розмежування доступу до інформації згідно з компетенцією державних органів, інших установ та організацій, уповноважених на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;

13) безстрокове збереження інформації, її архівацію та відновлення.

Міжнародно-політична функція полягає в забезпеченні міжнародно-інтеграційного процесу, здійсненні міжнародно-правових заходів розвитку міжнародного митного співробітництва, залученні організаційної та фінансової допомоги для розвитку митної справи. Невтручання митних органів у внутрішньодержавні політичні процеси сприяє стабілізації політичної ситуації в країні.

Митна політика слугує забезпеченню та реалізації зовнішньоекономічних завдань та інтересів держави. Поміrkована й урівноважена, а головне, стабільна митна політика сприяє зміцненню національної економіки, розвитку експортного потенціалу вітчизняної продукції, прискоренню і поглибленню інтеграції у світову економічну систему та активізації участі в міжнародних економічних і фінансових організаціях.

1.3. Сутність та особливості змісту окремих термінів і понять при здійсненні митної справи

Основні терміни і поняття, які використовуються при організації зовнішньоекономічних зв'язків та митної справи формується в діючому законодавстві, яке регулює зовнішньоекономічну і митну діяльність.

У законодавстві про зовнішньоекономічну діяльність нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

Аудит – це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам.

Валютні кошти – валютні цінності:

- іноземна валюта готівкою,
- платіжні документи (чеки, векселі, тратти, депозитні сертифікати, акредитиви та інші) в іноземній валюті,
- цінні папери (акції, облігації, купони до них, бони, векселі та інші) в іноземній валюті,
- золото та інші дорогоцінні метали у вигляді зливків, пластин та монет, а також сертифікати, облігації, варанти та інші цінні папери, номінал яких виражено у золоті, дорогоцінні камені.

Господарська діяльність – будь-яка діяльність, в тому числі підприємницька, пов'язана з виробництвом і обміном матеріальних та нематеріальних благ, що виступають у формі товару.

Демпінг – ввезення на митну територію країни імпорту товару за ціною, нижчою від порівнянної ціни на подібний товар у країні експорту, яке заподіє шкоду національному товаровиробнику подібного товару.

Експорт (експорт товарів) – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів. При цьому термін реекспорт (реекспорт товарів) означає продаж іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення за межі України товарів, що були раніше імпортовані на територію України.

Експорт (імпорт) капіталу – вивезення за межі України (ввезення з-за меж України) капіталу у будь-якій формі (валютних коштів, продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності та інших немайнових прав) з метою одержання прибутків від виробничої та інших форм господарської діяльності.

Зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

Зовнішньоекономічний договір (контракт) – домовленість двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

Імпорт (імпорт товарів) – купівля (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами.

Іноземна валюта:

– валюта готівкою, грошові знаки (банкноти, білети державної скарбниці, монети), що знаходяться в обігу і є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені або ті, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, які знаходяться в обігу,

– платіжні документи у грошових одиницях іноземних держав та міжнародних розрахункових одиницях,

– кошти у грошових одиницях іноземних держав, міжнародних розрахункових одиницях та у діючій на території України валюті з вільною конверсією, які знаходяться на рахунках та вкладах у банківсько-кредитних установах на території України та за її межами.

Іноземні інвестиції – всі види майнових та інтелектуальних цінностей, щокладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні, в

результаті чого утворюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект.

Іноземні суб'єкти господарської діяльності – суб'єкти господарської діяльності, що мають постійне місцезнаходження або постійне місце проживання за межами України.

Квоти (контингенти) глобальні – квоти, що встановлюються по товару (товарах) без зазначення конкретних країн (груп країн), куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується.

Квоти (контингенти) групові – квоти, що встановлюються по товару (товарах) з визначенням групи країн, куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується.

Квота експортна (імпортна) – граничний обсяг певної категорії товарів, який дозволено експортувати з території України (імпортувати на територію України) протягом встановленого строку та який визначається у натуральних чи вартісних одиницях.

Квоти (контингенти) індивідуальні – квоти, що встановлюються по товару (товарах) з визначенням конкретної країни, куди товар (товари) може експортуватись або з якої він (вони) може імпортуватись.

Квоти спеціальні – граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом установаного строку та який визначається в натуральних та/або вартісних одиницях виміру.

Ліцензія спеціальна – належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установаного строку певного товару (товарів), який є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів.

Ліцензія відкрита (індивідуальна) – дозвіл на експорт (імпорт) товару протягом певного періоду часу (але не менше одного місяця) з визначенням його загального обсягу.

Ліцензія генеральна – відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції по певному товару (товарах) та/або з певною країною (групою країн) протягом періоду дії режиму ліцензування по цьому товару (товарах).

Ліцензія експортна (імпортна) – належним чином оформлене право на експорт (імпорт) протягом встановленого строку певних товарів або валютних коштів з метою інвестицій та кредитування.

Ліцензія разова (індивідуальна) – разовий дозвіл, що має іменний характер і видається для здійснення кожної окремої операції конкретним суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності на період не менший, ніж той, що є необхідним для здійснення експортної (імпортної) операції.

Митне регулювання – регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України.

Міжнародна кооперація – взаємодія двох або більше суб'єктів господарської діяльності, серед яких хоча б один є іноземним, при якій здійснюється спільна розробка або спільне виробництво, спільна реалізація кінцевої продукції та інших товарів на основі спеціалізації у виробництві

промiжної продукції (деталей, вузлів, матеріалів, а також устаткування, що використовується у комплексних поставках) або спеціалізації на окремих технологічних стадіях (функціях) науково-дослідних робіт, виробництва та реалізації з координацією відповідних програм господарської діяльності.

Момент здійснення експортного (імпортного) контракту – момент, на який здійснено всі обов'язки за зазначеним контрактом, включаючи оформлення векселів (тратт) або укладення кредитних угод.

Момент здійснення експорту (імпорту) – момент перетину товаром митного кордону України або переходу права власності на зазначений товар, що експортується чи імпортується, від продавця до покупця.

Моральна шкода – шкода, яку заподіяно особистим немайновим правам суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та яка призвела або може призвести до збитків, що мають матеріальне вираження.

Обмежувальна ділова практика – здійснення індивідуальних або колективних заходів, спрямованих на обмеження конкуренції та монополізацію виробництва, розподілу, обміну, споживання товарів і одержання надприбутків.

Переказ валютних коштів за межі України – переказ грошових (валютних) коштів на користь (на рахунок) іноземного суб'єкта господарської діяльності або у банківсько-кредитну установу, що не є суб'єктом господарської діяльності України.

Попередні імпортні депозити – внесення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності на безпроцентні рахунки у банках, які обслуговують їх на території України, на період від моменту набрання договорами (контрактами), що ними укладаються, юридичної сили до моменту проходження товарами, що поставляються згідно із зазначеними договорами (контрактами), через митний кордон України або передачі товарів іноземними суб'єктами господарської діяльності на території України, грошових коштів у валюті договору (контракту) в сумі, визначеній у встановлених процентах до вартості відповідного договору (контракту).

Постійне місцезнаходження – місцезнаходження офіційно зареєстрованого головного органу управління (контори) суб'єкта господарської (зовнішньоекономічної) діяльності.

Постійне місце проживання – місце проживання на території якої-небудь держави не менше одного року фізичної особи, яка не має постійного місця проживання на території інших держав і має намір проживати на території цієї держави протягом необмеженого строку, не обмежуючи таке проживання певною метою, і за умови, що таке проживання не є наслідком виконання цією особою службових обов'язків або зобов'язань за договором (контрактом).

Представництво іноземного суб'єкта господарської діяльності – установа або особа, яка представляє інтереси іноземного суб'єкта господарської діяльності в Україні і має на це належним чином оформлені відповідні повноваження.

Спеціальна економічна зона – територія, в межах якої відповідним законом України встановлюється і діє спеціальний правовий режим господарської діяльності та спеціальний порядок застосування і дії

законодавства України.

Спільна підприємницька (господарська) діяльність – діяльність, що базується на співробітництві між суб'єктами господарської діяльності України та іноземними суб'єктами господарської діяльності і на спільному розподілі результатів та ризиків від її здійснення.

Спільні підприємства – підприємства, які базуються на спільному капіталі суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, на спільному управлінні та на спільному розподілі результатів та ризиків.

Товар – будь-яка продукція, послуги, роботи, права інтелектуальної власності та інші немайнові права, призначені для продажу (оплатної передачі).

Товарна група – група однорідних товарів за гармонізованою системою опису та кодування товарів.

Транзит товарів – переміщення товарів через територію України без будь-якого використання цих товарів на зазначеній території.

Упущена вигода – дохід або прибуток, який міг би одержати суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності в разі здійснення зовнішньоекономічної операції і який він не одержав внаслідок дії обставин, що не залежать від нього, якщо розмір його передбачуваного доходу або прибутку можна обґрунтувати.

Митна діяльність в Україні базується на окремих термінах і поняттях, які живаються в Митному кодексі в такому значенні:

1) *авторизований економічний оператор* – підприємство, якому митними органами надано авторизацію;

2) *валютні цінності*:

а) *валюта України* – грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет та в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу;

б) *іноземна валюта* – іноземні грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу;

в) *платіжні документи та цінні папери* (акції, облигації, купони до них, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, інші фінансові та банківські документи), виражені у валюті України, в іноземній валюті або банківських металах;

г) *банківські метали* – золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів;

3) *вантаж експрес-перевізника* – консолідовані за єдиним транспортним документом міжнародні експрес-відправлення чи міжнародні експрес-

відправлення, що не увійшли до складу цих консолідованих міжнародних експрес-відправлень за своїм характером, розмірами або з інших причин, що переміщуються (пересилаються) експрес-перевізником через митний кордон України;

4) *вантажне відправлення* – товари, що надходять в Україну на адресу осіб або відправляються ними за межі України, або переміщуються транзитом через митну територію України, крім товарів, що належать громадянам та переміщуються ними у ручній поклажі, супроводжуваному та несупроводжуваному багажі;

5) *ввезення товарів, транспортних засобів на митну територію України, вивезення товарів, транспортних засобів за межі митної території України* – сукупність дій, пов'язаних із переміщенням товарів, транспортних засобів через митний кордон України у будь-який спосіб у відповідному напрямку;

6) *випуск товарів* – надання митним органом права на користування та/або розпорядження товарами, щодо яких здійснюється митне оформлення, відповідно до заявленої мети;

7) *візуальне інспектування* – дії посадової особи митних органів, що передбачають зняття засобів забезпечення ідентифікації, накладених на транспортний засіб комерційного призначення, без вивантаження товарів та без їх розпакування, з метою виявлення ознак псування цих товарів;

8) *вільний обіг* – обіг товарів, який здійснюється без обмежень з боку митних органів України;

9) *громадяни – фізичні особи*: громадяни України, іноземці, особи без громадянства;

10) *декларант* – особа, яка самостійно здійснює декларування або від імені якої здійснюється декларування;

11) *декларація митної вартості* – документ встановленої форми, що подається декларантом і містить відомості щодо митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України чи стосовно яких змінюється митний режим;

12) *дозвіл митного органу* – надання особі митним органом усно, письмово (паперовим або електронним документом) чи шляхом проставлення відбитка особливої номерної печатки на супровідних документах (деклараціях, відомостях) права на вчинення певних дій;

13) *дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органічного утворення, напівдорогоцінне каміння*:

а) *дорогоцінні метали* – золото, срібло, платина і метали платинової групи (паладій, іридій, родій, осмій, рутеній) у будь-якому вигляді та стані (сировина, сплави, напівфабрикати, промислові продукти, хімічні сполуки, вироби, відходи, брухт тощо);

б) *дорогоцінне каміння* – природні та штучні (синтетичні) мінерали в сировині, необробленому та обробленому вигляді (виробах);

в) *дорогоцінне каміння органічного утворення* – перли і бурштин в сировині, необробленому та обробленому вигляді;

г) *напівдорогоцінне каміння* – природні та штучні (синтетичні) мінерали, органічні утворення та гірські породи в сировині, необробленому та

обробленому вигляді (виробах).

14) *експрес-перевізник* – перевізник, який з використанням будь-якого виду транспорту здійснює прискорене перевезення міжнародних експрес-відправлень за єдиним транспортним документом (загальні авіанакладні (AWB – airwaybill, MAWB – master airwaybill), CMR, bill of lading (коносамент) тощо), а також забезпечує приймання, обробку, пред'явлення таких відправлень митним органам для митного контролю та митного оформлення в місцях їх митного оформлення та видачу одержувачам (повернення відправникам);

15) *загальна декларація прибуття* – повідомлення митного органу про товари, призначені для ввезення на митну територію України, у тому числі з метою транзиту, що містить відомості, необхідні для проведення аналізу ризиків з метою безпеки та надійності;

16) *заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності* – не пов'язані із застосуванням мита до товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини;

17) *заходи офіційного контролю* – фітосанітарний контроль, ветеринарно-санітарний контроль, державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, що проводяться згідно із законодавством України;

18) *зона митного контролю* – місце, визначене митними органами в пунктах пропуску через державний кордон України або в інших місцях митної території України, в межах якого митні органи здійснюють митні формальності;

19) *іноземні товари* – товари, що не є українськими відповідно, а також товари, що втратили митний статус українських товарів;

20) *контейнер* – транспортне обладнання (клітка, знімна цистерна або подібний засіб), що:

а) являє собою повністю або частково закриту ємність, призначену для поміщення в неї вантажів;

б) має постійний характер і завдяки цьому є достатньо міцним, щоб слугувати для багаторазового використання;

в) спеціально сконструйоване для полегшення перевезення вантажів одним або кількома видами транспорту без проміжного перевантаження;

г) сконструйоване таким чином, щоб полегшити його перевантаження, зокрема з одного виду транспорту на інший;

г) сконструйоване таким чином, щоб його можна було легко завантажувати та розвантажувати;

д) що має внутрішній об'єм не менше одного метра кубічного.

Термін “контейнер” включає приладдя та обладнання, необхідні для цього типу контейнера, за умови, що вони перевозяться разом із контейнером. Знімні

кузови прирівнюються до контейнерів;

21) контрафактні товари:

а) товари, що є предметами порушення прав інтелектуальної власності на торговельну марку в Україні, на яких без дозволу міститься позначення, тогочне із охоронюваною в Україні торговельною маркою стосовно одного й того самого виду товарів, або яке є схожим настільки, що його можна сплутати з такою торговельною маркою;

б) товари, що є предметами порушення прав інтелектуальної власності на географічне зазначення в Україні й містять назву чи термін або описуються за допомогою назви чи терміна, які захищені таким географічним зазначенням;

в) будь-яка упаковка, етикетка, наліпка, брошура, інструкція з експлуатації, гарантія чи інший документ такого типу, навіть якщо вони представлені окремо, які є предметами порушення прав інтелектуальної власності на торговельну марку або географічне зазначення, які містять позначення, назву або термін, тотожні із охоронюваною в Україні торговельною маркою чи географічним зазначенням, або які є схожими настільки, що їх можна сплутати з такою торговельною маркою чи географічним зазначенням, та які можуть використовуватися стосовно одного й того самого виду товарів, щодо якого охороняється торговельна марка в Україні чи географічне зазначення;

22) *культурні цінності* – об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України;

23) *моторні транспортні засоби* – транспортні засоби, що рухаються за допомогою встановленого на них двигуна;

24) *механізм “єдиного вікна”* – механізм взаємодії декларантів, їх представників та інших заінтересованих осіб з митними органами, іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, який забезпечує можливість одноразового подання в електронному вигляді через єдиний державний інформаційний веб-портал “Єдине вікно для міжнародної торгівлі” документів та/або відомостей з метою дотримання вимог щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;

25) *митна декларація* – заява встановленої форми, в якій особою зазначено митну процедуру, що підлягає застосуванню до товарів, та передбачені законодавством відомості про товари, умови і способи їх переміщення через митний кордон України та щодо нарахування митних платежів, необхідних для застосування цієї процедури;

26) *митна процедура* – зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання;

27) *митне забезпечення* – одноразові номерні запірно-пломбові пристрої, печатки, штампи, голографічні мітки, засоби електронного цифрового підпису та інші засоби ідентифікації, що використовуються митними органами для

відображення та закріплення результатів митного контролю та митного оформлення;

28) *митне оформлення* – виконання митних формальностей, необхідних для випуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення;

29) *митний контроль* – сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договорів України;

30) *митний режим* – комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення;

31) *митний статус товарів* – належність товарів до українських або іноземних;

32) *митні платежі*:

а) мито;

б) акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції);

в) податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції);

33) *митні правила* – встановлений порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем, або контроль за якими покладено на митні органи;

34) *митні формальності* – сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і митними органами, а також автоматизованою системою митного оформлення з метою дотримання вимог законодавства України з питань митної справи;

35) *міжнародний транспортний документ* – номерний товаросупровідний документ, який є договором на перевезення кожного окремого міжнародного експрес-відправлення;

36) *міжнародні поштові відправлення* – упаковані та оформлені відповідно до вимог актів Всесвітнього поштового союзу та Правил надання послуг поштового зв'язку листи, поштові картки, бандеролі, спеціальні мішки з позначкою “М”, дрібні пакети, відправлення з оголошеною цінністю, поштові посилки, згруповані поштові відправлення з позначкою “Консигнація”, відправлення міжнародної прискореної пошти “EMS”, які приймаються для пересилання за межі України, доставляються в Україну або переміщуються через територію України транзитом операторами поштового зв'язку;

37) *міжнародні експрес-відправлення* – належним чином упаковані міжнародні відправлення з документами чи товарним вкладенням, які приймаються, обробляються, перевозяться будь-яким видом транспорту за міжнародним транспортним документом з метою доставки одержувачу

прискореним способом у визначений строк;

38) *нерезиденти*:

а) юридичні особи, утворені відповідно до законодавства інших держав, які здійснюють свою діяльність за межами України, а також їх відокремлені підрозділи з місцезнаходженням на території України, які не здійснюють господарську діяльність відповідно до законодавства України;

б) розташовані на території України дипломатичні представництва, консульські установи, інші офіційні представництва іноземних держав та міжнародних організацій, які мають дипломатичні привілеї та імунітет;

в) фізичні особи: іноземці та особи без громадянства, громадяни України, які мають постійне місце проживання за межами України, у тому числі ті, які тимчасово перебувають на території України;

39) *несупроводжуваний багаж* – товари, що відправляються їх власниками – громадянами з оформленням багажних або інших перевізних документів та переміщуються через митний кордон України окремо від цих громадян;

40) *митні органи* – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, митниці та митні пости;

41) *особи* – юридичні та фізичні особи;

42) *особисті речі* – товари, нові і такі, що були у вжитку, призначені для забезпечення звичайних повсякденних потреб фізичної особи, які відповідають меті перебування зазначеної особи відповідно в Україні або за кордоном, переміщуються через митний кордон України у ручній поклажі, супроводжуваному та несупроводжуваному багажі і не призначені для підприємницької діяльності, відчуження або передачі іншим особам;

43) *перевізник* – особа, яка здійснює перевезення товарів через митний кордон України та/або між митними органами на території України або є відповідальною за такі перевезення;

44) *підприємство* – будь-яка юридична особа, а також громадянин-підприємець;

45) *піратські товари* – товари, що є предметами порушення авторського права та/або суміжних прав або права інтелектуальної власності на зареєстрований промисловий зразок в Україні та які являють собою або містять копії, зроблені без згоди правовласника авторського права і суміжних прав або права інтелектуальної власності на промисловий зразок чи особи, уповноваженої таким правовласником у країні виробництва;

46) *платник податків* – особа, на яку покладено обов'язок зі сплати митних платежів;

47) *повірений* – особа, яка діє на підставі договору доручення з експрес-перевізником і здійснює пред'явлення міжнародних експрес-відправлень митному органу за місцезнаходженням одержувача (відправника);

48) *попереднє повідомлення* – завчасне повідомлення митному органу про намір ввезти товари на митну територію України або вивезти їх за її межі;

49) *попередній документальний контроль* – форма здійснення заходів офіційного контролю, яка полягає у проведенні в пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон України посадовими особами митних

органів перевірки відповідних документів і відомостей, а в разі потреби, за результатами застосування автоматизованої системи управління ризиками – візуального інспектування товарів, транспортних засобів, які ввозяться на митну територію України або поміщуються в митний режим транзиту;

50) *посадові особи підприємств* – керівники та інші працівники підприємств (резиденти та нерезиденти), які в силу постійно або тимчасово виконуваних ними трудових (службових) обов'язків відповідають за додержання такими підприємствами вимог, встановлених нормативно-правовими актами України, а також міжнародними договорами України;

51) *посадові особи представництв іноземних держав та міжнародних організацій* – акредитовані в Україні глави дипломатичних представництв та члени дипломатичного персоналу, посадові особи консульських установ, представники іноземних держав при міжнародних організаціях, посадові особи міжнародних організацій;

52) *постійне місце проживання* – місце проживання на території будь-якої держави не менше одного року громадянина, який не має постійного місця проживання на території інших держав і має намір проживати на території цієї держави протягом будь-якого строку, не обмежуючи таке проживання певною метою, і за умови, що таке проживання не є наслідком виконання цим громадянином службових обов'язків або зобов'язань за договором (контрактом);

53) *об'єкти права інтелектуальної власності* – об'єкти авторського права і суміжних прав, винаходи, промислові зразки, торговельні марки, географічні зазначення, сорти рослин, компонування напівпровідникових виробів;

54) *правовласник* – особа, якій відповідно до закону належать майнові права на об'єкт права інтелектуальної власності, або особа, яка діє від її імені в межах наданих повноважень;

55) *пртаси*:

а) товари, призначені для споживання пасажирями та членами екіпажів (бригад) на борту транспортних засобів, незалежно від того, продаються ці товари чи ні;

б) товари, необхідні для експлуатації і технічного обслуговування транспортних засобів на шляху прямування та у пунктах проміжних стоянок чи зупинок (у тому числі пально-мастильні матеріали), крім запасних частин та устаткування, які знаходяться у транспортних засобах на момент прибуття на митну територію України або доставляються на них під час перебування на цій території;

в) товари, які призначаються для продажу на винос пасажирям та членам екіпажів (бригад) транспортних засобів і знаходяться у цих транспортних засобах на момент прибуття на митну територію України або доставляються на них під час перебування на цій території;

56) *пропуск товарів через митний кордон України* – надання митним органом відповідній особі дозволу на переміщення товарів через митний кордон України з урахуванням заявленої мети такого переміщення;

57) *резиденти*:

а) юридичні особи, які утворені та провадять свою діяльність відповідно

до законодавства України, з місцезнаходженням на її території, а також їх відокремлені підрозділи за кордоном, що не здійснюють господарської діяльності;

б) дипломатичні представництва, консульські установи та інші офіційні представництва України за кордоном, які мають дипломатичні привілеї та імунітет;

в) фізичні особи: громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які мають постійне місце проживання в Україні, у тому числі ті, які тимчасово перебувають за кордоном;

г) відокремлені підрозділи іноземних юридичних осіб з місцезнаходженням на території України, які здійснюють господарську діяльність відповідно до законодавства України;

г) інвестор (оператор) за угодою про розподіл продукції, у тому числі постійне представництво інвестора-нерезидента;

58) *ремонт* – операції, що здійснюються для усунення недоліків товарів, приведення їх у робочий стан, відновлення ресурсу або характеристик та не призводять до зміни коду цих товарів згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності;

59) *ручна поклажа* – товари, що належать громадянам і переміщуються через митний кордон України разом з цими громадянами або уповноваженими ними особами без оформлення багажних чи інших перевізних документів;

60) *спеціально виготовлене сховище (тайник)* – сховище, виготовлене з метою незаконного переміщення товарів через митний кордон України, а також обладнані та пристосовані з цією метою конструктивні ємності чи предмети, які попередньо піддавалися розбиранню, монтажу тощо;

61) *судно закордонного плавання* – українське або іноземне судно, яке здійснює міжнародні перевезення товарів та/або пасажирів та прибуває на митну територію України або вибуває за її межі;

62) *супроводжуваний багаж* – товари, що належать громадянам і переміщуються через митний кордон України у багажних відділеннях транспортних засобів, якими прямують ці громадяни, з оформленням багажних або інших перевізних документів;

63) *тарифна квота* – визначений обсяг товару, в межах якого ввезення або вивезення такого товару здійснюється за пільговою ставкою мита або без застосування мита;

64) *товари* – будь-які рухомі речі, у тому числі ті, на які законом поширено режим нерухомої речі (крім транспортних засобів комерційного призначення), валютні цінності, культурні цінності, а також електроенергія, що переміщується лініями електропередачі;

65) *товари, що підозрюються у порушенні прав інтелектуальної власності:*

а) товари з ознаками порушення авторського права і суміжних прав, прав інтелектуальної власності на винаходи, промислові зразки, торговельні марки, географічні зазначення, сорти рослин, компонування напівпровідникових виробів, прав, що надаються за сертифікатами додаткової охорони на лікарські засоби та засоби захисту рослин;

б) пристрої, продукти або компоненти, призначені, виготовлені або адаптовані головним чином для забезпечення або полегшення обходу технології, пристрою або компонента, що у звичайному режимі функціонування попереджують або обмежують дії, не дозволені правовласником авторського права і суміжних прав;

в) будь-яка форма або матриця, яка спеціально призначена або адаптована для виробництва товарів, що є предметом порушення прав інтелектуальної власності;

бб) *транспортні засоби* – транспортні засоби комерційного призначення, транспортні засоби особистого користування, трубопроводи та лінії електропередачі;

бв) *транспортні засоби комерційного призначення* – будь-яке судно (у тому числі самохідні та несамохідні ліхтери та баржі, а також судна на підводних крилах), судно на повітряній подушці, повітряне судно, автотransпортний засіб (моторні транспортні засоби, причепи, напівпричепи) чи рухомий склад залізниці, що використовуються в міжнародних перевезеннях для платного транспортування осіб або для платного чи безоплатного промислового чи комерційного транспортування товарів разом з їхніми звичайними запасними частинами, приладдям та устаткуванням, а також мастилами та паливом, що містяться в їхніх звичайних баках упродовж їхнього транспортування разом із транспортними засобами комерційного призначення;

бг) *транспортні засоби особистого користування* – наземні транспортні засоби та причепи до них, плавучі засоби та повітряні судна, що зареєстровані на території відповідної країни, перебувають у власності або тимчасовому користуванні відповідного громадянина та ввозяться або вивозяться цим громадянином у кількості не більше однієї одиниці на кожну товарну позицію виключно для особистого користування, а не для промислового або комерційного транспортування товарів чи пасажирів за плату або безоплатно;

б9) *українські товари – товари:*

а) які повністю отримані (вироблені) на митній території України та які не містять товарів, ввезених із-за меж митної території України. Товари, повністю отримані (вироблені) на митній території України, не мають митного статусу українських товарів, якщо вони отримані (вироблені) з товарів, які не перебувають у вільному обігу на митній території України;

б) ввезені на митну територію України та випущені для вільного обігу на цій території;

в) отримані (вироблені) на митній території України виключно з товарів вільного обігу на території України;

70) *умовне звільнення від оподаткування митними платежами* – звільнення від сплати нарахованого податкового зобов'язання у разі поміщення товарів у митні режими, що передбачають звільнення від оподаткування митними платежами за умови дотримання вимог митного режиму;

71) *уніфікована митна квитанція* – документ встановленої форми, що засвідчує факт справляння митним органом грошових коштів, прийняття

грошової застави, передачі йому товарів, транспортних засобів на зберігання;

72) *уповноважена особа (представник)* – особа, яка на підставі договору або належно оформленого доручення, виданого декларантом, наділена правом вчиняти дії, пов'язані з проведенням митних формальностей, щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення від імені декларанта.

1.4. Формування об'єктів фінансового і управлінського обліку в зовнішньоекономічній та митній діяльності

Розвиток зовнішньоекономічної діяльності та її митного обслуговування для господарюючих суб'єктів вимагає організації відповідного облікового забезпечення. Процес обслуговування зовнішньоекономічної діяльності є важливим об'єктом бухгалтерського обліку щодо відображення господарських операцій з іноземними партнерами, забезпечення надання митних послуг і здійснення митних платежів, організації обліку на підприємствах, підконтрольних митній службі, та ведення бухгалтерського обліку в органах митної служби.

Виходячи з цього, організація бухгалтерського обліку, пов'язана з зовнішньоекономічними зв'язками і митною діяльністю, передбачає виконання відповідних специфічних завдань:

1) оформлення господарських операцій щодо зовнішньоекономічних зв'язків та митної діяльності спеціалізованими обов'язковими формами первинних документів;

2) забезпечення багатофакторного контролю з питань збереження товарів і транспортних засобів у процесі виконання зовнішньоекономічних зобов'язань і угод та їх переміщення через митний кордон;

3) систематизації та подання інформації щодо одержаних митних та інших послуг з відображенням їх на рахунках бухгалтерського обліку;

4) організації облікового процесу розрахунків при здійсненні зовнішньоекономічних зв'язків з покупцями і постачальниками;

5) формування інформації про систему митних платежів та розрахунків з митними органами;

6) врахування фактору здійснення валютних операцій в умові нестабільності курсів валют та інфляційних процесів і необхідності розрахунків курсових різниць;

7) організації обліку господарських операцій на підприємствах, підконтрольних митній службі;

8) створення системи інформації для самооцінки підприємства пов'язаної з отриманням авторизації авторизованого економічного оператора;

9) забезпечення розрахунків з підзвітними особами за господарськими операціями щодо видачі, обміну, використання та повернення валюти;

10) забезпечення системи обліку і контролю за дотриманням договорів (контрактів) та одержання від них передбачених результатів;

11) створення об'єктивної інформації для визначення цін на продукцію, роботи й послуги, які експортуються та контролю за дотриманням

обгрунтованих цін на імпортовані товари, роботи й послуги;

12) організація обліку посередницьких відносин при залученні для здійснення зовнішньоекономічної та митної діяльності агентів, брокерів, маклерів, дистриб'ютерів, дилерів, повірених;

13) ведення бухгалтерського обліку та організація внутрішнього аудиту в органах митної служби;

14) формування, подання та оприлюднення фінансової звітності щодо зовнішньоекономічних зв'язків;

15) створення системи управлінського обліку та звітності для суб'єктів зовнішньоекономічних зв'язків за господарськими операціями з переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон;

16) забезпечення обліковими інформаційними ресурсами митної статистики;

17) підготовка даних для аналітичного оцінювання і аудиту ефективності діяльності суб'єктів зовнішньоекономічних зв'язків та митної політики держави.

Зовнішньоекономічні зв'язки – це складна система, яка складається з окремих елементів – об'єктів бухгалтерського обліку.

Таким чином, виникають нові об'єкти активів, пасивів, витрат, доходів, фінансових результатів і процесів господарювання в системі бухгалтерського обліку, які вимагають застосування особливих правил у частині використання організаційно-методичних аспектів облікового відображення господарських операцій, які виникають в процесі зовнішньоекономічних зв'язків.

На підставі національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, митного та податкового законодавства, незалежно від проблем, які виникають в середині облікової системи окремого суб'єкта господарювання, відбувається регулювання зовнішньоекономічних зв'язків в частині документування, оподаткування, митного оформлення, ведення розрахунків та інших питань, які вимагають уніфікованого підходу задля створення можливості здійснення ефективних операцій зовнішньоекономічної діяльності.

Це, в свою чергу, забезпечує формування порівнюваного та зіставного інформаційного середовища між суб'єктами господарювання як в середині країни, так і за її межами, а також дозволяє підвищити рівень конкурентоспроможності товарів і послуг українських національних виробників на зовнішньоекономічних ринках інших держав.

В забезпеченні облікового процесу митної діяльності з обслуговування зовнішньоекономічних зв'язків задіяні всі прийоми бухгалтерського обліку (табл. 1.5).

За допомогою прийомів бухгалтерського обліку, які застосовуються щодо оформлення зовнішньоекономічних зв'язків та митних операцій, вирішується комплекс бухгалтерських завдань, пов'язаних з використанням національного плану рахунків та відображення них господарських операцій, визначенням оціночних компонентів, достовірним відображенням інформації в первинних і зведених документах та звітності.

Таблиця 1.5

**Інформаційне забезпечення митної діяльності
зовнішньоекономічних зв'язків прийомами бухгалтерського обліку**

Прийоми бухгалтерського обліку	Інформаційне забезпечення митної діяльності зовнішньоекономічних зв'язків
Баланс	Звіт про стан активів і пасивів, задіяних у зовнішньоекономічних зв'язках
Документування	Формування системи форм і реквізитів первинних документів для забезпечення спостереження за господарськими операціями в процесі митної діяльності
Рахунки бухгалтерського обліку	Виділення синтетичних рахунків і субрахунків та формування аналітичних рахунків для відображення господарських операцій щодо зовнішньоекономічних зв'язків та митної діяльності
Подвійний запис	Забезпечення облікового відображення зовнішньоекономічних і митних господарських операцій для оцінки зовнішньоекономічних зв'язків
Оцінка	Грошова оцінка як передумова для відображення господарських операцій зовнішньоекономічних зв'язків і митної діяльності
Калькуляція	Узагальнення витрат, пов'язаних з господарськими процесами при зовнішньоекономічних зв'язках та митній діяльності
Інвентаризація	Засіб контролю за відповідністю облікових даних про зовнішньоекономічні зв'язки та їх митного обслуговування фактичному стану за здійсненими господарськими операціями
Бухгалтерська звітність	Задоволення інформаційних потреб певних користувачів про зовнішньоекономічні зв'язки в бізнесі та їх митного обслуговування для прийняття управлінських рішень

Для бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності користуються визначеним державою планом синтетичних рахунків та відповідними інструкціями про його застосування, які відображають специфіку зовнішньоекономічних зв'язків.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності самостійно визначають порядок аналітичного обліку зовнішньоекономічних зв'язків та господарських операцій, пов'язаних з їх митним обслуговуванням, запроваджують відповідні субрахунки.

Показники бухгалтерського обліку, аналізу, оподаткування та аудиту суб'єктів зовнішньоекономічних зв'язків і митної діяльності є одними з найголовніших параметрів, які лягають в основу прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на максимізацію результативності зовнішньоекономічної діяльності.

Розділ 2. Система управління митною діяльністю в Україні

2.1. Побудова системи управління митною діяльністю держави

Україна як суверенна держава самостійно створює власну митну систему і здійснює митну справу. Митна справа є складовою частиною зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності України. Управління митною діяльністю охоплює широке коло питань, які входять до компетенції всієї вертикалі державної влади, – від законодавчих органів держави до окремих митних органів. У результаті ефективність митної діяльності визначається якістю державної митної політики, якістю механізму митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і якістю його реалізації. Митна діяльність перебуває на стику внутрішньої і зовнішньої політики країни і безпосередньо пов'язана з виконанням її найважливіших соціально-економічних і зовнішньоекономічних програм і планів.

Митна справа в Україні включає в себе встановлення порядку та організацію переміщення через митний кордон України товарів і предметів, обкладення митом, оформлення, здійснення контролю та інших заходів щодо реалізації митної політики в Україні.

При здійсненні митної справи Україна дотримується визнаних у міжнародних відносинах систем класифікації та кодування товарів, єдиної форми декларування експорту та імпорту товарів, митної інформації, інших загальноприйнятих міжнародною практикою норм і стандартів.

Для того, щоб забезпечити належний рівень ефективності функціонування митних органів виникає необхідність у побудові системи управління митною діяльністю держави.

Система митних органів в Україні не є сталою, а перебуває в постійній динаміці, оскільки за результатами своєї діяльності митна служба реформується відповідно до сучасних умов зовнішньоекономічних зв'язків.

Для управління митною службою слід мати системне уявлення про її компоненти, елементи та їх взаємозв'язки. Виділяють три логічні схеми системи управління митною службою:

- 1) зовнішнє управління стосовно митної служби;
- 2) управління суспільними процесами з боку митної служби;
- 3) внутрішнє управління в системі митної служби, тобто забезпечення організації та функціонування системи.

Важливою компонентою системи управління є його організаційний процес. Процес управління в митній службі – це діяльність об'єднаних у систему суб'єктів управління, спрямована на зміну якісних станів керованого об'єкта, на досягнення цілей колективу шляхом реалізації певних функцій з використанням відповідних методів і принципів управління.

Управління в митній службі включає в себе наступні аспекти:

- визначення цілей, завдань і функцій митної служби (органу, підрозділу, співробітника);
- розробка й удосконалення їх організаційної та функціональної структури;

- забезпечення трудовими, матеріально-технічними, інформаційними та іншими ресурсами;
- підготовка, прийняття і реалізація управлінських рішень;
- забезпечення скоординованості дій органів, служб, підрозділів, співробітників;
- регулювання і організація їх функціонування з урахуванням оперативної обстановки та відхилень від намічених цілей;
- забезпечення розвитку, модернізації системи та діяльності митної служби та інші види діяльності.

Систему управління митною діяльністю слід розглядати як сукупність взаємодіючих і взаємопов'язаних елементів та їх компонентів, що забезпечують певний заданий рівень функціонування митних органів.

Управління в митній службі можна визначити як особливий вид діяльності спеціально створеного управлінського апарату та посадових осіб, наділених певними повноваженнями щодо упорядкування системи митної служби, забезпечення її оптимального функціонування і розвитку з метою ефективного вирішення завдань з реалізації митної політики держави.

Загальноприйнятими функціями управління, що використовуються в митній службі є бюджетування, організація, мотивація і контролювання (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Загальні функції управління в митній службі

Функції управління митної діяльності	Зміст функцій
Бюджетування	Формування бюджетних програм витрат на утримання і доходів (митних платежів та інших надходжень) митних органів на базі функціонування центрів відповідальності, які реалізуються у конкретних показниках націлених на виконання певних завдань, і дані яких ідентифікуються інструментами фінансового та управлінського обліку
Організація	Розподіл завдань митної служби між виконавцями та наділення їх необхідними для цього засобами з метою структуризації роботи і формування підрозділів, щоб виконувати завдання і досягати показників бюджетування
Мотивація	Процес за допомогою якого здійснюється спонукання персоналу для досягнення цілей митної служби та задоволення власних потреб працівників в залежності від результативності митної діяльності
Контролювання	Система нагляду за діяльністю митної служби, що дає змогу регулярно отримувати інформацію про стан справ на основі інструментів бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту, статистики і звітності з метою прийняття управлінських рішень спрямованих або на закріплення досягнутої результативності, або на усунення причин, що перешкоджають її досягнення

Для забезпечення виконання функцій системи управління митною діяльністю в митній службі виділяють структурні підсистеми, зокрема: адміністративну, фінансово-фіскальну, нормативно-правову, контролюно-

організаційну, захисну, інформаційно-статистичну, комунікаційну, матеріально-технічну, соціальну і етико-культурологічну.

Використання системного підходу до управління митною діяльністю дає змогу виокремити структурні елементи системи управління митною діяльністю за різними ознаками, визначити характерні особливості компонентів кожного елемента, оптимізувати взаємозв'язки між елементами та компонентами, забезпечити комплексний аналіз ефективності управління митною діяльністю на засадах по елементного аналізу структурних складових системи, визначити основні недоліки функціонування системи та розробити шляхи щодо їх подолання.

2.2. Адміністративні основи управління митною діяльністю

Адміністративна підсистема управління митною діяльністю формується Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Міністерством фінансів України, Державною митною службою України та іншими органами управління державою.

Державна митна служба України включає центральний апарат, департамент спеціалізованої підготовки та кінологічного забезпечення, спеціалізовану лабораторію з питань експертизи та досліджень та 16 територіальних органів (митниць) з відповідними внутрішніми структурними підрозділами (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Внутрішня структура центрального апарату та територіальних органів (митниць) органів Державної митної служби України

Центральний апарат	Територіальні органи (митниці)
1	2
Голова Держмитслужби	Начальник митниці
Перший заступник Голови Держмитслужби	Сектор інформаційної політики
Заступник Голови Держмитслужби	Управління забезпечення роботи та документообігу
Відділ інформаційної політики	Управління у сфері запобігання, виявлення та протидії корупції
Управління з питань організаційного забезпечення роботи Служби	Управління з напряму реалізації правових питань
Управління забезпечення та організації документообігу	Управління кадрового забезпечення та розвитку персоналу
Відділ у сфері запобігання, виявлення та протидії корупції	Сектор охорони державної таємниці
Департамент з напряму реалізації правових питань	Управління контролю митної вартості, класифікації, походження товарів та прогнозування надходжень
Управління внутрішнього аудиту	Управління забезпечення митного контролю та оформлення
Департамент управління персоналом	Управління контролю за переміщенням товарів
Сектор охорони державної таємниці	Відділ технічних засобів митного
Департамент розвитку митної справи та контролю службової діяльності Департамент адміністрування митних платежів	
Департамент митної вартості	
Департамент митно-тарифного регулювання	

Продовження табл. 2.2

1	2
Управління заходів торговельної політики	контролю
Управління митного аудиту	Управління митного аудиту
Департамент організації митного контролю	Управління запобігання та протидії
Департамент забезпечення митного оформлення	контрабанді та порушенням митних
Департамент протидії митним правопорушенням	правил
Департамент інфраструктури, держмайна та	Управління інфраструктури,
господарської діяльності	держмайна та господарської
Департамент фінансування, бухгалтерського	діяльності
обліку та звітності	Управління бухгалтерського обліку
Управління міжнародної співпраці	та фінансової роботи
Департамент митних інформаційних технологій	Управління інформаційних
та статистики	технологій, митної статистики та
Департамент таргетингу та профілювання	захисту інформації
митних ризиків	Відділ управління митними
Управління внутрішньої безпеки	ризиками
	Відділ чергових

Державна митна служба України – це єдина загальна система, яка складається з окремих юридичних осіб та їх структурних підрозділів.

Центральний апарат здійснює загальне керівництво митною системою України, який спрямовує, координує та контролює діяльність митних органів з питань митної справи.

До територіальних органів Державної митної служби України належать територіальні митниці: Азовська, Буковинська, Волинська, Галицька, Дніпровська, Закарпатська, Київська, Одеська, Північна, Подільська, Поліська, Слобожанська, Східна, Чорноморська.

Крім того, здійснюють діяльність дві спеціалізовані митниці: енергетична та координаційно-моніторингова.

Митниці – це державні органи, які здійснюють захист економічних інтересів України, забезпечують виконання митних питань, а також управління митних платежів в межах визначеної території або функцій.

Внутрішня структура спеціалізованих митниць наведена в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Внутрішня структура органів спеціалізованих митниць

Енергетична	Координаційно-моніторингова
1	2
Начальник митниці	Начальник митниці
Відділ забезпечення роботи та	Управління координації заходів протидії
документообігу	контрабанді і порушенням митних правил
Сектор у сфері запобігання, виявлення та	та оперативного реагування
протидії корупції	Сектор інформаційної політики
Сектор з наряду реалізації правових	Відділ організації роботи та
питань	документообігу
Відділ кадрового забезпечення та розвитку	Сектор у сфері запобігання, виявлення та

Продовження табл. 2.3

1	2
персоналу Сектор охорони державної таємниці Управління контролю митної вартості, класифікації, походження товарів та прогнозування надходжень Відділ забезпечення митного контролю та оформлення Сектор контролю за переміщенням товарів Сектор технічних засобів митного контролю Сектор митного аудиту Відділ запобігання та протидії контрабанді та порушенням митних правил Відділ інфраструктури, держмайна та господарської діяльності Відділ бухгалтерського обліку та фінансової роботи Відділ інформаційних технологій, митної статистики та захисту інформації Сектор управління митними ризиками Відділ чергових	протидії корупції Відділ з напряму реалізації правових питань Відділ кадрового забезпечення та розвитку персоналу Спеціаліст із охорони державної таємниці (самостійна штатна одиниця) Сектор інфраструктури, держмайна та господарської діяльності Сектор бухгалтерського обліку та фінансової роботи Відділ інформаційних технологій, митної статистики та захисту інформації Спеціаліст з охорони праці та мобілізаційної підготовки (самостійна штатна одиниця) Управління компетенцій з питань митної справи Управління комплексного аналізу Управління онлайн-моніторингу Відділ оперативного вирішення питань щодо скарг та пропозицій Відділ комплексної перевірки та атестації Господарсько-експлуатаційний сектор Відділ чергових

Кожна територіальна і спеціалізована енергетична митниця мають свої зони діяльності (табл. 2.4) і відповідні структурні підрозділи.

Таблиця 2.4

Зони діяльності митниць України

Митниця	Зона діяльності
1	2
Азовська	Донецька область
Буковинська	Чернівецька область, місто Чортків, Чортківський, Борщівський, Гусятинський, Монастирський, Заліщицький та Бучацький райони Тернопільської області, місто Кам'янець-Подільський, Вінковецький, Кам'янець-Подільський, Дунаєвецький, Чемеровецький, Ново-Ушицький райони Хмельницької області
Волинська	Волинська область, за винятком Луцького, Ківерцівського, Горохівського, Рожищанського, Любешівського, Маневицького, Камінь-Каширського районів та міста Луцьк
Галицька	Львівська область, Івано-Франківська область, Тернопільська область, за винятком міста Чортків, Чортківського, Борщівського, Гусятинського, Монастирського, Заліщицького та Бучацького районів
Дніпровська	Дніпропетровська область, Запорізька область, Кіровоградська область, Полтавська область
Енергетична	територія України
Закарпатська	Закарпатська область

Продовження табл. 2.4

1	2
Київська	місто Київ, Київська область, Житомирська область, Черкаська область.
Координаційно-моніторингова	територія України
Одеська	Одеська область
Північна	Чернігівська область, міста Глухів, Конотоп, Шостка та Середино-Будський, Ямпільський, Шосткинський, Глухівський, Кролевецький, Путивльський, Конотопський райони Сумської області
Подільська	Вінницька область, міста Хмельницький та Старокостянтинів, Хмельницький, Волочиський, Городоцький, Деражнянський, Красиївський, Летичівський, Старокостянтинівський, Старосинявський, Теофіпольський, Ярмолинський райони Хмельницької області
Поліська	Рівненська область, місто Луцьк, Луцький, Ківерцівський, Горохівський, Рожищанський, Любешівський, Маневицький, Камінь-Каширський райони Волинської області, міста Нетішин, Славута, Шепетівка, Славутський, Шепетівський, Полонський, Ізяславський, Білогірський райони Хмельницької області
Слобожанська	Харківська область, Сумська область, за винятком міст Глухів, Конотоп, Шостка, Середино-Будського, Ямпільського, Шосткинського, Глухівського, Кролевецького, Путивльського, Конотопського районів
Східна	Луганська область
Чорноморська	Миколаївська область, Херсонська область, Автономна Республіка Крим, місто Севастополь

В структурі митниць відповідно до Класифікатора Державної митної служби України, її територіальних органів та їх структурних підрозділів можуть створюватися:

1. Митні пости
2. Управління (відділ) контролю за переміщенням товарів.
3. Пункт пропуску митного поста.
4. Пункт контролю митного поста.
5. Відділ митного оформлення митного поста.
6. Сектор митного оформлення митного поста.

Ці структурні підрозділи безпосередньо здійснюють митний контроль та оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України.

Як приклад, Київська митниця складається з наступних митних постів: Київ-західний, Київ-східний, Київ-столичний, Київ-спеціалізований, Аеропорт Київ "Жуляни", Аеропорт Бориспіль, Чайки, Квітневе, Мартусівка-спеціалізований, Калинівка, Умань, Сміла, Черкаси-південний, Черкаси-північний, Житомир, Коростень, Новоград-Волинський, Овруч.

Територіально в кожній області формується система митних органів, які забезпечують виконання функцій митної служби. Система митних органів

Житомирської області наведена в табл. 2.5.

Кожний структурний підрозділ митної служби має код місця митного оформлення, який складається з восьми знаків і сформований за такою схемою:

UAMMMППП,

де МММ – код Держмитслужби, митниці Держмитслужби; ППП – код місця митного оформлення.

Код ознаки пункту пропуску складається з трьох знаків і сформований за наступною схемою:

1) перший знак – цифри 1-4, 9, які визначають категорію пункту пропуску, пункту контролю, а саме:

- 1 – міжнародний;
- 2 – міждержавний;
- 3 – місцевий;
- 4 – міжнародний, місцевий;
- 9 – інше;

2) другий знак – цифри 1-9, які визначають вид сполучення через пункт пропуску, а саме:

- 1 – автомобільне;
- 2 – залізничне;
- 3 – повітряне;
- 4 – річкове;
- 5 – морське;
- 6 – поромне;
- 7 – пішохідне;
- 8 – трубопровідне;
- 9 – лінія електропередачі;

3) третій знак – цифри 0-7, які визначають суміжну країну, на кордоні з якою розташовано пункт пропуску, або її відсутність, а саме:

- 0 – суміжна країна відсутня;
- 1 – Російська Федерація;
- 2 – Республіка Білорусь;
- 3 – Республіка Польща;
- 4 – Словацька Республіка;
- 5 – Угорщина;
- 6 – Румунія;
- 7 – Республіка Молдова.

2.3. Системи нормативно-правових актів для управління митною діяльністю

Нормативно-правова підсистема управління митною діяльністю охоплює законодавчу, нормативну та інструктивну базу, що регулює засади функціонування митних органів і суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Таблиця 2.5

Система митних органів Житомирської області
 відповідно до Класифікатора Державної митної служби України, її територіальних органів та їх структурних підрозділів

Код місця митного оформлення	Ознака пункту пропуску	Назва місця митного оформлення		Адреса			
		українською мовою	англійською мовою	назва області	назва населеного пункту	індекс	назва вулиці тощо
Енергетична митниця							
UA903040		Відділ митного оформлення "Коростень" митного поста "Центральний"	Customs Clearance Division "Korosten", Customs Post "Tsentralnyi"	Житомирська	м. Коростень	11504	вул. Толстого, 3
UA903060	982	Відділ митного оформлення "Новоград-Волинський" митного поста "Західний"	Customs Clearance Division "Novohrad-Volynskiy", Customs Post "Zakhidnyi"	Житомирська	с. Майстрова Воля	11700	вул. Наливна станція, 1А
Київська митниця							
UA100530		Відділ митного оформлення № 1 митного поста "Житомир"	Customs Clearance Division No 1, Customs Post "Zhytomyr"	Житомирська	с. Оліївка	12402	вул. Садова 4
UA100540		Сектор митного оформлення "Коростишів" митного поста "Житомир"	Customs Clearance Sector "Korostyshiv", Customs Post "Zhytomyr"	Житомирська	м. Коростишів	12500	вул. Горького, 68
UA100550		Відділ митного оформлення "Бердичів" митного поста "Житомир"	Customs Clearance Division "Berdychiv", Customs Post "Zhytomyr"	Житомирська	м. Бердичів	13300	вул. Одеська, 18/2, ВМ № 3

Продовження табл. 2.5

UA100560	130	Пункт пропуску “Аеродром “Озерне” (Житомир)” митного поста “Житомир”	Checkpoint “Aerodrom Ozerne”, Customs Post “Zhytomyr”	Житомирська	смт Озерне	10014	Аеродром “Озерне” (Житомир)
UA100K10		Митний пост “Житомир” (керівництво)	Customs Post “Zhytomyr” (Senior Staff)	Житомирська	с. Оліївка	12402	вул. Садова, 4
UA100570	112	Пункт пропуску “Виступовичі – Нова Рудня”. Відділ митного оформлення “Виступовичі” митного поста “Овруч”	Checkpoint “Vystupovychi - Nova Rudnia”. Customs Clearance Division “Vystupovychi”, Customs Post “Ovruch”	Житомирська	с. Рудня	11147	Руднянська сільська рада за межами населеного пункту, 19 кілометр автодороги державного значення Р-28 “Виступовичі – Житомир”
UA100590	212	Пункт пропуску “Майдан-Копищанський – Глушкевичі”. Відділ митного оформлення “Майдан Копищанський” митного поста “Овруч”	Checkpoint “Maidan-Kopyshchanskyi – Hlushkevychi”. Customs Clearance Division “Maidan Kopyshchanskyi”, Customs Post “Ovruch”	Житомирська	с. Майдан Копищанський	11017	с. Майдан Копищанський
UA100600	122	Пункт контролю на станції “Овруч” пункту пропуску “Виступовичі – Словечно”. Відділ митного оформлення “Ovruch” митного поста “Овруч”	Control Point At Ovruch Station. Checkpoint “Vystupovychi – Slovechno”. Customs Clearance Division “Ovruch” Customs Post “Ovruch”	Житомирська	м. Овруч	11104	вул. Білоруська, 2
UA100610		Сектор митного оформлення “Олевськ” митного поста “Овруч”	Customs Clearance Sector “Olevsk”, Customs Post “Ovruch”	Житомирська	м. Олевськ	11001	вул. Покальчука, 15

Закінчення табл. 2.5

UA100K11		Митний пост “Овруч” (керівництво)	Customs Post “Ovruch”(Senior Staff)	Житомирська	м. Овруч	11102	вул. Героїв Майдану, 1/21
UA100620	122	Пункт контролю на станції “Коростень” пункту пропуску “Виступовичі – Словечно”. Відділ митного оформлення № 1 митного поста “Коростень”	Control Point At Korosten Station, Checkpoint “Vystupovychi – Slovechno”. Customs Clearance Division No 1, Customs Post “Korosten”.	Житомирська	м. Коростень	11500	вул. Горького, 23А
UA100630		Відділ митного оформлення № 2 митного поста “Коростень”	Customs Clearance Division No 2, Customs Post “Korosten”	Житомирська	м. Коростень	11500	вул. Толстого, 3
UA100640		Сектор митного оформлення “Малин” митного поста “Коростень”	Customs Clearance Sector “Malyn”, Customs Post “Korosten”	Житомирська	м. Малин	11601	вул. Кримського, 120
UA100K12		Митний пост “Коростень” (керівництво)	Customs Post “Korosten” (Senior Staff)	Житомирська	м. Коростень	11500	вул. Сосновського, 28Г
UA100650		Митний пост “Новоград-Волинський”	Customs Post “Novohrad-Volynskiy”	Житомирська	с. Наталівка	11742	вул. Промислова, 13
UA100660		Сектор митного оформлення “Баранівка” митного поста “Новоград-Волинський”	Customs Clearance Sector “Baranivka”, Customs Post “Novohrad-Volynskiy”	Житомирська	м. Баранівка	12700	вул. Старченка, 9

Нормативно-правову підсистему формують національні та міжнародні правові акти.

Національні правові акти можна розділити на дві групи:

- закони, що безпосередньо регулюють митну діяльність;
- нормативні акти з окремими положеннями, що стосуються митної діяльності.

До найважливіших нормативних актів, що регулюють митну діяльність можна віднести: Митний кодекс України, Закон України “Про Митний тариф України”, Закон України “Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції”, Закон України “Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України” тощо), Постанова Кабінету міністрів України «Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України».

Структура Митного кодексу України наведена в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Структура Митного кодексу України

Розділи	Зміст
1	2
Загальні положення	Основи митної справи та набуття статусу авторизованого економічного оператора
Країна походження товару	Підтвердження країни походження товару
Митна вартість товарів та методи її визначення	Порядок визначення митної вартості
Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності	Класифікація товарів
Митні режими	Види митних режимів
Переміщення і пропуск товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України. Митні формальності при переміщенні товарів через митний кордон України різними видами транспорту	Порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон
Зберігання товарів, транспортних засобів комерційного призначення на складах митних органів та розпорядження ними	Операції з товарами і транспортними засобами у митних органах
Митне оформлення	Положення щодо митного оформлення
Митні платежі	Положення щодо митних платежів
Гарантії забезпечення виконання зобов'язань перед митними органами	Форми, умови та способи забезпечення зобов'язань перед митними органами
Митний контроль	Організація митного контролю
Особливості пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України громадянами	Організація пропуску та оподаткування товарів громадян

Продовження табл. 2.6

1	2
Особливості пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України представництвами іноземних держав, міжнародними організаціями та офіційними особами, а також дипломатичними представництвами України, що знаходяться за кордоном	Організація пропуску та оподаткування товарів іноземних держав і дипломатів
Сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України	Порядок митного контролю і оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності
Здійснення митними органами контролю за окремими видами діяльності підприємств	Положення щодо здійснення митними органами контролю за окремими видами діяльності підприємств
Митна статистика	Організація митної статистики
Запобігання та протидія контрабанді	Заходи щодо запобігання та протидії контрабанд
Порушення митних правил та відповідальність за них	Положення щодо порушень митних правил та відповідальність за них
Проведення у справах про порушення митних правил	Порядок провадження у справах про порушення митних правил
Митні органи	Структура та організація діяльності митних органів
Прикінцеві та перехідні положення	Тимчасові положення митної діяльності

Окремі питання митної діяльності також регулюються положеннями Законів України: “Про зовнішньоекономічну діяльність” (табл. 2.7), “Про гуманітарну допомогу”, “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті” тощо.

Таблиця 2.7

Структура Закону України: «Про зовнішньоекономічну діяльність»

Розділи	Зміст
1	2
Загальні положення	Терміни, принципи, суб'єкти та види зовнішньоекономічної діяльності
Регулювання зовнішньоекономічної діяльності	Регулювання зовнішньоекономічної діяльності державою, недержавними органами і суб'єктами ЗЕД
Спеціальні правові режими зовнішньоекономічної діяльності	Спеціальні економічні зони і правові режими
Економічні відносини України з іншими державами та міжнародними міжурядовими організаціями	Регулювання економічних відносин України з іншими державами та міжнародними міжурядовими організаціями

Продовження табл. 2.7

1	2
Захист прав і законних інтересів держави та інших суб'єктів зовнішньоекономічної і господарської діяльності України	Заходи України на дискримінаційні дії інших держав
Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності	Види та форми відповідальності у ЗЕД
Порядок розгляду спорів у зовнішньоекономічній діяльності	Розгляд спорів у ЗЕД

До міжнародних нормативно-правових актів, що стосуються митної діяльності світового співтовариства і України можна зарахувати: Міжнародну конвенцію про спрощення і гармонізацію митних процедур (Київська конвенція 1973 р., набрала чинності для України 15.09. 2011 р.), Митну конвенцію про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП 1975 р., набрала чинності для України 11.10. 1994 р.), Міжнародну конвенцію про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства 1977 р. (приєднання України від 23.05. 2000 р.), Регламент європейського парламенту і ради (ЄС) про встановлення Митного кодексу Союзу (1992 р.), Конвенцію про процедуру спільного транзиту (1987 р.), Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати Інкотермс (в редакції 2020 р.), Угода про заснування Світової організації торгівлі (1994 р.) (набрала чинності для України 16.05. 2008 р.), Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, розділ IV. Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею (ратифіковано Україною 16.09. 2014 р.).

2.4. Фінансово-фіскальні інструменти для управління митною діяльністю

Фінансово-фіскальні інструменти в митній діяльності забезпечують управління надходженнями до бюджету у формі податків та зборів, які сплачуються від господарських операцій в процесі здійснення зовнішньоекономічних зв'язків і витратами на утримання центрального та територіальних органів державної митної служби (Державна митна служба України та митниці)

Одним із ключових напрямів організації митної справи є покладення на митні органи функцій контролю щодо встановлення і застосування ставок мита (ввізного, вивізного, спеціального), обкладання митом в межах окремих преференційних режимів, контроль за митною вартістю товарів, класифікацією товарів і визначенням країни походження товарів, які переміщуються через митний кордон України, щоб забезпечити повноту стягнення мита.

Митні органи забезпечують стягнення і перерахування до державного бюджету таких платежів:

I. Штрафи і конфіскації. За порушення митних правил можуть бути накладені такі адміністративні стягнення:

1) попередження;

2) штраф;

3) конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення – безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів, транспортних засобів зі спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, укладених відповідно до закону), а також транспортних засобів, використовуваних для переміщення товарів, безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування митного органу.

II. Мито як загальнодержавний податок. Мито (польс. *myto*, нім. *Markt*, грец. *τέλος*) – непрямий податок, що стягується з товарів, транспортних засобів, ін. предметів, які переміщуються через певний окреслений пункт або митний кордон країни.

В Україні застосовують такі види мита: 1) ввізне мито; 2) вивізне мито; 3) сезонне мито; 4) особливі види мита: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне, додатковий імпорتنний збір.

III. Акцизний податок. Об'єктами оподаткування можуть бути операції, пов'язані з митною діяльністю, до яких належать підакцизні товари:

– спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу “живого” бродіння);

– тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну;

– пальне, у тому числі товари (продукція), що використовуються як пальне для заправлення транспортних засобів, обладнання або пристроїв з двигунами внутрішнього згоряння із запалюванням від стиснення, з двигунами внутрішнього згоряння з іскровим запалюванням, з двигунами внутрішнього згоряння з кривошипно-шатунним механізмом;

– автомобілі легкові, кузови до них, причепа та напівпричепа, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;

– електрична енергія.

IV. Податок на додану вартість:

– податок на додану вартість з товарів, які ввезли на територію України суб'єкти підприємницької діяльності;

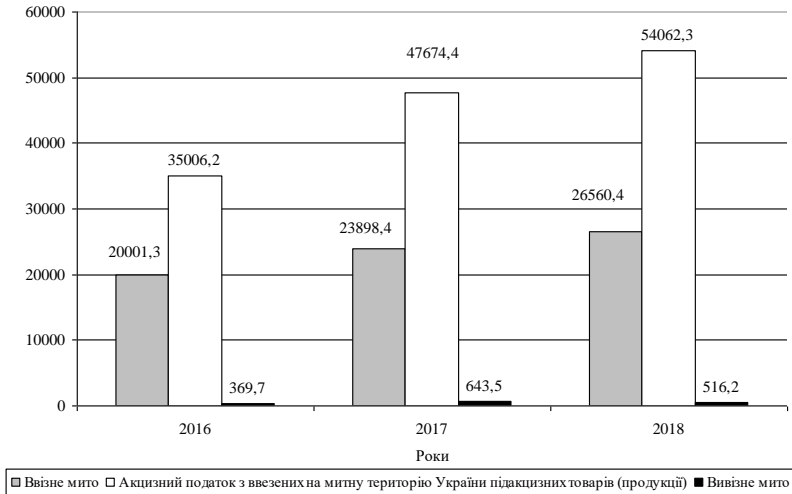
– податок на додану вартість у неторговому обороті (з громадян).

V. Пеня за порушення строків сплати митних платежів на суму податкового боргу.

Показники платежів до бюджету, формування яких забезпечується митними органами України, наведено на рис. 2.1.

Для оцінки витрат на утримання митних органів України використовуються показники паспорту бюджетної програми “Керівництво та управління в сфері митної політики”.

Результативні показники бюджетної програми поділяються на такі групи: показники затрат, показники продукту, показники ефективності та показники якості.

Примітка. URL: <https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>

Рис. 2.1. Динаміка платежів до бюджету, формування яких забезпечується митними органами України, млн.грн.

Показники затрат визначають обсяги та структуру ресурсів, які забезпечують виконання бюджетної програми, характеризують структуру її витрат та можуть включати штатну чисельність працівників бюджетної установи, у тому числі залучених до надання публічних послуг, кількість осіб, які мають право на отримання публічних послуг, розміри виплат, встановлені нормативно-правовими актами, кількість обладнання, площу будівель тощо, які потребують обслуговування (ремонту, реконструкції, реставрації), загальний обсяг робіт, які необхідно виконати у поточному та наступних роках (загальна потреба), загальну вартість інвестиційних проектів (проектів будівництва).

Показники продукту характеризують результати діяльності за відповідний бюджетний період у межах бюджетної програми, можуть відображати обсяг

виробленої продукції, наданих публічних послуг чи виконаних робіт, кількість осіб, яким надано публічні послуги.

Показники ефективності характеризують економність при витрачанні бюджетних коштів, співвідношення між одержаним продуктом і витраченим ресурсом та визначаються як витрати ресурсів на одиницю показника продукту, відношення кількості вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) до витраченого обсягу ресурсу.

Показники якості характеризують динаміку досягнення мети та виконання завдань бюджетної програми, відповідність створеного продукту установленим стандартам (нормативам), рівень реалізації інвестиційних проектів (за весь період з початку реалізації цих проектів), виконання робіт, ступінь готовності об'єктів будівництва, якість створеного продукту; рівень задоволення користувачів публічних послуг відповідно до їх призначення, рівень забезпечення публічними послугами осіб, які мають на них право; висвітлюють послаблення негативних чи посилення позитивних тенденцій в економіці (відповідній сфері діяльності), користь для суспільства від реалізації бюджетної програми, у тому числі з точки зору забезпечення гендерної рівності. Показники, що характеризують рівень освоєння бюджетних коштів, недоцільно включати до складу показників якості.

Перелік та рівень результативних показників паспорту бюджетної програми “Керівництво та управління в сфері митної політики” на 2020 рік наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Показники паспорту бюджетної програми
“Керівництво та управління в сфері митної політики” на 2020 рік

Показники	Одиниця виміру	Рівень показника
1	2	3
<i>Затрат</i>		
1. Кількість штатних одиниць	од.	11308
2. Кількість органів Держмитслужби України	од.	19
3. Загальна кошторисна вартість робіт на об'єктах органів Держмитслужби, що потребують капітального будівництва, ремонту та реконструкції	млн.грн.	1691,6
4. Загальна кількість об'єктів інфраструктури Держмитслужби, що потребують розвитку і розбудови (капітального будівництва, ремонту та реконструкції)	од.	268
5. Загальна кількість мережевих комутаторів рівня доступу для локальних обчислювальних мереж необхідних для розвитку та розширення функціональних можливостей Держмитслужби	од.	350
6. Загальна кількість комп'ютерної техніки та оргтехніки, необхідної для розвитку та розширення функціональних можливостей Держмитслужби	од.	5550
<i>Продукту</i>		
1. Обсяг надходжень до дохідної частини Державного бюджету, що контролюється органами Держмитслужби	млн.грн.	382763,0
2. Кількість оформлених митних декларацій	шт.	4850000

Продовження табл. 2.8

1	2	3
3. Кількість пропущених транспортних засобів через митний кордон	од.	18500000
4. Кількість об'єктів інфраструктури Держмитслужби, на яких проведено роботи з капітального будівництва, ремонту та реконструкції	од.	34
5. Кількість придбаних мережевих комутаторів рівня доступу для локальних обчислювальних мереж	од.	85
6. Кількість придбаної комп'ютерної техніки та оргтехніки	од.	1694
7. Кількість країн, з якими здійснюється електронний обмін митною інформацією	од.	5
<i>Ефективності</i>		
1. Обсяг надходжень до дохідної частини Державного бюджету у розрахунку на 1 працівника Держмитслужби	тис.грн.	33848,9
2. Кількість оформлених митних декларацій у розрахунку на 1 працівника Держмитслужби (з числа працівників митних постів - 6 492 од.)	од.	429
3. Кількість пропущених транспортних засобів через митний кордон у розрахунку на 1 працівника Держмитслужби (з числа працівників митних постів – 6 492 од.)	од.	1636
<i>Якості</i>		
1. Рівень виконання індикативних показників доходів державного бюджету, які контролюються Держмитслужбою	відс.	100,0
2. Співвідношення видатків загального фонду бюджетної програми до обсягу надходжень до дохідної частини державного бюджету, що контролюється органами Держмитслужби	відс.	1,1
3. Рівень виконання робіт з розвитку та розбудови об'єктів органів Держмитслужби (капітальне будівництво, ремонт та реконструкція)	відс.	5,3
4. Рівень оновлення комп'ютерної техніки та оргтехніки для забезпечення функціонування ІТ-обладнання, у тому числі для скорочення часу митного оформлення та контролю	відс.	30,5
5. Рівень забезпечення мережевими комутаторами рівня доступу для локальних обчислювальних мереж	відс.	24,3
6. Частка митних спорів, вирішених судами різних інстанцій на користь органів Держмитслужби у загальній кількості митних спорів, вирішених судами різних інстанцій (кількісна результативність розгляду митних спорів у судовому порядку)	відс.	50,0
7. Частка постанов в справах про порушення митних правил, за результатами перевірки законності та обґрунтованості яких Держмитслужбою прийнято рішення про залишення постанови митниці про притягнення осіб до відповідальності в силі (не менше затвердженого цільового показника)	відс.	50,0
8. Рівень погашення кредиторської заборгованості, що зареєстрована в органах ДКСУ станом на 01.01.2020	відс.	100,0
9. Коefіцієнт ефективності використання часу, визначеного для митного оформлення у митному режимі імпорту товарів, що проходили через процедуру "Єдине вікно" щодо яких АСУР не генерувався перелік митних формальностей	разів	0,5

Продовження табл. 2.8

1	2	3
10. Коефіцієнт ефективності використання часу, визначеного для митного оформлення у митному режимі експорту товарів, що проходили через процедуру “Єдине вікно” щодо яких АСУР не генерувався перелік митних формальностей	разів	0,3
11. Коефіцієнт ефективності використання часу, визначеного для митного оформлення у митному режимі транзиту товарів, що проходили через процедуру “Єдине вікно” щодо яких автоматизованою системою управління ризиками (АСУР) не генерувався перелік митних формальностей	разів	0,2
12. Частка митних декларацій, по яких митний огляд проводився за ініціативи посадової особи митниці без генерування АСУР митних формальностей щодо необхідності проведення митного огляду (не більше затвердженого цільового показника)	відс.	3,5
13. Частка митних декларацій, по яких за результатами виконання митницями згенерованих АСУР митних формальностей, було фактично виявлено розбіжності (не менше затвердженого цільового показника)	відс.	4,5
14. Частка суми позовів за спорами, вирішеними судами на користь органів Держмитслужби у загальній сумі за спорами, вирішеними судами різних інстанцій (вартісна результативність розгляду митних спорів у судовому порядку)	відс.	46,0
15. Частка узгоджених грошових зобов'язань, донарахованих за результатами перевірок дотримання законодавства України з питань митної справи, у загальній сумі грошових зобов'язань, донарахованих за результатами цих перевірок	відс.	30,0

Примітка. URL: <https://mof.gov.ua/uk/pasporti-bjuzdzhethnih-program>

Застосування результативних показників у бюджетній програмі дає змогу чітко показати ефективність використання бюджетних коштів, співвідношення досягнутих результатів та витрат, визначити їх необхідність і відповідність визначеній меті, а також порівнювати результати діяльності митної служби в динаміці.

Серед основних результативних показників митної діяльності доцільно визначити:

- 1) абсолютні показники щодо обсягу:
  - видатків на утримання органів митної служби;
  - господарських операцій, які контролюються органами митної служби;
  - надходжень до бюджетів від діяльності митних органів;
  - надання митних послуг, необхідних для здійснення зовнішньоекономічних зв'язків органами митної служби.
- 2) відносні показники:
  - продуктивність праці працівників митних органів;
  - вартість робочої сили працівників митної служби;
  - рівень надходжень до бюджетів з однієї грн. господарських операцій, які контролюються органами митної служби;
  - рівень обсягів господарських операцій, які контролюються органами митної служби на 1 грн. витрат на утримання митних органів;
  - час на проведення митних процедур за їх видами на одиницю;

– показники ефективності і якості як ступінь відповідності еталону, як приклад, по відношенню до показників діяльності митних органів ЄС.

Виходячи із зазначеного, під ефективністю діяльності митних органів слід розуміти співвідношення результатів митної діяльності (стягнення митних платежів, кількість здійснених митних операцій тощо) та залучених ресурсів (матеріальних, грошових, трудових) для досягнення таких результатів. Пріоритетом має бути не тільки обсяг коштів, що надійшли до бюджетів, але й мабуть більш важливим, динаміка зростання обсягів міжнародної торгівлі, активізація зовнішньоекономічних зв'язків, що безпосередньо пов'язані з ефективністю державної політики в цій сфері, у тому числі й управлінською ефективністю митної справи.

2.5. Система контрольно-організаційних процесів в діяльності митних органів

Контрольно-організаційні процеси в системі управління митною діяльністю забезпечують відповідні департаменти, управління, відділи та сектори центрального апарату і структурні підрозділи територіальних органів митної служби (табл. 2.1).

Організаційно ця підсистема формується за трьома напрямками: контрольно-методична, контрольно-об'єктна і аудит.

Забезпечення митної контрольно-організаційної діяльності здійснюється на підставі сукупності прийомів обліку і митного контролю, прийомів технічного і спеціального контролю, програмних засобів обробки електронної інформації, прийомів контролю операцій з вітчизняною та іноземною валютою, методичних інструкцій, рекомендацій і положень. Формування цих методичних інструментів як сукупності знань з окремих видів митного контролю здійснюють підрозділи центрального апарату Державної митної служби України.

Митному контролю підлягають усі товари, транспортні засоби комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України. Щоб забезпечити здійснення органами митної служби митного контролю товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, проведення заходів, пов'язаних з виявленням та припиненням контрабанди, запобіганням їй і порушенням митних правил, у пунктах пропуску через державний кордон України, на територіях морських і річкових портів, аеропортів, на залізничних станціях та на територіях підприємств, вільних митних зон, митних складів, складів тимчасового зберігання, а також в інших визначених місцях, створюють зони митного контролю.

Функції аудиту в структурі Державної митної служби України виконують в центральному апараті управління митного аудиту та управління внутрішнього аудиту, а в територіальних органах відділ митного аудиту.

Діяльність підрозділів митного аудиту направляється на проведення контрольно-перевірочних заходів по дотриманню митного законодавства стосовно товарів, митне оформлення яких завершено.

Основними напрямками аудиту є забезпечення правильності:

- визначення бази оподаткування і процедур своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;
- визначення митної вартості;
- класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД;
- визначення країни походження товарів;
- обґрунтування та законності отримання пільг і звільнення від оподаткування.

Пост-митний контроль на основі методів аудиту дозволяє проводити фінансовий аналіз суб'єкта зовнішньоекономічних зв'язків на основі даних бухгалтерської та податкової звітності та отримувати найбільш інформативні показники, які даватимуть об'єктивну й точну картину фінансового стану підприємства, його прибутків та збитків, змін у структурі активів і пасивів, у розрахунках з дебіторами та кредиторами, на підставі яких можна оцінювати можливість безперервно функціонувати та виконувати зобов'язання щодо митних платежів, пені та штрафів.

Підрозділ внутрішнього аудиту сприяє цілісності, ефективності та результативності функцій і процесів всіх сфер діяльності митних органів. Середовище (простір) внутрішнього аудиту – все те або сукупності того, що може оцінити внутрішній аудитор, та складається з об'єктів аудиту, які у митній службі категоризовано за кількома вертикальними (зверху вниз) та горизонтальними (міжфункціональними) зрізами:

- підконтрольні структурні одиниці – центральний апарат Державної митної служби та територіальні і спеціалізовані митні органи;
- підвідомчі установи, що належать до сфери управління державної митної служби України;
- стратегічні напрями діяльності;
- функції, визначені положеннями про органи митної служби;
- податки, збори та платежі, контроль за справлянням яких покладено на митну службу;
- бюджетні програми, закріплені за Державною митною службою відповідно до закону про державний бюджет;
- адміністративні послуги.

Служба внутрішнього аудиту в системі митних органів функціонує на рівні апарату Державної митної служби України. Діяльність підрозділу внутрішнього аудиту розмежована на публічні функції (frontoffice), а також на функції, які забезпечують підтримку їх виконання та діяльність органу в цілому (backoffice).

Стратегічні напрями діяльності служби внутрішнього аудиту наведені в табл. 2.9.

Підрозділ внутрішнього аудиту Державної митної служби України є незалежним у здійсненні внутрішнього аудиту, що забезпечується через об'єктивний підхід до оцінки та виконання поставлених перед ним завдань з метою надання незалежних висновків і рекомендацій.

Таблиця 2.9

Стратегічні напрями діяльності служби внутрішнього аудиту
Державної митної служби України

Мета	Ціль	Завдання
1	2	3
1. Зосереджена на критичній важливій місії постійного аудиту функцій та процесів, що делегована підрозділу внутрішнього аудиту відповідно до нормативних актів.	1. Сприяння цілісності, ефективності та результативності функцій та процесів через юрисдикційні межі підрозділу внутрішнього аудиту шляхом надання рекомендацій за результатами проведених внутрішніх аудитів.	1.1. Розробка операційних планів, які реалізують місію підрозділу внутрішнього аудиту. 1.2. Проведення досліджень з великою доданою вартістю. 1.3. Безперервний огляд процесів внутрішнього аудиту і їх результатів для сприяння ефективності та результативності.
2. Включає цілі, які активізують роботу органу з виявлення та ефективності управління ризиками, а також підтримують керівництво органу та підрозділу внутрішнього аудиту у зміцненні функцій та процесів в ініціативах з управління ризиками.	2. Завчасна підтримка і зміцнення здатності функцій та процесів через юрисдикційні межі підрозділу внутрішнього аудиту для виявлення проблем і управління ризиками..	2.1. Підвищення якості планування аудиту на основі ризиків. 2.2. Надання допомоги в ранньому виявленні та профілактиці контрабанди, шахрайства, розтрат і зловживань при виконанні функцій і процесів митних органів.
3. Полягає в ефективному спілкуванні підрозділу внутрішнього аудиту з зацікавленими сторонами і зосереджується на спілкуванні з керівництвом центрального апарату і територіальними органами митної служби, їх трудовими колективами, бізнесом, громадськістю та засобами масової інформації.	3. Повне і своєчасне інформуванні зацікавлених сторін про результати роботи підрозділу внутрішнього аудиту, висновки та рекомендації за об'єктами, що оцінювалися.	3.1. Забезпечення зацікавлених сторін інформацією про критичні питання аудиту, пріоритети підрозділу внутрішнього аудиту, робочі продукти, а також результати діяльності. 3.2. Підвищення іміджу та впливу підрозділу внутрішнього аудиту серед митних органів та аудиторських спільнот. 3.3. Збільшення підтримки громадянським суспільством та засобами масової інформації. 3.4. Забезпечення дотримання прав на отримання інформації.

Продовження табл. 2.9

1	2	3
4. Спрямована на підтримку і поліпшення внутрішніх функцій людських ресурсів та інфраструктури для забезпечення реалізації стратегічного плану підрозділу внутрішнього аудиту.	4. Підвищення, сприяння і підтримка людських ресурсів і зміцнення внутрішніх процесів підрозділу внутрішнього аудиту для досягнення місії, бачення і стратегічних цілей.	4.1. Забезпечення підрозділів внутрішнього аудиту професійним і висококваліфікованим персоналом. 4.2. Забезпечення інфраструктури підрозділу внутрішнього аудиту для підтримки здатності персоналу досягати місії, бачення та цілей. 4.3. Розширення співпраці і комунікацій між усіма функціями підрозділу внутрішнього аудиту.

2.6. Суть і значення захисного управлінського процесу в діяльності митних органів

Захисна функція в системі управління митними органами виконує такі завдання: боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил; захист здоров'я та безпеки громадян від недоброякісного імпорту продукції; технологій, речовин, матеріалів, рослин і тварин; управління ризиками; сприяння захисту прав інтелектуальної власності; збір та аналіз інформації щодо правопорушень у митній справі, з метою запобігання їм або реагування на них.

Контрабандою вважається переміщення товарів у великих розмірах культурних та історичних цінностей, отруйних та сильнодіючих речовин, радіоактивних матеріалів, вибухових речовин, а також зброї та боєприпасів, спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю.

Для забезпечення роботи захисної підсистеми потрібно чітко розуміти сутність і зміст митних процедур та правил, спрямованих на застереження та виявлення контрабанди для того, щоб забезпечити ефективну митну безпеку країни.

Класифікаційні ознаки та види контрабанди за особливостями дій її здійснення наведені в табл. 2.10.

Товари, що перевозяться контрабандистами поділяються на такі групи:

1) особливо цінні товари – культурні цінності; рідкісні види тварин і рослин; органи та тканини людини тощо;

2) товари, що створюють загрозу здоров'ю людей – наркотичні засоби, психотропні речовини та їх аналоги чи прекурсори, сильнодіючі та отруйні речовини, а також фальсифіковані ліки;

Таблиця 2.10

Класифікація контрабанди за особливостями дій її здійснення

Класифікаційні ознаки	Види
Інструментарії приховування від митного контролю	<ul style="list-style-type: none"> • з використанням тайників • наданням одним предметам вигляду інших • з поданням підроблених документів, одержаних незаконним шляхом, що містять неправдиві дані • під виглядом дипломатичного вантажу
Поза митним контролем	<ul style="list-style-type: none"> • поза місцем розташування митного органу • у місці розташування митниці, але поза зоною митного контролю • поза часом здійснення митного оформлення • з використанням незаконного звільнення від митного контролю
Обсяг	<ul style="list-style-type: none"> • великі розміри • середні і малі обсяги
Чисельність учасників	<ul style="list-style-type: none"> • однією особою • групою осіб

3) предмети, що становлять небезпеку особистій та громадській безпеці – вибухові речовини, радіоактивні матеріали, зброя та боєприпаси; небезпечні відходи, мікробіологічні агенти;

4) предмети, що становлять загрозу суспільній моральності – твори, що пропагують насильство, жорстокість, дискримінацію тощо;

5) предмети, що загрожують особистій недоторканності особи – спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації.

Здійснюючи контрабандні дії, використовують способи, тобто дії особи, що включають підготовку, виконання і приховування незаконного переміщення через митний кордон, які можна розподілити на дві групи:

1. Фізичні методи, які включають:

– приховування – намагання приховати контрабандний товар в іншому товарі або із задекларованим провезти не задекларований чи сховати товар від митного огляду;

– погрозу працівникам митниці для отримання дозволу на імпорт/експорт контрабанди;

– перевезення дуже великої кількості товару, що дає можливість перемістити незначну частину контрабанди.

2. Економічні методи, які включають:

– хабарництво – спосіб підкупу співробітників митниці за дозвіл на імпорт/експорт контрабанди;

– використання дипломатичного захисту – товар має змогу ввозитись/вивозитись як дипломатичний багаж, який звільняється від митного огляду;

– заниження митної вартості товару, що переміщається через митний кордон.

Контрабанда може перевозитись за допомогою подання митним органам:

а) підроблених документів, що може виявлятися як у частковій зміні первинного змісту справжнього документа (шляхом підчищення чи виправлення), так і у повному виготовленні фальшивого документа від бланка до підписів, печаток та штампів;

б) документів, які були отримані незаконним шляхом і містять справжні підписи, печатки, та надають право переміщати товари через митний кордон особі, яка такого права не має. Це можуть бути документи, отримані за допомогою хабара, обману або навіть погроз;

в) документів, які є справжніми за формою, але містять неправдиві відомості. Переважно в таких документах занижується кількість товару або товари записуються за іншими назвами

Аналіз стану боротьби з контрабандою свідчить про те, що, незважаючи на комплекс заходів, здійснених органами державної влади, контрабанда залишається одним з головних дестабілізуючих чинників внутрішнього ринку України, негативно впливає на розвиток національної економіки, її стратегічних галузей.

Розв'язання завдань боротьби з контрабандою та порушенням митних правил передбачає:

1) декриміналізацію з урахуванням досвіду іноземних держав правопорушень у сфері митної справи з одночасним посиленням адміністративної відповідальності шляхом встановлення адекватних штрафних санкцій за порушення митних правил;

2) оптимізацію адміністрування справляння ввізного мита, акцизного податку, податку на додану вартість з урахуванням забезпечення необхідного рівня захисту внутрішнього ринку в частині:

- уніфікації ставок ввізного мита на ідентичні та подібні товари з метою уникнення надмірної деталізації та запобігання зловживанням;

- створення рівних умов господарювання для імпортерів під час ввезення товарів на митну територію України;

3) запровадження митними органами електронного декларування товарів, електронного оформлення книжки МДП;

4) завершення договірно-правового оформлення державного кордону;

5) належне облаштування пунктів пропуску через державний кордон України шляхом:

- забезпечення пунктів пропуску через державний кордон України відповідним обладнанням, зокрема встановлення систем спостереження, електронних ваг та спеціальних рентгенівсько-телевізійних установок для сканування транспортних засобів і вантажів, а також іншого високотехнологічного устаткування;

- створення мережі вантажних митних комплексів на митному кордоні та найбільших залізничних вузлових станціях;

6) створення інтегрованої міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон України, для забезпечення відстеження руху товарів і одержання відомостей про їх митне оформлення в режимі реального часу з

наданням доступу до неї відповідним правоохоронним та контролюючим органам;

7) удосконалення взаємодії відповідних державних органів шляхом:

- створення електронної системи обміну інформацією про стан розрахунків за зовнішньоекономічними договорами (контрактами) окремих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, які допустили порушення законодавства, забезпечення доступу до неї правоохоронних та контролюючих органів;

- запровадження автоматизованого обліку транспортних засобів, що перетинають державний кордон України, у тому числі в режимі транзиту;

8) посилення взаємодії з правоохоронними та контролюючими органами суміжних з Україною держав щодо обміну інформацією про боротьбу з переміщенням товарів поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю;

9) удосконалення порядку оцінки і реалізації конфіскованого майна;

10) організацію широкого висвітлення в засобах масової інформації дій органів державної влади, пов'язаних з боротьбою з контрабандою та порушенням митних правил.

Порушення митних правил – це протиправні умисні або з необережності винні дії чи бездіяльність, що досягають на встановлений порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на митні органи, і за які передбачена адміністративна відповідальність.

Для сприяння захисту прав інтелектуальної власності митні органи ведуть їх реєстр, який використовується під час митного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України.

Управління ризиками – це робота митних органів з аналізу ризиків, виявлення та оцінки ризиків, розроблення та практичної реалізації заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків, оцінки ефективності та контролю застосування цих заходів. Під ризиком розуміється ймовірність недотримання вимог законодавства України з питань митної справи.

Митні органи застосовують систему управління ризиками для визначення товарів, транспортних засобів, документів і осіб, які підлягають митному контролю, форм митного контролю, що застосовуються до таких товарів, транспортних засобів, документів і осіб, а також обсягу митного контролю.

Цілями застосування системи управління ризиками є:

1) запобігання, прогнозування і виявлення порушень законодавства України з питань митної справи;

2) забезпечення більш ефективного використання наявних у митних органів ресурсів та зосередження їх уваги на окремих згрупованих об'єктах аналізу ризику, щодо яких є потреба у застосуванні окремих форм митного контролю або їх сукупності, а також у підвищенні ефективності митного контролю (областях ризику);

3) забезпечення в межах повноважень митних органів заходів із захисту національної безпеки, життя і здоров'я людей, тварин, рослин, довкілля, інтересів споживачів;

4) прискорення митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України.

Аналіз ризику – це систематичне використання митними органами наявної у них інформації для визначення обставин та умов виникнення ризиків, їх ідентифікації і оцінки ймовірних наслідків недотримання вимог законодавства України з питань митної справи.

До об'єктів аналізу ризику належать:

1) характеристики товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України;

2) характер зовнішньоекономічної операції;

3) характеристика суб'єктів, що беруть участь у зовнішньоекономічній операції.

Діяльність митних органів з оцінки та управління ризиками полягає у виконанні таких завдань:

1) формування інформаційної бази даних системи управління ризиками митних органів;

2) аналіз, виявлення та оцінка ризиків, у тому числі з використанням інформаційних технологій, що включають систематичне:

а) виявлення умов і факторів, що впливають на виникнення ризиків;

б) визначення областей ризику;

в) визначення критеріїв із заданими наперед параметрами, використання яких дає можливість здійснювати вибір об'єкта контролю, що становить ризик (індикаторів ризику);

г) здійснення оцінки імовірності виникнення ризиків та можливої шкоди у разі їх проявлення;

3) розроблення і реалізація практичних заходів з управління ризиками з урахуванням:

а) результатів аналізу та оцінки ризиків;

б) результатів аналізу необхідних ресурсів та очікуваних результатів реалізації запланованих заходів;

4) аналіз результатів та коригування вжитих заходів з управління ризиками, що включає:

а) здійснення контролю за практичною реалізацією заходів;

б) збір, оброблення та аналіз інформації про результати вжитих заходів з метою їх коригування та вдосконалення системи управління ризиками.

2.7. Інформаційно-статистичне забезпечення управління митною діяльністю

Інформаційно-статистична діяльність митних органів виконує в системі управління митною службою такі процеси і функції: автоматизацію митних процедур; накопичення та аналіз інформації; електронне декларування;

інформаційний обмін з бізнесом; обмін електронними документами та інформацією з державними органами; ведення митної статистики.

Інформаційні ресурси митних органів складаються із відомостей, що містяться у документах, які надаються під час проведення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів, та інших документах.

Інформаційні ресурси митних органів – це сукупність електронної інформації, що включає електронні дані, створені, оброблені та накопичені в інформаційних системах митних органів.

Необхідні для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення документи (крім документів, що містять таємну інформацію) надаються митним органам іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, з використанням механізму “єдиного вікна”.

Замість документа, що містить таємну інформацію, з використанням механізму “єдиного вікна” у формі електронного документа, засвідченого електронним цифровим підписом, передаються відкриті відомості про такий документ: назва (тип) документа, ким виданий (орган, установа, організація), ступінь секретності, дата видачі, реєстраційний номер.

Статистична інформація, яка формується, узагальнюється і аналізується органами митної служби, використовується задля зміцнення зовнішньоекономічних зв'язків, поліпшення митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, подальшої інтеграції України у загальносвітову систему економічних відносин.

Завданнями митної статистики є:

1) об'єктивний та достовірний облік даних про переміщення товарів через митний кордон України; збирання, формування, опрацювання, узагальнення, всебічний аналіз та зберігання статистичної інформації з питань державної митної справи та зовнішньої торгівлі товарами;

2) подання статистичної, довідкової, аналітичної інформації з питань державної митної справи та зовнішньої торгівлі товарами органам державної влади в порядку, встановленому законом;

3) надання відповідної інформації міжнародним організаціям та митним органам інших країн згідно з укладеними відповідно до закону міжнародними договорами України та законами України;

4) захист статистичної інформації, яка відповідно до закону не підлягає розголошенню.

2.8. Комунікації в державній митній службі

Комунікації в митній діяльності охоплюють міжнародну митну співпрацю, міжнародний інформаційний обмін, залучення зовнішніх ресурсів, співпрацю з бізнесом, сприяння транзиту, забезпечення довіри суспільства.

Комунікація в митній діяльності виступає і як система, в котрій відбувається взаємодія, і як сам процес взаємодії, тобто спосіб спілкування, що дозволяє створювати, передавати і приймати різноманітну інформацію щодо міжнародної співпраці, сприяння розвитку національного бізнесу та забезпечення довіри суспільства.

Координує та забезпечує здійснення міжнародного співробітництва з питань митної справи в Державній митній службі України управління міжнародної співпраці

Основними напрямками та завданнями Управління є:

- розробка пропозицій до проєктів міжнародних договорів з питань митної справи, організація їх укладання та здійснення аналізу виконання зобов'язань, взятих за міжнародними договорами України, а також припинення та/або зупинення їх дії
- організація взаємодії та обміну інформацією з митними адміністраціями інших держав згідно із законодавством України та міжнародними договорами
- організація, налагодження, здійснення міжнародного співробітництва та заходів щодо виконання зобов'язань у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції з питань, що належать до компетенції Держмитслужби
- забезпечення співпраці з проєктами міжнародної технічної допомоги
- співпраця з іноземними донорськими, міжнародними фінансовими організаціями та Секретаріатом Кабінету Міністрів України щодо залучення і використання міжнародної технічної та фінансової допомоги
- здійснення комунікації з іншими неурядовими міжнародними організаціями
- організація протокольного забезпечення міжнародних заходів щодо прийому іноземних делегацій у Держмитслужбі, зустрічах з іноземними та міжнародними організаціями та їх представниками, заходів щодо закордонних відряджень співробітників.

Пріоритетними напрямами міжнародного митного співробітництва Державної митної служби України є співпраця з Всесвітньою митною організацією (ВМО) та Світовою організацією торгівлі (СОТ).

ВМО встановлює, підтримує та впроваджує міжнародні інструменти для гармонізації та єдиного застосування спрощених та ефективних митних систем та процедур, які керують рухом товарів, людей та транспортних засобів через митні кордони.

До основних функцій ВМО належать:

- вивчення питань, що стосуються митного співробітництва;
- вивчення технічних аспектів митних систем, так само як і пов'язаних з ними економічних чинників;
- підготовка проєктів конвенцій та поправок до конвенцій, а також внесення рекомендацій щодо їх прийняття урядами;
- розробка рекомендацій, що забезпечують однакове тлумачення і застосування конвенцій;

- розробка рекомендацій для вирішення суперечок, пов'язаних з тлумаченням і застосуванням конвенцій;
- забезпечення розповсюдження інформації, що стосується митного регулювання і процедур;
- подання зацікавленим урядам, за власною ініціативою або на їх прохання, інформації і рекомендацій;
- співробітництво з іншими міжурядовими організаціями з питань, що входять до її компетенції.

Виходячи із Стратегічного плану, діяльність ВМО зосереджена на реалізації 7 основних завдань:

- сприяння безпеці та спрощенню міжнародної торгівлі, в тому числі гармонізації митних процедур,
- сприяння справедливому, ефективному та дієвому збору митних надходжень,
- захист суспільства, громадського здоров'я та безпеки громадян,
- зміцнення інституційного розвитку митних служб,
- сприяння обміну інформацією між усіма заінтересованими сторонами,
- підвищення ефективності та модернізації митних служб,
- здійснення досліджень та аналізу.

Україна є договірною стороною таких основних Конвенцій ВМО:

- Конвенція про створення Ради Митного Співробітництва;
- Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів;
- Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства;
- Конвенція про тимчасове ввезення.

У рамках взаємодії з ВМО в Україні (м. Хмельницький) функціонує регіональний кінологічний навчальний центр як оргпідготовки службових собак для потреб митних органів країн – членів ВМО. В цьому центрі розробляється спеціальна програма для навчання кінологів та їх собак, які будуть спеціалізуватися на пошуку бурштину.

Світова організація торгівлі (СОТ) – єдина міжнародна організація, що опікується глобальними правилами торгівлі між країнами. Її головна функція – забезпечувати, щоб торгівля відбувалася настільки легко, передбачувано і вільно, наскільки можливо.

У рамках співробітництва з СОТ на Державну митну службу України покладені наступні завдання:

- запровадження механізму видачі попередніх рішень, що можуть видаватися на запит щодо методу або критерію визначення митної вартості, застосування квот;
- підвищення рівня кваліфікації посадових осіб, уповноважених на винесення попередніх рішень, що можуть видаватися на запит щодо методу або критерію визначення митної вартості, застосування квот;
- запровадження єдиного відкритого онлайн-реєстру попередніх рішень, крім попередніх рішень, що можуть видаватися на запит щодо методу або критерію визначення митної вартості;

- вдосконалення порядку стягнення платежів і зборів у зв'язку з імпортуванням чи експортуванням та штрафів;

- випуск і митне оформлення товарів, а саме розроблення та подання на розгляд Кабінету Міністрів України законопроекту про внесення змін до Митного кодексу України щодо загальних вимог до гарантування потенційного та існуючого митного боргу;

- удосконалення процедур імпорту, експорту і транзиту;
- гармонізація митного законодавства України із відповідним законодавством ЄС щодо обміну даними про товари, які переміщуються через митний кордон України;

- міжнародне співробітництво.

На поліпшення співпраці з бізнесом Державна митна служба України підписала окремі меморандуми з бізнес-омбудсменом України, Федерацією роботодавців України та Європейською бізнес-асоціацією.

Для практичної реалізації положень меморандуму Державної митної служби України з бізнес-омбудсменом України сторони домовились:

- проводити регулярні робочі зустрічі на всіх рівнях;
- обмінюватися наявною у їх розпорядженні інформацією з питань, що становлять взаємний інтерес;

- створити спільну експертну групу з метою періодичного розгляду змісту окремих скарг, поданих суб'єктами підприємницької діяльності, та вжиття заходів з метою усунення порушень та притягнення винних осіб до відповідальності;

- у разі потреби створювати спільні робочі групи з метою розробки рекомендацій до проектів нормативно-правових актів з питань митної справи;

- надавати взаємну допомогу у організації та проведенні семінарів, конференцій, ділових зустрічей;

- оприлюднювати інформацію про свою взаємодію.

Меморандум з Федерацією роботодавців України покликаний сприяти створенню належних умов для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, проведення консультацій та спільних заходів, спрямованих на покращення міжнародного іміджу держави, зростанню зовнішньоекономічної активності України, здійснення обміну пропозиціями щодо удосконалення митного законодавства, створення робочих груп для реалізації принципів економічної і соціальної політики та захисту суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Згідно меморандуму з Європейською бізнес-асоціацією відбувається обмін інформацією щодо актуального діапазону цін на деякі види товарів, що ввозяться в Україну, для уникнення маніпуляцій з митною вартістю товарів.

Зокрема, Асоціація інформуватиме Державну митну службу України про:

- факти або наміри протиправного переміщення товарів через митний кордон України;

- функціонування зовнішнього і внутрішнього ринку товарів, які виробляються в Україні, їхні обсяги реалізації на внутрішньому ринку;

- тенденції виробництва та реалізації цих товарів на світових ринках.

Взаємодія органів Державної митної служби України з громадськістю здійснюється через діяльність громадських рад.

Громадська рада є тимчасовим консультативно-дорадчим органом, що утворюється для сприяння участі громадськості у формуванні та реалізації державної митної політики, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства.

Основними завданнями Громадської ради є:

- створення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами;
- здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади;
- сприяння врахуванню органом виконавчої влади громадської думки під час формування та реалізації державної політики.

Громадська рада відповідно до покладених на неї завдань:

- готує та подає органам Державної митної служби України пропозиції до орієнтовного плану проведення консультацій з громадськістю, а також щодо проведення консультацій, не передбачених таким планом;
- готує та подає пропозиції щодо організації консультацій з громадськістю;
- подає обов'язкові для розгляду пропозиції щодо підготовки проектів нормативно-правових актів з питань формування та реалізації державної політики у відповідній сфері, удосконалення роботи органу;
- проводить громадську експертизу та громадську антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів;
- здійснює громадський контроль за врахуванням органом пропозицій та зауважень громадськості, а також дотриманням ним нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції;
- збирає, узагальнює та подає органу інформацію про пропозиції громадських організацій щодо вирішення питань, які мають важливе суспільне значення;
- організовує публічні заходи для обговорення актуальних питань розвитку галузі чи адміністративно-територіальної одиниці;
- готує та оприлюднює щорічний звіт про свою діяльність.

Співпраця між представниками інститутів громадянського суспільства і органами митних служб забезпечує посилення контролю громадськості за належним виконанням роботи митних органів, покращує боротьбу з контрабандою та пришвидшує перетворення митниці в ефективну структуру забезпечення національної політики держави.

Державною митною службою України створені умови для відкритого, прозорого спілкування з громадськістю через онлайн-систему скарг на роботу митниць.

2.9. Матеріально-технічне забезпечення в діяльності митної служби

Матеріально-технічна система в митній діяльності забезпечує здійснення митної справи та виконання митними органами їх завдань в обсягах, необхідних для забезпечення цілей митного оформлення та митного контролю, створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, прийняття ефективних управлінських рішень у сфері захисту митних інтересів України та розвитку її митної системи на довгострокову перспективу.

До матеріально-технічного забезпечення митних органів належать наступні групи активів:

1. Земельні ділянки, службові та побутові приміщення, обладнання, засоби зв'язку та соціальна інфраструктура.

2. Виробничі запаси, необхідні для підтримання в робочому стані засобів праці, що використовуються для забезпечення матеріальних умов праці працівників митних органів.

3. Основні засоби, нематеріальні активи, малоцінні та швидкозношувані предмети для здійснення митних процедур, тобто технічні і спеціальні засоби митного контролю об'єктів, що переміщуються через митний кордон з метою виявлення серед них предметів, матеріалів і речовин, заборонених до ввезення та вивезення, або таких, що не відповідають відомостям, зазначеним в деклараціях або інших митних документах.

Технічні та спеціальні засоби митного контролю можна поділити на пошукові засоби, засоби ідентифікації та засоби аудіовізуального контролю. До пошукових засобів митного контролю належать: рентгенапарати, металопукачі, доглядові дзеркала, електроцупи, ендоскопи, детектори контрабанди. До засобів ідентифікації належать: електронні ваги, детектори дорожочінних металів, детектори діамантів, детектори наркотичних речовин, детектори валюти, дозиметри, каратоміри, комплекти хімічних реактивів, комплекти індикаторів вибухових речовин тощо. До засобів контролю аудіовізуальних матеріалів належать: відео- та аудіомагнітофони, засоби обчислювальної техніки, програвачі (платівок, лазерних компакт-дисків), слайдоскопи, кінопроектори, засоби стирання магнітних записів.

Обсяг та спеціальних засобів в окремих підрозділах митної служби повинен відповідати визначеним нормам.

4. Службові собаки та кінологічна інфраструктура для здійснення митного контролю.

5. Формений одяг працівників митних органів як засіб ідентифікації осіб, які перебувають при виконанні своїх службових обов'язків та безпосередньо реалізують завдання й функції митної служби України. Крім того, наявність форменого одягу є засобом зміцнення дисципліни, порядку, організованості, підвищення престижу роботи в митних органах. Формений одяг видається працівникам митної служби України безоплатно.

6. Інформаційні системи, інформаційно-телекомунікаційні мережі, мережі зв'язку, центри оброблення даних або обчислювальні центри митних органів, за допомогою яких здійснюються контроль та управління доступом до інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем та мереж, мереж

зв'язку, програмно-технічних ресурсів центрів оброблення даних (обчислювальних центрів) митних органів.

Дана група ресурсів матеріально-технічного забезпечення реалізації державної митної політики складається з таких підгруп:

а) інформаційної інфраструктури, що включає серверне обладнання, яке забезпечує основну функцію – високопродуктивну обробку й зберігання значних обсягів інформації;

б) телекомунікаційної інфраструктури, що забезпечує взаємозв'язок внутрішніх елементів інформаційної інфраструктури, а також приймання та передавання даних при взаємодії з користувачами, включаючи взаємозв'язок із зовнішніми системами;

в) інженерної інфраструктури, що забезпечує кондиціонування, безперебійне електропостачання, охоронно-пожежну сигналізацію й систему газового пожежогасіння, а також функціонування робочих станцій моніторингу та обслуговування центру з використанням комплексів віддаленого IP-контролю, керування живленням та контролю доступу, забезпечує в обраному режимі функціонування заданий ступінь відмовостійкості, доступності та експлуатаційної готовності розміщеного обладнання.

Отже, ефективність функціонування суб'єктів реалізації державної митної політики залежить від обсягу матеріально-технічних ресурсів для забезпечення професійної діяльності їх працівників.

2.10. Соціальні аспекти діяльності митної служби

Виконання масштабних завдань, що стоять перед митною службою в повній мірі залежить від інтелектуального і професійного рівня працівників. Соціальна діяльність митної служби характеризується особливим статусом працівників митних органів щодо проходження служби, правового і соціального захисту.

На службу до митних органів зараховують громадян України, які приймають присягу державного службовця, на конкурсній основі, з присвоєнням спеціальних звань. Законні розпорядження та вимоги посадових осіб митних органів, надані під час виконання ними службових обов'язків, є обов'язковими для виконання фізичними та юридичними особами.

Посадові особи митних органів під час виконання службових обов'язків мають право застосовувати:

1) фізичну силу для:

- припинення порушень митних правил, затримання осіб, які їх вчинили, подолання опору законним розпорядженням або вимогам посадових осіб митних органів;

- забезпечення доступу до приміщень або на території, де знаходяться товари, що перебувають під митним контролем;

- припинення інших дій, що перешкоджають виконанню обов'язків, покладених на посадових осіб митних органів, якщо ненасильницькі засоби впливу не забезпечують виконання цих обов'язків.

2) наручники, гумові кийки, сльозоточиві речовини, обладнання для відкриття приміщень, засоби для примусової зупинки транспортних засобів та інші спеціальні засоби для:

- відбиття нападу безпосередньо на них або на інших осіб;
- відбиття нападу на будинки, будівлі, споруди, транспортні засоби, що належать митним органам, спеціалізованим навчальним закладам та науково-дослідній установі митних органів або використовуються ними, на підприємства, установи та організації, в приміщеннях та/або на території яких здійснюється митний контроль, на товари, що перебувають під митним контролем, а також для звільнення зазначених об'єктів у разі їх захоплення;
- затримання правопорушників, їх доставки до службового приміщення митного органу, якщо ці особи чинять опір та іншу протидію або можуть завдати шкоди оточуючим чи собі;
- припинення фізичного опору, що чиниться посадовій особі митних органів;
- проникнення до приміщень або на території, де можуть знаходитися предмети контрабанди або безпосередні предмети порушення митних правил;
- зупинення транспортного засобу, водій якого не виконав вимогу посадової особи митних органів про зупинення.

3) застосовувати вогнепальну зброю для:

- відбиття групового чи збройного нападу безпосередньо на них або інших осіб, якщо їх життя та здоров'ю загрожує небезпека і запобігти їй іншими засобами немає можливості;
- відбиття групового чи збройного нападу на будівлі, склади, інші приміщення митних органів, спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митних органів;
- відбиття групового чи збройного нападу на будинки, будівлі, споруди, транспортні засоби, що належать митним органам, спеціалізованим навчальним закладам та науково-дослідній установі митних органів або використовуються ними, на підприємства, установи, організації, в приміщеннях та/або на території яких здійснюється митний контроль, на товари, що перебувають під митним контролем, а також для звільнення зазначених об'єктів у разі їх захоплення;
- зупинення транспортного засобу шляхом пошкодження, якщо його водій у зоні митного контролю своїми діями створює загрозу життю та здоров'ю людей;
- подання сигналу тривоги, виклику допомоги, знешкодження тварини, що загрожує життю та здоров'ю людини.

Соціальний захист працівників митної служби передбачає:

1) достатній рівень оплати праці з метою створення матеріальних умов для незалежного і сумлінного виконання ними службових обов'язків. Заробітна плата працівника митних органів складається з: посадового окладу;

надбавок (за вислугу років, спеціальне звання посадових осіб митних органів, виконання особливо важливої роботи; персональну кваліфікацію, виконання особистих ключових показників ефективності); виплати за додаткове навантаження у зв'язку з виконанням обов'язків тимчасово відсутньої посадової особи або працівника у розмірі 50 відсотків посадового окладу тимчасово відсутньої посадової особи або працівника; премій (командної та за значні особисті досягнення).

- 2) житлове забезпечення;
- 3) медичне забезпечення та охорону здоров'я працівників та членів їхніх сімей;
- 4) пенсійне забезпечення;
- 5) гарантії охорони праці;
- 6) відшкодування державою завданої шкоди працівникам та членам їхніх сімей у зв'язку виконанням службових обов'язків.

Для заохочення за значні особисті досягнення у здійсненні митної справи, активність та ініціативність, виявлені під час виконання службових (трудових) обов'язків, установлюються заохочувальні відзнаки митних органів у вигляді медалей, нагрудних знаків, значків, грамот

2.11. Етико-культурологічні аспекти в управлінні митною діяльністю

Етико-культурологічна діяльність митної служби ґрунтується на правилах етичної поведінки в органах митної справи з метою впровадження високих етичних стандартів поведінки працівників, добросовісного, чесного та професійного виконання ними посадових обов'язків щодо недопущення корупційних правопорушень, формування у них "нульової" толерантності (нетерпимості) до корупції та сприяння зміцненню суспільної довіри.

Правила етичної поведінки зобов'язують працівників митної служби:

1) утримуватись від виконання рішень чи доручень керівництва, якщо вони суперечать закону. Правомірність наданих керівництвом рішень чи доручень та можливу шкоду, що буде заподіяна у разі таких рішень чи доручень, працівники оцінюють самостійно;

2) добросовісно, чесно, професійно, компетентно, сумлінно, результативно і відповідально виконувати свої посадові обов'язки, проявляти ініціативу, а також не допускати ухилення від прийняття рішень та відповідальності за свої дії та рішення;

3) виконувати свої посадові обов'язки неупереджено, незважаючи на особисті ідеологічні, релігійні, політичні або інші погляди, не надавати будь-яких переваг та не виявляти прихильності до окремих фізичних чи юридичних осіб, громадських, релігійних та політичних організацій, шанувати народні звичаї і національні традиції, зобов'язані з повагою ставитися до державних символів України, використовувати державну мову під час виконання своїх посадових обов'язків;

4) неухильно дотримуватись загальноновизнаних етичних норм поведінки, бути взірцем добропорядності, вихованості і культури, дотримуватись високої

культури спілкування (не допускати використання нецензурної лексики, підвищеної інтонації), з повагою ставитись до прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, об'єднань громадян, інших юридичних осіб, не проявляти свавілля або байдужості до їхніх правомірних дій та вимог;

5) запобігати виникненню конфліктів у стосунках з громадянами, керівниками, колегами та підлеглими;

6) постійно поліпшувати свої уміння, знання і навички відповідно до функцій та завдань займаної посади, підвищувати свій професійний та культурний рівень, удосконалювати організацію службової діяльності;

7) дбати про авторитет державної служби, а також про позитивну репутацію органів державної митної служби, що включає дотримання правил етикету, належного зовнішнього вигляду, забезпечення високої якості роботи, встановленого внутрішнього службового розпорядку;

8) використовувати робочий час виключно для виконання службових обов'язків, завдань і функцій, передбачених їх посадовими обов'язками;

9) не використовувати свої повноваження або своє службове становище в особистих (приватних) інтересах чи в неправомірних особистих інтересах інших осіб;

10) раціонально і дбайливо використовувати державну власність, постійно підвищувати ефективність її використання, уникаючи надмірних і непотрібних витрат, а також не допускати зловживань та використання державного майна або коштів у приватних інтересах;

11) не розголошувати персональні дані фізичних осіб, конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням посадових обов'язків;

12) при спілкуванні під час виконання посадових обов'язків дотримуватися таких правил:

а) надавати інформацію із зазначенням даних, що її підтверджують;

б) своєчасно надавати відповідно до визначеного порядку іншим працівникам інформацію, необхідну для виконання ними посадових обов'язків;

в) викладати інформаційні матеріали та повідомлення чітко, лаконічно та послідовно для однозначного їх сприйняття.

Проблема етико-культурологічної поведінки працівників митних органів набирає особливої гостроти в сучасних умовах необхідності розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України. Роль і значення етичного виховання працівників митних органів важливе виходячи із наступних факторів:

- перш за все, працівники митних органів мають справу з громадянами, які забезпечують перетин товарів і транспортних засобів через митний кордон. Предметом їх праці є інші люди;

- по-друге – працівники митних органів – це працівники державної влади, тобто їх професійні дії спрямовані на правову регуляцію людських відносин на митному кордоні. Працівники митних служб виконують різні виховні, комунікативні та організаційні функції, реалізація яких вимагає напруження психіки та зібраності в процесі професійної діяльності;

- по-третє – при виконанні свої професійних обов'язків працівники митних органів обмежені нормативними положеннями, тобто, при здійсненні митного контролю та митного оформлення вони не можуть переступити за рамки закону та використовувати незаконні прийоми.

Від професіоналізму працівників митної служби залежить ефективність процесу регулювання і спрощення міжнародної торгівлі, процедури збору митних платежів, виявлення порушень митного законодавства, що є запорукою успішної інтеграції політичних та зовнішньоекономічних інтересів будь-якої країни в систему міжнародних відносин.

Розділ 3. Організаційна діяльність державної митної служби України

3.1. Призначення та основні завдання державної митної служби

Призначенням митної служби України є створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України. Протягом віків митниця була і залишається одним із найсуттєвіших факторів державності і незалежності країни, яскравим свідомством владного і фінансового суверенітету.

Державна митна служба України є спеціалізованим центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів.

Держмитслужба реалізує державну митну політику, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи.

Державна митна служба України виконує такі основні завдання (рис. 3.1.)

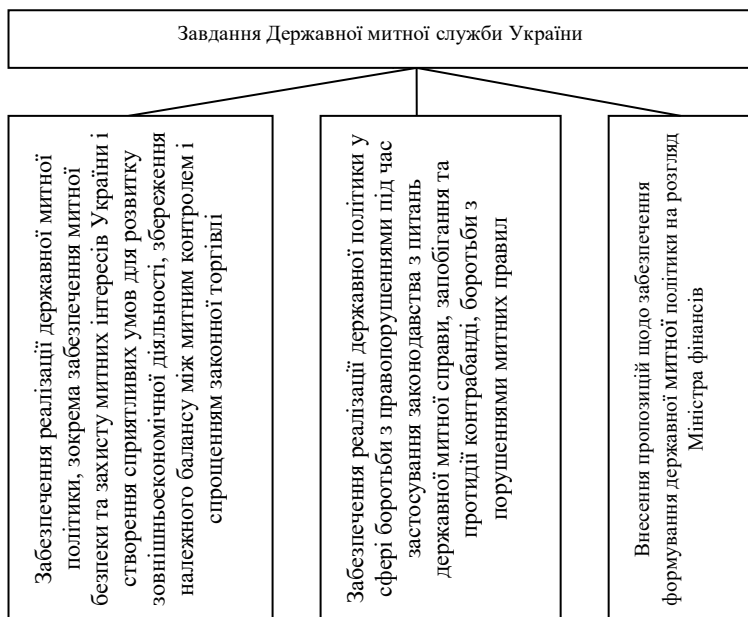

Рис. 3.1. Завдання Державної митної служби України

Держмитслужба відповідно до покладених на неї завдань:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до компетенції Держмитслужби, вносить в установленому порядку на розгляд Міністра фінансів пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-

правових актів центральних органів виконавчої влади, наказів Мінфіну, а також подає Міністрові фінансів для погодження позицію щодо проєктів нормативно-правових актів, розробниками яких є інші центральні органи виконавчої влади;

2) розробляє проєкти законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну з питань, що належать до компетенції Держмитслужби, та в установленому порядку подає їх Міністрові фінансів;

3) забезпечує та здійснює контроль за дотриманням вимог законодавства з питань державної митної справи та в межах повноважень, визначених законом, законодавства з інших питань, контроль за дотриманням якого покладено на Держмитслужбу, під час переміщення товарів через митний кордон України та після завершення операцій з митного контролю та митного оформлення;

4) забезпечує та здійснює контроль за дотриманням вимог законодавства з питань державної митної справи на всій території України, у тому числі у вільних митних зонах, територіальному морі, пунктах пропуску через державний кордон, прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах, виключній (морській) економічній зоні України та прилеглий зоні України;

5) забезпечує та здійснює контроль за дотриманням підприємствами і громадянами встановленого законодавством порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;

6) забезпечує та здійснює контроль за застосуванням митних режимів, цільовим використанням товарів, поміщених у відповідний митний режим;

7) вживає заходів щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час провадження зовнішньоекономічної діяльності, недопущення переміщення через митний кордон України контрафактних товарів;

8) забезпечує та здійснює в межах повноважень, визначених законом, контроль за дотриманням підприємствами і громадянами вимог законодавства з питань здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання;

9) проводить перевірку юридичних осіб щодо відповідності критеріям для надання статусу гаранта, надає статус гаранта та веде реєстр гарантів; здійснює допуск перевізників-резидентів до перевезень згідно з Митною конвенцією про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенції МДП) 1975 року;

10) забезпечує та здійснює контроль за наданням територіальним органам гарантій забезпечення сплати митних платежів, організовує та здійснює стягнення коштів у разі невиконання забезпечених гарантіями зобов'язань із сплати митних платежів, взаємодіє з гарантами;

11) здійснює, зокрема разом з іншими державними органами та митними органами іноземних держав, заходи щодо інтегрованого управління кордоном, вдосконалення процедури пропуску через державний кордон товарів і транспортних засобів, виконання митних формальностей відповідно до вимог законодавства з питань державної митної справи;

12) впроваджує спрощені митні процедури відповідно до законодавства та сприяє створенню умов для полегшення торгівлі, сприяння транзиту, збільшення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України;

13) забезпечує та здійснює контроль за доставкою товарів, які перебувають під митним контролем, до митниці призначення; формує перелік місць доставки;

14) надає дозволи на провадження митної брокерської діяльності, відкриття та експлуатацію митних складів, складів тимчасового зберігання, магазинів безмитної торгівлі, вантажних митних комплексів, вільних митних зон комерційного або сервісного типу;

15) забезпечує та здійснює контроль за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;

16) здійснює разом з іншими органами виконавчої влади відповідно до законодавства контроль за переміщенням через митний кордон України культурних цінностей та бере участь у вирішенні питань щодо їх безоплатної передачі для постійного зберігання в державну частину музейного, бібліотечного та архівного фондів або релігійним організаціям;

17) забезпечує здійснення заходів офіційного контролю у формі попереднього документального контролю в пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон, організовує міжвідомчу взаємодію з органами державної влади;

18) здійснює відповідно до закону державний контроль за нехарчовою продукцією під час її ввезення на митну територію України;

19) організовує та здійснює допуск дорожніх транспортних засобів та контейнерів до перевезення товарів під митними печатками і пломбами;

20) розробляє сучасні технології здійснення митного контролю і митного оформлення, впроваджує нові види технічних та спеціальних засобів митного контролю, здійснює контроль за їх застосуванням територіальними органами;

21) проводить оцінку підприємств щодо відповідності критеріям для надання статусу уповноваженого економічного оператора; видає, зупиняє дію та анулює сертифікати уповноваженого економічного оператора;

22) організовує діяльність митниць з проведення моніторингу діяльності підприємств, що отримали статус уповноважених економічних операторів, та надання підприємствам спеціальних спрощень, передбачених Митним кодексом України;

23) організовує та забезпечує виконання територіальними органами митних формальностей відповідно до вимог законодавства з питань державної митної справи;

24) організовує та вирішує відповідно до Митного кодексу України питання щодо застосування процедури компромісу;

25) організовує та здійснює провадження у справах про порушення митних правил, контролює дотримання вимог законодавства під час провадження у справах про порушення митних правил;

26) запобігає та протидіє контрабанді, здійснює боротьбу з порушеннями митних правил на митній території України;

27) бере участь у міжнародному співробітництві з питань протидії контрабанді та порушенням митних правил, у тому числі шляхом:

- обміну інформацією з митними, правоохоронними органами та іншими органами іноземних держав з питань протидії незаконному переміщенню наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів;

- надання взаємної адміністративної допомоги у запобіганні, виявленні та розслідуванні порушень вимог законодавства з питань державної митної справи на підставі міжнародних угод та обміну інформацією з митними, правоохоронними органами та іншими органами іноземних держав і міжнародних організацій тощо;

- надіслання запитів до уповноважених органів іноземних держав для встановлення автентичності документів, поданих митницями Держмитслужби під час переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;

28) організовує та провадить відповідно до закону оперативно-розшукову діяльність та здійснює контроль за її провадженням оперативними підрозділами Держмитслужби та її територіальних органів, які ведуть боротьбу з контрабандою; взаємодіє в межах повноважень, визначених законом, з іншими органами, що провадять таку діяльність; вживає в межах повноважень, визначених законом, заходів до відшкодування завданих державі збитків;

29) виявляє причини та умови, що сприяли вчиненню контрабанди та інших правопорушень у сфері державної митної справи, вживає заходів до їх усунення;

30) подає Мінфіну пропозиції щодо складення бюджетної декларації, проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік, у тому числі щодо визначення прогнозних (індикативних) показників доходів державного бюджету на основі макроекономічних показників та тенденцій розвитку світової економіки;

31) організовує та здійснює ведення обліку і адміністрування митних та інших платежів, контроль за справлянням яких законом покладено на Держмитслужбу, забезпечує контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою їх нарахування та сплати у повному обсязі платниками податків до відповідного бюджету під час переміщення товарів через митний кордон України та після завершення операцій з митного контролю та митного оформлення;

32) забезпечує та здійснює контроль за правильністю визначення митної вартості товарів відповідно до законодавства з питань державної митної справи, а також за правильністю класифікації та визначення країни походження товарів, що переміщуються через митний кордон України, в тому числі після завершення операцій з митного контролю та митного оформлення; взаємодіє з митними адміністраціями та іншими уповноваженими органами іноземних держав з питань проведення перевірки автентичності документів, які надавалися для підтвердження заявленої митної вартості, класифікації та країни походження товарів;

33) організовує та проводить верифікацію (встановлення достовірності) документів про походження товарів з України та здійснює у випадках, визначених міжнародними договорами, видачу сертифікатів про походження товару з України та надання статусу уповноваженого (схваленого) експортера;

34) проводить відповідно до законодавства документальні перевірки дотримання вимог законодавства з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати у повному обсязі митних платежів, і зустрічні звірки;

35) забезпечує та здійснює контроль за проведенням роботи та надає в межах повноважень, визначених законом, розстрочення сплати митних платежів під час ввезення товарів на митну територію України в установленому законодавством порядку;

36) визначає у передбачених Митним та Податковим кодексами України випадках суми податкових та грошових зобов'язань платників податків;

37) застосовує до платників податків передбачені законом штрафні (фінансові) санкції за порушення вимог законодавства з питань державної митної справи та законодавства з інших питань, контроль за дотриманням якого покладено на Держмитслужбу, інші санкції та обмеження у торгівлі з окремими країнами відповідно до міжнародних актів;

38) здійснює ведення митної статистики; проводить аналіз та оцінку товаропотоків у розрізі країн-партнерів та окремих країн експорту, імпорту та транзиту;

39) здійснює ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності;

40) забезпечує та здійснює контроль за застосуванням відповідно до закону заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності під час пропуску товарів через митний кордон України, випуску їх у відповідний митний режим, а також після такого випуску;

41) організовує та здійснює ведення обліку осіб, які здійснюють операції з товарами;

42) організовує та здійснює ведення обліку, зберігання, проведення оцінки вилученого, прийнятого на зберігання, розміщеного у митний режим відмови на користь держави майна, а також майна, виявленого в зоні митного контролю, власник якого невідомий, та розпорядження ним;

43) розробляє пропозиції до проектів міжнародних договорів України та забезпечує дотримання і виконання зобов'язань, взятих за міжнародними договорами України, з питань, що належать до компетенції Держмитслужби;

44) укладає в установленому порядку міжнародні міжвідомчі договори з митними органами іноземних держав, проводить у межах повноважень, визначених законом, переговори та консультації щодо підготовки міжнародних договорів з питань державної митної справи, готує пропозиції щодо укладення таких договорів, а також припинення та/або зупинення їх дії;

45) організовує та здійснює адміністрування міжнародних договорів про вільну торгівлю, тарифних квот;

46) організовує, налагоджує, здійснює міжнародне співробітництво та заходи щодо виконання зобов'язань у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції з питань, що належать до компетенції Держмитслужби;

47) взаємодіє та здійснює обмін інформацією з державними органами, митними та іншими органами іноземних держав, міжнародними організаціями згідно із законодавством;

48) представляє Україну у Всесвітній митній організації, Підкомітеті з питань митного співробітництва Комітету асоціації України – ЄС у торговельному складі, інших міжнародних організаціях, до компетенції яких належать питання співробітництва в митній сфері;

49) забезпечує розвиток, здійснює впровадження та технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій, автоматизацію процедур, зокрема контролю за повнотою та правильністю виконання митних формальностей; організовує та здійснює впровадження електронних сервісів для суб'єктів господарювання; забезпечує функціонування єдиного державного інформаційного веб-порталу “Єдине вікно для міжнародної торгівлі”;

50) проводить аналіз та здійснює управління ризиками з метою визначення форм та обсягів митного контролю, забезпечує проведення моніторингу ризикових зовнішньоекономічних операцій з метою управління ризиками, у тому числі шляхом таргетингу, та ініціювання проведення додаткових заходів щодо митного контролю із залученням мобільних груп, до складу яких входять посадові особи та працівники апарату Держмитслужби та її територіальних органів;

51) здійснює в межах повноважень, визначених законом, формування та ведення реєстрів і баз даних, ведення яких покладено законодавством на Держмитслужбу;

52) збирає, узагальнює та аналізує інформацію щодо динаміки цін на світових товарних ринках та забезпечує митниці ціноюю інформацією;

53) надає кваліфіковані електронні довірчі послуги із створення, проведення перевірки та підтвердження кваліфікованого електронного підпису (електронного цифрового підпису) чи печатки;

54) забезпечує в межах повноважень, визначених законом, реалізацію державної політики щодо державної таємниці та захисту інформації, контроль за її збереженням в Держмитслужбі, а також мобілізаційну підготовку, мобілізацію та контроль за здійсненням таких заходів;

55) забезпечує взаємодію інформаційних систем Держмитслужби та ДПС у режимі реального часу в установленому порядку;

56) формує інформаційну політику Держмитслужби та її територіальних органів, інформує суспільство про показники роботи, напрями та підсумки діяльності Держмитслужби у порядку та способами, передбачені законодавством;

57) оприлюднює на офіційному веб-сайті Держмитслужби акти, інші офіційні документи та інформацію з питань, що належать до її компетенції, у тому числі інформацію, яка підлягає оприлюдненню відповідно до законодавства;

58) організовує провадження наукової, науково-технічної, інвестиційної, інформаційної, видавничої діяльності, виступає засновником навчальних закладів, науково-дослідних установ, засобів масової інформації з питань, що належать до компетенції Держмитслужби;

59) організовує роз'яснювальну роботу щодо застосування законодавства з питань, що належать до компетенції Держмитслужби;

60) надає консультації з питань практичного застосування окремих норм законодавства з питань державної митної справи відповідно до Митного кодексу України;

61) співпрацює з інститутами громадянського суспільства, забезпечує проведення консультацій з громадськістю, зокрема через громадську раду, з питань державної митної справи;

62) здійснює прийом громадян, розгляд звернень (запитів) громадян, народних депутатів України, платників податків, органів державної влади, правоохоронних органів, органів судової влади та інших суб'єктів права на звернення з питань, пов'язаних з діяльністю Держмитслужби, та запитів щодо отримання публічної інформації;

63) організовує та здійснює кінологічне забезпечення діяльності територіальних органів Держмитслужби;

64) організовує в установленому законодавством порядку проведення митних експертиз та дослідження і провадження експертної діяльності у Держмитслужбі та її територіальних органах;

65) здійснює відповідно до законодавства функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери управління Держмитслужби;

66) вживає заходів з метою будівництва, реконструкції, облаштування, технічного переоснащення, утримання і проведення ремонту інфраструктури міжнародних і міждержавних пунктів пропуску для автомобільного сполучення через державний кордон та адміністративних будівель, у тому числі із залученням міжнародної технічної допомоги;

67) забезпечує охорону територій, будівель, споруд та приміщень Держмитслужби та її територіальних органів, охорону зон митного контролю;

68) здійснює інші повноваження, визначені нормативними актами.

Держмитслужба з метою організації своєї діяльності:

1) здійснює добір кадрів в апарат Держмитслужби, на посади керівників та заступників керівників її територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління, організовує роботу з підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації посадових осіб і працівників Держмитслужби; бере участь у формуванні державного замовлення на підготовку та підвищення кваліфікації фахівців у сфері державної митної справи;

2) забезпечує в межах повноважень, визначених законом, здійснення заходів щодо запобігання та виявлення корупції, а також контроль за дотриманням антикорупційного законодавства в апараті Держмитслужби та її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належить до сфери її управління; впроваджує правила етики поведінки

державних службовців Держмитслужби та здійснює контроль за їх виконанням;

3) організовує, координує і контролює діяльність територіальних органів Держмитслужби, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління; організовує їх взаємодію з державними органами та органами місцевого самоврядування;

4) надає територіальним органам Держмитслужби методичну і практичну допомогу щодо організації роботи, проводить перевірку стану такої роботи;

5) організовує інформаційно-аналітичне забезпечення Держмитслужби та автоматизацію її діяльності;

6) забезпечує охорону державної таємниці відповідно до вимог режиму секретності, кіберзахист, технічний та криптографічний захист інформації і здійснює контроль за його станом;

7) здійснює в межах повноважень, визначених законом, міжнародне співробітництво;

8) забезпечує реалізацію у Держмитслужбі та її територіальних органах проектів розвитку, спрямованих на виконання покладених на Держмитслужбу завдань, інституційний розвиток, розвиток митної інфраструктури, інформаційних та телекомунікаційних технологій;

9) організовує планово-фінансову роботу в Держмитслужбі та її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку, ефективно і цільово використання бюджетних коштів;

10) здійснює комплекс заходів для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності Держмитслужби та її територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

11) здійснює прогнозування та планування видатків на матеріально-технічне забезпечення і розвиток діяльності Держмитслужби, у тому числі за рахунок наданої міжнародної технічної допомоги;

12) здійснює матеріально-технічне забезпечення Держмитслужби та її територіальних органів і соціальний захист посадових осіб і працівників Держмитслужби;

13) забезпечує посадових осіб Держмитслужби форменим одягом, засобами спеціального захисту та службовим транспортом з урахуванням специфіки несення служби у віддалених пунктах пропуску через державний кордон;

14) здійснює нагляд за охороною праці в апараті Держмитслужби та її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

15) забезпечує у Держмитслужбі та її територіальних органах безпеку діяльності посадових осіб та працівників від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням ними службових обов'язків;

16) здійснює заходи щодо забезпечення протипожежної безпеки в апараті Держмитслужби та її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, на територіях, де вони розташовані;

17) організовує ведення діловодства та архівне зберігання документів відповідно до встановлених правил;

18) проводить внутрішній аудит, спрямований на удосконалення системи управління, внутрішнього контролю, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності Держмитслужби та її територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

19) здійснює інші повноваження, визначені нормативними актами.

Держмитслужба для виконання покладених на неї завдань має право:

1) одержувати безоплатно в установленому порядку від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб інформацію, документи і матеріали, що стосуються законодавства з питань державної митної справи;

2) проводити, зокрема у взаємодії з іноземними органами та державними органами України, що мають право провадити оперативно-розшукову діяльність, спеціальні заходи, у тому числі контрольовані поставки щодо виявлення, попередження, припинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, а також заходи з переміщення товарів під негласним контролем;

3) брати участь у перевітках та інших заходах, що здійснюються державними органами;

4) залучати у випадках, визначених законодавством, фахівців, експертів, спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників інститутів громадянського суспільства (за згодою) до розгляду питань, що належать до компетенції Держмитслужби;

5) скасовувати повністю або змінювати рішення територіальних органів Держмитслужби або їх посадових осіб, а також вживати передбачених законом заходів за фактами неправомірних рішень, дій або бездіяльності зазначених органів або посадових осіб;

6) вчиняти правочини, спрямовані на забезпечення виконання функцій, передбачених законом;

7) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи;

8) користуватися в установленому законодавством порядку відповідними інформаційними базами даних державних органів, державними, у тому числі урядовими, системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами;

9) надавати державним та правоохоронним органам інформацію з реєстрів та баз даних Держмитслужби у порядку, передбаченому законом;

10) залучати міжнародну технічну допомогу відповідно до міжнародних договорів України в установленому порядку;

11) проводити адміністративне затримання осіб, які вчинили порушення митних правил, у визначеному законом порядку;

12) проводити процесуальні дії у справах про порушення митних правил;

13) звертатися до суду у випадках, передбачених законодавством.

Держмитслужба здійснює повноваження безпосередньо та через територіальні органи.

Держмитслужба під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє з іншими органами виконавчої влади, консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій та об'єднань, а також підприємствами, установами та організаціями, всеукраїнськими об'єднаннями профспілок і всеукраїнськими об'єднаннями організацій роботодавців, зокрема шляхом обміну електронними документами у визначеному законодавством порядку.

Держмитслужба у межах повноважень, визначених законом, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України та наказів Мініфіну видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує і контролює їх виконання.

Держмитслужбу очолює Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за пропозицією Комісії з питань вищого корпусу державної служби.

Комісія з питань вищого корпусу державної служби вносить на розгляд Кабінету Міністрів України пропозиції щодо кандидатури для призначення на посаду Голови Держмитслужби за результатами конкурсу відповідно до законодавства про державну службу.

Голова Держмитслужби:

1) очолює Держмитслужбу, здійснює керівництво її діяльністю, представляє Держмитслужбу у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами та організаціями в Україні та за її межами;

2) організовує та контролює у межах повноважень виконання в апараті Держмитслужби та її територіальних органах Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, наказів Мініфіну та інших міністерств з питань, що належать до компетенції Держмитслужби;

3) вносить на розгляд Міністра фінансів пропозиції щодо забезпечення формування державної митної політики та державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи, розроблені Держмитслужбою проекти законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів Мініфіну з питань, що належать до компетенції Держмитслужби, а також подає Міністрові фінансів для погодження позицію щодо проектів, розробниками яких є інші центральні органи виконавчої влади;

4) подає на затвердження Міністрові фінансів плани роботи Держмитслужби;

5) забезпечує виконання Держмитслужбою наказів Мінфіну та доручень Міністра фінансів з питань, що належать до компетенції Держмитслужби;

6) забезпечує взаємодію Держмитслужби із структурними підрозділами Мінфіну, визначеними Міністром фінансів відповідальними за взаємодію з Держмитслужбою;

7) забезпечує дотримання встановленого Міністром фінансів порядку обміну інформацією між Мінфіном і Держмитслужбою та вчасність її подання;

8) звітує перед Міністром фінансів про виконання планів роботи Держмитслужби та покладених на неї завдань, про усунення порушень і недоліків, виявлених під час проведення перевірок діяльності Держмитслужби та її територіальних органів, а також про притягнення до відповідальності посадових осіб і працівників, винних у допущених порушеннях;

9) розподіляє обов'язки між своїми заступниками;

10) затверджує положення про самостійні структурні підрозділи апарату Держмитслужби, призначає на посаду та звільняє з посади, в тому числі покладає виконання обов'язків за вакантними посадами, за погодженням з Міністром фінансів керівників самостійних структурних підрозділів та їх заступників;

11) призначає на посаду та звільняє з посади у порядку, передбаченому законодавством про державну службу, державних службовців апарату Держмитслужби (якщо інше не передбачено законом);

12) приймає на роботу та звільняє з роботи в порядку, передбаченому законодавством про працю, працівників Держмитслужби;

13) вносить на розгляд Міністра фінансів пропозиції щодо утворення, реорганізації та ліквідації територіальних органів Держмитслужби;

14) призначає на посаду та звільняє з посади за погодженням з Міністром фінансів керівників та заступників керівників територіальних органів Держмитслужби, у тому числі у разі покладення обов'язків за вакантними посадами, призначає на посаду та звільняє з посади керівників митних постів;

15) утворює, ліквідує, реорганізовує підприємства, установи та організації, затверджує положення (статути) про них, в установленому порядку призначає на посади та звільняє з посад їх керівників, здійснює в межах повноважень, визначених законом, інші функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери управління Держмитслужби;

16) скасовує повністю чи в окремій частині акти (рішення) територіальних органів Держмитслужби;

17) забезпечує кіберзахист та захист інформації в Держмитслужбі, реалізацію державної політики щодо державної таємниці, контроль за її збереженням у Держмитслужбі;

18) забезпечує організацію підготовки, підвищення кваліфікації посадових осіб і працівників Держмитслужби, оцінювання результатів їх службової діяльності в межах повноважень, визначених законодавством про державну службу;

19) вирішує в установленому порядку питання щодо заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності посадових осіб і працівників апарату Держмитслужби, керівників та заступників керівників її територіальних органів, присвоює їм ранги державних службовців, спеціальні звання (якщо інше не передбачено законом), забезпечує однакові підходи в Держмитслужбі до заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності;

20) вносить в установленому порядку подання щодо представлення посадових осіб і працівників апарату Держмитслужби та її територіальних органів до відзначення державними нагородами України, відзначає відомчими відзнаками;

21) залучає посадових осіб та працівників територіальних органів Держмитслужби, а також державних службовців та працівників міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) до розгляду питань, що належать до компетенції Держмитслужби;

22) підписує міжнародні договори України відповідно до наданих повноважень;

23) утворює комісії, робочі та експертні групи;

24) скликає та проводить наради з питань, що належать до компетенції Держмитслужби;

25) підписує накази Держмитслужби;

26) дає у межах повноважень обов'язкові для виконання посадовими особами і працівниками апарату Держмитслужби та її територіальних органів доручення;

27) приймає в установленому порядку рішення про розподіл бюджетних коштів, розпорядником яких є Держмитслужба;

28) організовує внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечує їх здійснення в апараті Держмитслужби та її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

29) здійснює інші повноваження, визначені нормативними актами.

Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Держмитслужби, обговорення найважливіших напрямів її діяльності у Держмитслужби може утворюватися колегія.

Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом видання відповідного наказу Держмитслужби.

Для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності у Держмитслужбі можуть утворюватися інші постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів приймає

Голова Держмитслужби, який затверджує кількісний та персональний склад таких органів, а також положення про них.

3.2. Напрями реформування митної діяльності України

Для реалізації Євроінтеграційних прагнень України необхідно діяти у напрямі реалізації положень Угоди про асоціацію та налагодити ефективну діяльність зони вільної торгівлі з ЄС. Митниця повинна максимально сприяти та забезпечувати процеси Євроінтеграції, а не створювати проблеми на шляху торгівлі та інвестицій.

Кабінет міністрів України в сфері реформування митної діяльності визначив на 2020 – 2021 роки наступні напрями:

1) функціональний – забезпечує контроль держави на всіх етапах діяльності митниці та зменшує корупційні ризики;

2) мотиваційний – передбачає залучення нових якісних кадрів;

3) сервісний – передбачає поліпшення якості взаємодії із бізнесом.

Для реалізації реформи у цих трьох ключових напрямках передбачається:

І. Оптимізація організаційної та функціональної структури.

1. Запровадження ефективної організаційної структури, що побудована за функціональним принципом, відновлення управлінської вертикалі Держмитслужби, спрямоване на якісне та своєчасне виконання покладених на неї обов'язків.

2. Підготовка та перехід Держмитслужби до функціонування за моделлю єдиної юридичної особи.

3. Впровадження програми оцінки персоналу з кваліфікації та добросовісності.

4. Забезпечення підвищення рівня аналітичної спроможності Держмитслужби шляхом налагодження ефективного та своєчасного обміну інформацією, розширення використання інформаційних рішень, методів аналізу та обробки масивів даних, системи аналізу та управління ризиками у процесі виконання своїх функцій.

5. Мінімізація впливу людського фактора та автоматизація процесів під час виконання стандартизованих оперативних завдань, концентрація ресурсів на інтелектуальних методах контролю і запобігання порушенням у сфері митного законодавства.

6. Перегляд підходів до системи добору кадрів, розвитку вмінь та навичок співробітників, їх стимулювання і заохочення до добросовісного та ініціативного виконання обов'язків, які ґрунтуються на найкращих світових практиках. Пріоритизація кадрової політики на долученні кваліфікованих фахівців з дотриманням принципу рівних прав та можливостей жінок та чоловіків, вихованні працівників у сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій та співробітників, задіяних у розробленні та застосуванні інтелектуальних методів контролю і запобіганні порушенням у сфері митного законодавства.

7. Забезпечення розвитку стратегічного управління в Держмитслужбі.

II. Удосконалення процедури адміністративного оскарження.

1. Запровадження ефективного механізму розгляду скарг платників податків в адміністративному порядку.

2. Моніторинг і систематизація результатів розгляду податкових спорів в адміністративному та судовому порядку і доведення їх до відома інших підрозділів Держмитслужби та ДПС з метою уніфікації підходів до адміністрування податків, зборів, платежів.

III. Управління інформаційними системами та технологіями.

1. Забезпечення безперебійної роботи та спільного доступу до інформаційно-телекомунікаційних систем, баз даних та інших інформаційних ресурсів, що використовуються для адміністрування податків, зборів та інших обов'язкових платежів, здійснення нових процедур щодо дотримання податкового та митного законодавства новоутвореними Держмитслужбою та ДПС.

2. Запровадження політики управління інформаційно-телекомунікаційною системою, яка повинна передбачати прийняття середньострокової та довгострокової стратегії розвитку такої системи, державний нагляд за нею, забезпечення функціонування центрального та регіональних підрозділів інформаційно-телекомунікаційної системи, а також базуватися на результатах моніторингу потреб користувачів.

3. Розвиток перспективної архітектури інформаційно-телекомунікаційної системи, визначення стандартів та документації інформаційно-телекомунікаційної системи, забезпечення інтеграції і сумісності всіх її компонентів і підсистем, зокрема під час поділу ДФС на Держмитслужбу та ДПС.

4. Запровадження операційної політики інформаційно-телекомунікаційної системи, що повинна забезпечити створення такої системи, яка буде функціональною, зручною для використання, захищеною, передбачатиме інструкцію для користувачів та підлягатиме регулярному аудиту

5. Забезпечення функціонування автоматизованої системи митного оформлення та обмін електронними документами за міжнародними моделями даних (EU Customs Data Model).

6. Забезпечення доступу Держмитслужби до баз даних інших органів виконавчої влади (МВС, Держстату, органів державної виконавчої служби тощо) для більш оперативного та ефективного виконання своїх функцій.

7. Забезпечення технічного та криптографічного захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах, баз даних та інших інформаційних ресурсів із впровадженням комплексних систем захисту інформації та криптографічних засобів під час обміну інформацією та доступу до баз даних інших органів виконавчої влади, проведення контрольних процедур щодо дотримання законодавства із захисту інформації та моніторингу щодо протидії кіберзагрозам через центри реагування на кіберінциденти.

IV. Розвиток персоналу, реформи для забезпечення доброчесності та антикорупційні заходи.

1. Проведення аналізу та перегляд завдань, ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності державних службовців Держмитслужби, які займають посади державної служби категорій “Б” і “В”, з урахуванням, зокрема, ключових показників ефективності, встановлених Мінфіном для митних органів, і планів розвитку організації та запровадження системи моніторингу їх виконання.

2. Розроблення та запровадження комплексної системи заходів мотивації та заохочення до добросовісного та ініціативного виконання обов’язків.

3. Реалізація вимог Митного кодексу України, Закону України “Про державну службу” щодо побудови системи оплати праці посадових осіб та працівників Держмитслужби з урахуванням результатів оцінювання службової діяльності державних службовців та працівників, а також особистого внеску державного службовця та працівника в загальний результат роботи державного органу.

4. Проведення на постійній основі внутрішньої оцінки рівня задоволеності персоналу умовами праці.

5. Визначення чітких прав, обов’язків та відповідальності посадових осіб та працівників Держмитслужби, в тому числі за шкоду, заподіяну своїми неправомірними діями платникам податків.

6. Розроблення стратегії навчання та перепідготовки персоналу, що базуватиметься на законодавстві, національних та міжнародних стандартах; оцінка потреб у навчанні, підготовка планів, визначення цільових груп та методів навчання, підбір викладачів, технічного оснащення та баз для проведення навчання, функціонування навчального центру; запровадження механізму здійснення контролю за обґрунтованістю формування навчальних груп, а також практичним використанням співробітниками, які пройшли навчання, отриманих знань і навичок.

7. Координація та спрямування підрозділів внутрішньої безпеки Держмитслужби Мінфіном; перегляд підходів у роботі та оцінки ефективності роботи співробітників підрозділів внутрішньої безпеки Держмитслужби в напрямі боротьби з корупцією та запобігання її проявам; включення до ключових показників результативності співробітників підрозділів внутрішньої безпеки оцінки ефективності налагодження та розвитку внутрішніх процесів Держмитслужби у частині здійснення заходів із запобігання проявам корупції.

9. Запровадження автоматизованих аналітичних платформ, що проводять збір інформації, її аналіз, виявлення корупційних ризиків; забезпечення можливості подання інформації про можливі порушення в діях співробітників Держмитслужби з використанням усіх наявних засобів: особисто, засобами телефонного зв’язку, а також через Інтернет

10. Постійне оновлення та розміщення у відкритому доступі інформації про результати роботи підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції.

11. Формування ефективної комунікації у сфері боротьби з корупцією серед співробітників та громадськості (включаючи інформацію про наслідки вчинення корупційних діянь).

12. Організація підвищення кваліфікації співробітників підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції з метою отримання знань про найкращі міжнародні практики у сфері протидії корупції.

13. Розроблення комплексного плану дій із забезпечення доброчесності, який передбачає три ключові напрями: проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців для визначення якості виконання поставлених завдань, а також з метою прийняття рішення щодо преміювання, планування їх кар'єри, визначення потреби у професійному навчанні, здійснення інших заходів з мотивації; здійснення заходів з метою зменшення можливостей для корупції, виявлення корупційних дій та застосування належних санкцій; запровадження обов'язкового навчання для співробітників Держмитслужби з питань запобігання корупції.

V. Прозорість та контрольованість реформи.

1. Оперативний моніторинг за здійсненням заходів з реалізації реформи Держмитслужби на основі ключових показників ефективності, встановлених Мінфіном; оприлюднення на офіційному веб-порталі звітів про виконання ключових показників ефективності.

2. Створення уніфікованої системи вимірювання та оцінки задоволеності бізнесу рівнем обслуговування податкових та митних органів; проведення щорічних досліджень та оприлюднення результатів. Використання зворотного зв'язку у формі незалежних опитувань платників податків щодо їх оцінки сприйняття рівня корупції у Держмитслужбі як інструменту для вдосконалення процедур та процесів діяльності служби.

3. Підготовка комунікаційних стратегій, які передбачають послідовне висвітлення процесу реформування та забезпечуватимуть єдину політику комунікацій Держмитслужби та її територіальних органів.

4. Висвітлення своєчасної, доступної та повної інформації про законодавство і процедури, стратегічні цілі митних органів і звіти про ключові показники ефективності.

Формування високої культури сплати податків, зборів та митних платежів у населення.

Розвиток партнерських відносин між митницями та торговельною спільнотою для забезпечення врахування потреб законної торгівлі.

5. Налагодження в територіальних органах Держмитслужби вертикальних і горизонтальних комунікацій та розвиток внутрішньої інформаційно-довідкової мережі.

VI. Сприяння безпеці та міжнародній торгівлі, включаючи спрощення та гармонізацію митних процедур.

1. Впровадження інституту авторизованого економічного оператора як елемента заохочення до добровільної та доброчесної сплати податків із збалансованою, прозорою та зрозумілою системою оцінки претендентів.

2. Приєднання України до спільної транзитної процедури ЄС/СABT та створення транзитної системи, яка підтримує ефективний митний контроль, використовує сучасні технології під час здійснення контролю за доставкою товарів.

3. Виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, в частині наближення до митного законодавства Європейського Союзу (Регламент (ЄС) № 952/2013, Делегований Регламент (ЄС) № 2015/2446, Регламент Комісії (ЄС) № 2015/2447, Регламент Ради (ЄС) № 1186/2009).

4. Перегляд та оптимізація застосування систематичних, комплексних, гнучких та послідовних процедур митного контролю на основі аналізу ризиків.

5. Удосконалення автоматизованої системи митного оформлення товарів, зокрема впровадження модулів прийняття автоматизованих рішень про виконання митних формальностей. Подальша автоматизація митних формальностей.

6. Запровадження методики вимірювання середнього часу випуску товарів на основі кращих практик.

VII. Сприяння ефективному справлянню митних платежів.

1. Розроблення та реалізація системи моніторингу результативності та ефективності контролю митної вартості, класифікації товарів, визначення країни походження, правомірності використання пільг та преференцій із сплати митних платежів.

2. Модернізація системи здійснення контролю за визначенням митної вартості та управління ціною інформацією з метою створення єдиної довідкової бази даних.

3. Визначення процедури надання митницею на запит підприємства обов'язкової тарифної інформації з урахуванням міжнародної практики (Binding Tariff Information (BTI)).

4. Створення зручних для користування бізнесом та митницею онлайн-сервісів для перегляду реєстру попередніх рішень про класифікацію товару, знесобленої інформації про класифікацію товару з оформлених митних декларацій тощо.

5. Створення умов для здійснення контролю за обігом товарів на митній території України на кожному етапі їх постачання та реалізації.

6. Запровадження постмитного контролю та підвищення ефективності здійснення митного аудиту, яке оцінюватиметься на підставі фактично сплачених податків до державного бюджету, результатів розгляду судових справ та їх подальших перспектив.

VIII. Розвиток інфраструктури, електронних технологій та сервісів для міжнародної торгівлі.

1. Розвиток та розширення функціональних можливостей сервісу "Єдине вікно".

2. Розроблення середньострокової та довгострокової стратегії розвитку і розбудови пунктів пропуску через державний кордон з метою підвищення їх пропускної спроможності та забезпечення здійснення заходів митної безпеки на державному кордоні; розширення використання інформаційно-телекомунікаційних технологій, автоматизованих засобів зчитування номерів, зважування, сканування, проставлення контрольних відміток, подання інформаційних повідомлень, заяв тощо.

3. Впровадження національної електронної транзитної системи та інтеграція інформаційно-телекомунікаційних компонентів митниці.

4. Розвиток автоматизованої системи управління ризиками та розширення джерел інформації, які в ній використовуються.

IX. Захист суспільства, громадського здоров'я і безпеки навколишнього природного середовища та боротьба з незаконним переміщенням наркотичних засобів та зброї.

1. Розроблення політики, систем, процедур та правових інструментів для ефективного управління ризиками, що дасть змогу забезпечити баланс між сприянням торгівлі та функціями безпеки.

2. Віднесення до основних завдань Держмитслужби забезпечення захисту та безпеки України та її резидентів, а також охорони навколишнього природного середовища, де це доцільно – в тісному співробітництві з іншими органами. Впровадження декларативного принципу щодо дотримання заходів нетарифного регулювання.

3. Використання митницею комплексу сучасних оглядових технологій та обладнання в пунктах пропуску, на вантажних терміналах, у морських портах і в аеропортах (наприклад, зважування без зупинки транспортного засобу, сканування без відкриття вантажу, інтелектуальне відеоспостереження тощо).

4. Підвищення інституційної спроможності у сфері правоохоронної діяльності митниці.

5. Створення системи сприяння захисту прав інтелектуальної власності, що не перешкоджає законній торгівлі та забезпечує протидію потраплянню на територію України контрафактних товарів.

6. Забезпечення митних лабораторій обладнанням і програмним забезпеченням та удосконалення процедур і методів роботи лабораторій.

X. Підвищення ефективності міжнародного митного співробітництва.

1. Підписання угод із суміжними країнами та найбільшими торговельними партнерами України щодо обміну інформацією про товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України.

2. Розвиток двосторонньої договірної бази про здійснення спільного контролю в пунктах пропуску через державний кордон для автомобільного сполучення.

3. Активізація використання інструментів міжнародної технічної допомоги та участі у проєктах, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями

4. Ратифікація необхідних міжнародних конвенцій і угод з метою забезпечення міжвідомчого співробітництва та обміну інформацією в країні та на міжнародному рівні, включаючи взаємну адміністративну допомогу.

5. Співпраця на керівному та операційному рівні між митними адміністраціями суміжних країн для сприяння транскордонному двосторонньому митному співробітництву.

Запровадження запропонованих ініціатив стане відображенням найкращого Європейського та світового досвіду в галузі митної справи і

дозволить значною мірою інтегрувати положення Митного кодексу ЄС в національну економіку.

3.3. Провадження видів діяльності підконтрольних митним органам

Невід'ємною частиною організації зовнішньоекономічних зв'язків і процедур в сфері митної діяльності суб'єктів бізнесу є потреба в одержанні послуг пов'язаних з оформленням зовнішньоекономічних господарських операцій.

Послуги в сфері забезпечення зовнішньоекономічних зв'язків і митної діяльності надаються державними органами та підприємницькими структурами (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Перелік державних органів та підприємницьких структур в сфері надання послуг при здійсненні зовнішньоекономічних зв'язків і митної діяльності

Суб'єкти надання послуг	Перелік послуг
1. Органи державної митної служби	Роз'яснювальні та консультаційні роботи з питань державної митної справи, створення необхідних сервісів та інструментів для забезпечення здійснення зовнішньоекономічних зв'язків, надання дозволів підприємницьким структурам на провадження послуг в сфері митної діяльності
2. Органи державної податкової служби	Консультаційні та роз'яснювальні роботи в сфері оподаткування зовнішньоекономічної діяльності, валютних розрахунків, іноземного підприємництва та інвестування
3. Підприємницькі структури підконтрольні митним органам	Послуги підконтрольні митним органам
4. Підприємницькі структури непідконтрольні митним органам	Професійне забезпечення зовнішньоекономічних зв'язків на умовах посередницької діяльності

Підприємницькі структури в сфері надання послуг, які підконтрольні митним органам можна розділити за окремими видами діяльності:

- 1) митна брокерська діяльність;
- 2) відкриття та експлуатація магазину безмитної торгівлі;
- 3) відкриття та експлуатація митного складу;
- 4) відкриття та експлуатація вільної митної зони комерційного або сервісного типу;
- 5) відкриття та експлуатація складу тимчасового зберігання;
- 6) відкриття та експлуатація вантажного митного комплексу.

Одним із основних суб'єктів посередницької діяльності в галузі митної справи, якій відіграє важливе значення в процесі проходження митних формальностей є митний брокер.

Митний брокер – це комерційне підприємство, що надає послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України.

Митний брокер має у своєму штаті агентів з митного оформлення. Агент з митного оформлення – це фізична особа-резидент, що перебуває в трудових відносинах з митним брокером і безпосередньо виконує в інтересах особи, яку представляє митний брокер, дії, пов'язані з пред'явленням митному органу товарів, транспортних засобів комерційного призначення, а також документів, потрібних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення.

Фізична особа – підприємець може бути водночас митним брокером й агентом із митного оформлення та здійснювати декларування товарів і транспортних засобів за умови укладення письмового договору доручення про надання послуг із декларування товарів і транспортних засобів з особою, інтереси якої вона представляє у відносинах із митним органом.

Безумовно, виконання процедур з митної діяльності при здійсненні зовнішньоекономічних зв'язків можливо забезпечити власними силами штатних співробітників за наявності необхідних інструментів безпосередньо в учасників зовнішньоекономічних операцій. Такий підхід актуальний для підприємств, що мають стабільно великий потік товарів, які підлягають митному оформленню, у цьому разі навіть за найнижчих тарифів брокера вигідніше доручити митне оформлення штатним фахівцям.

Проте, митна діяльність це ланцюжок складних пов'язаних між собою операцій для виконання яких необхідні професійні знання з різних економічних, правових і технологічних галузей. Саме тому, для забезпечення здійснення бізнесу в сфері міжнародних зв'язків доцільно задіяти послуги митного-брокерських підприємницьких структур, які мають професійні фахівці здатних позбавити учасників зовнішньоекономічних операцій від складнощey і проблем, що виникають в ході митного оформлення товарів та допомагають уникнути штрафів і необґрунтованих майнових втрат.

Головна мета послуг митного брокера – максимально швидко та якісно провести митне декларування і оформлення вантажів при перетині ними митного кордону України під час будь-яких зовнішньоекономічних угод.

Митний брокер є учасником митних відносин, який як посередник вступає у відносини з митним органом з приводу переміщення товарів, предметів, транспортних засобів. Отримуючи від митного брокера послуги, клієнти, якими є суб'єкти зовнішньоекономічних зв'язків отримують наступні переваги:

- з'являється можливість отримувати послуги висококваліфікованих фахівців у такій специфічній сфері, як митне декларування та митне перевезення (оскільки для митних посередників можливо пред'являти певні фінансові, професійні та кваліфікаційні, організаційно-технічні, спеціальні вимоги, а це в свою чергу зменшує ризик клієнтів таких посередників);

- витрати на послуги, пов'язані з проведенням декларуванням товарів та транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон, а також перевезенням товарів, що перебувають під митним контролем за участю митних посередників, у галузі митної справи значно менші, оскільки виникають не постійно, а тільки за умови одержання необхідних кваліфікаційних послуг на умовах оптимізації вартості і термінів виконання.

За домовленістю митні брокери можуть надавати широкий спектр послуг в сфері забезпечення зовнішньоекономічних зв'язків і митної діяльності, зокрема щодо:

- авторизації авторизованого економічного оператора;
- виконання термінових операцій з митного оформлення;
- підтвердження вартості товару;
- надання комплексних послуг з доставки товарів, їх митного оформлення та оплати митних платежів;
- надання професійних консультацій з питань митного оформлення вантажів;
  - здійснення перевірки документів перед відвантаженням товарів;
  - виконання робіт за митними режимами;
  - отримання необхідних дозвільних документів;
  - проведення робіт на умовах: персональний клієнт-менеджер;
  - здійснення розрахунків вартості митного очищення вантажів, бюджетування кошторису витрат за вантажами;
  - оформлення попередніх митних декларацій і попередніх повідомлень;
  - оформлення і заповнення митних декларацій та інших необхідних документів;
  - забезпечення захисту інтересів учасників зовнішньоекономічних зв'язків в державних органах;
  - проставлення відміток у контролюючих органах (екологія, радіологія, санітарно-епідеміологічна служба);
  - оформлення висновку санепідемстанції, екологічної декларації, фіто карантинного сертифікату, висновку Державного гемологічного центру (імпорт дорогоцінних каменів);
  - одержання роз'яснювальних листів та оформлення сертифікатів відповідності;
  - оформлення сертифікату походження в Торгово-промисловій палаті;
  - оформлення декларацій різних типів;
  - проведення митного огляду із складанням акту митного огляду;
  - проведення ідентифікаційного (попереднього) огляду;
  - оформлення листа на відбір зразків і акту відбору зразків;
  - розміщення вантажів на митних складах;
  - виконання митних операцій з виїздом брокера до замовника;
  - виконання розрахунку вартості експортної або імпортної поставки;
  - надання допомоги при тимчасовому ввезенні/вивезенні вантажу;
  - оформлення операцій під час транзиту товарів;
  - надання консультаційних послуг з підбору кодів;
  - оформлення складських послуг;
  - отримання сертифікату з перевезення товару (EUR.1) – документа, який підтверджує європейське /українське походження товарів і дає право провести митне очищення вантажу з використанням преференційної ставки мита, тим самим знижуючи його вартість для одержувача;

- складання та супроводу контрактів;
- здійснення електронного декларування.

Система фінансового і управлінського обліку на підприємствах що здійснюють митну брокерську діяльність повинна забезпечити формування витрат в розрізі окремих наданих послуг, одержання доходів та проведення розрахунків з клієнтами. Для одержання цієї інформації використовують, відповідно, рахунки 23 “Виробництво”, 91 “Загальновиробничі витрати”, 70 “Доходи від реалізації” та 36 “Розрахунки з покупцями та замовникам”.

У сучасних умовах розвитку зовнішньоекономічних відносин в Україні особливе значення має діяльність магазинів безмитної торгівлі (Duty Free).

Магазин безмитної торгівлі – це спеціалізований торговельний заклад, розташований у пункті пропуску через державний кордон України, відкритому для міжнародного сполучення, а також на повітряному або водному транспортному засобі комерційного призначення, що виконує міжнародні рейси, та призначений для реалізації товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі.

Магазини безмитної торгівлі реалізують продовольчі і непродовольчі товари всіх видів вітчизняного та імпортного виробництва (за винятком заборонених). Товари, що реалізуються магазином безмитної торгівлі, повинні мати відповідне маркування, яке дає змогу їх легко ідентифікувати.

Утримувачі магазинів безмитної торгівлі можуть отримати дозвіл на відкриття та експлуатацію митного складу або складу тимчасового зберігання закритого типу для зберігання та наступного постачання в ці магазини всіх видів товарів. На складі магазину безмитної торгівлі дозволяється здійснювати розпакування, пакування, перепакування та проводити операції, пов'язані із забезпеченням зберігання товарів і підготовкою їх до продажу.

У магазинах безмитної торгівлі з товарами можуть проводитися прості складські операції, а також операції щодо підготовки товарів до продажу та транспортування (сортування, пакування, перепакування, маркування, навантаження, вивантаження, перевантаження та інші подібні операції).

Об'єктами фінансового та управлінського обліку магазинів безмитної торгівлі як окремих структурних підрозділів є товари на рахунку 28 “Товари” та валютні розрахунки.

Магазини безмитної торгівлі щоквартально подають митному органу, в зоні діяльності якого знаходиться, звіт про рух товарів у магазині за наступними показниками:

- ✓ номер митної декларації;
- ✓ тип митної декларації;
- ✓ номер товару в митній декларації;
- ✓ найменування товару (комерційна назва);
- ✓ код товару згідно з УКТЗЕД;
- ✓ реалізовані товари (кількість товару та одиниця виміру, митна вартість товару, номер митної декларації);
- ✓ товари (не реалізовані у магазині), щодо яких був змінений митний режим (кількість товару та одиниця виміру, митна вартість товару, заявлений митний режим, номер митної декларації);

✓ залишок товару (кількість товару та одиниця виміру, митна вартість товару).

Важливе місце у розвитку зовнішньоекономічної діяльності займає митна інфраструктура, яка включає в себе розгалужену систему терміналів, складів, баз, які надають якісні послуги щодо зберігання предметів та відповідають міжнародним нормам та стандартам організації складування, зберігання та контролю за операціями з експортними та імпорнтними товарами. Створення відповідної інфраструктури дозволяє забезпечити спрощення та прискорення митних формальностей, профілактику митних правопорушень, скоротити простої транспортних засобів на кордоні, знизити накладні витрати суб'єктів зовнішньоекономічних зв'язків, збільшити надходження до бюджету та, в цілому, створити сприятливі умови для розвитку національної економіки.

До основних суб'єктів, що надають послуги щодо зберігання товарів, які знаходяться під митним контролем належать власники митних складів та власники складів тимчасового зберігання. Зберігання товарів під митним контролем на митних складах, надає можливість суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності здійснити усі дозвільні процедури та завершити процес проходження митних формальностей фізично не переміщуючи товари з території складу.

Митний склад – це відповідним чином облаштоване складське приміщення, резервуар, холодильна чи морозильна камера, критий чи відкритий майданчик, призначені для зберігання іноземних або українських товарів під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

На митному складі можуть розміщуватися транспортні засоби, які переміщують митною територією України товари під митним контролем, з метою їх повного або часткового розвантаження, перевантаження, навантаження, дозавантаження, усунення пошкоджень упаковки товарів, заміни транспортного засобу (тягача, причепа тощо).

При цьому терміни структурних елементів митного складу вживаються в таких значеннях:

✓ приміщення – частина внутрішнього об'єму будівлі, обмежена будівельними елементами, з можливістю входу і виходу;

✓ складські об'єкти – складські приміщення, холодильники, морозильники, універсальні холодильні камери, резервуари, елеватори, криті чи відкриті майданчики, придатні для зберігання товарів і транспортних засобів;

✓ резервуар – вмістище (наземне або підземне) для зберігання рідин, газу або сипких товарів;

✓ відкритий майданчик – спеціально обладнана та огорожена територія, пристосована для зберігання товарів та розташована поза межами приміщення;

✓ критий майданчик – крита, спеціально обладнана та огорожена територія, пристосована для зберігання товарів та розташована поза межами приміщення;

✓ сховище природного газу (далі – газосховище) – технологічний комплекс, створений у природній або штучній ємності з метою накопичення природного газу (включаючи ємність установки LNG, призначену для зберігання природного газу), і технологічно поєднані з цим комплексом споруди, призначені для зберігання (закачування, відбору) природного газу;

✓ прилегла до митного складу територія – огорожена або позначена на місцевості (щитами з написами, стрічкою, розміткою незмивною фарбою тощо) територія, що прилягає до митного складу та призначена для стоянки транспортних засобів, проведення навантажувально-розвантажувальних робіт, зважування тощо;

✓ партія товарів – товари, що відправляються на адресу одного одержувача за одним перевізним документом, що використовується під час перевезення вантажів відповідно до нормативно-правових актів з питань перевезення вантажів;

✓ холодильна (морозильна) камера – споруда, приміщення або апарат, в яких підтримується постійний температурний режим за допомогою холодильного обладнання;

✓ морозильна камера – будівля або апарат для заморожування і збереження харчових та інших швидкопсувних продуктів при температурі від -1°C до -35°C ;

✓ універсальна холодильна камера – будівля або апарат для охолодження або заморожування і збереження харчових або нехарчових швидкопсувних продуктів при температурі від $+5^{\circ}\text{C}$ до -18°C ;

✓ холодильна камера – будівля або апарат для охолодження та збереження харчових та інших швидкопсувних продуктів при температурі від $+1^{\circ}\text{C}$ до $+5^{\circ}\text{C}$.

Класифікаційна характеристика митних складів наведена на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Класифікаційна характеристика митних складів

Митні склади можуть бути митного режиму і тимчасового зберігання товарів, закритого або відкритого типу.

Митний склад закритого типу призначається виключно для зберігання під митним контролем товарів, що переміщуються через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами (контрактами), що укладаються утримувачем цього складу або учасниками об'єднання підприємств, учасником якого є утримувач складу.

Митний склад відкритого типу призначається для зберігання під митним контролем товарів, що переміщуються через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами (контрактами), укладеними як утримувачем цього складу, так і будь-якими іншими особами.

Склад тимчасового зберігання – це відповідним чином облаштовані приміщення та/або криті чи відкриті майданчики, резервуари, холодильні чи морозильні камери, призначені для тимчасового зберігання товарів під митним контролем до поміщення їх у митний режим.

Склад тимчасового зберігання закритого типу призначається виключно для зберігання утримувачем складу товарів, що належать йому.

Склад тимчасового зберігання відкритого типу призначається для зберігання товарів, що належать будь-яким особам.

Загальний строк тимчасового зберігання товарів під митним контролем становить 90 календарних днів.

Митні склади як відкритого, так і закритого типу можуть використовуватися для зберігання товарів, що вимагають особливих умов зберігання або здатних заподіяти шкоду іншим товарам. Такі склади можуть бути віднесені до спеціалізованих митних складів.

Основними завданнями митних складів є:

- сприяння розвитку зовнішньоекономічної діяльності України та її зближенню з існуючою світовою практикою;
- створення умов для підготовки імпорتنих товарів для їх використання на території України;
- зниження витрат, пов'язаних з переміщенням товарів через митний кордон України.

Власники митних складів здійснюють підприємницьку посередницьку діяльність, яка полягає в утриманні і експлуатації цих складів (приміщень, споруд тощо). Послуги, які надаються митними складами включають декларування і проходження митних формальностей та зберігання товарів під митним контролем. Крім зберігання, можуть надаватися супутні послуги провітрювання товару, підготовка до продажу, подрібнення партії тощо. Як правило, власник митного складу відкритого типу повинен мати право на здійснення брокерської діяльності.

Поряд з іншими способами зберігання товарів, митні склади надають найширші можливості для підготовки товарів до продажу, транспортування, для забезпечення їх зберігання за умови, що операції з товарами не змінюють їх класифікацію за УКТ ЗЕД на рівні десятого знаку та здійснюються з дозволу митного органу. Також розміщення товарів на митних складах дозволяє імпортерам вирішити цілий комплекс завдань:

- ✓ звільнити від вантажу транспортний засіб;
- ✓ забезпечити перебування під митним контролем та збереження товарів до моменту розміщення їх в іншому митному режимі;
- ✓ відкласти сплату податків та зборів або надання необхідного пакета дозвільних документів, які потрібні, наприклад, при розміщенні товарів у митному режимі імпорту, виконання проміжних процедур із товарами, що зберігаються на складі.

Під режим митного складу можуть бути поміщені лише товари, що переміщуються через митний кордон на підставі зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Найпоширенішими причинами застосування митного режиму митного складу є такі ситуації:

- на момент ввезення товару на митну територію України власник не впевнений (не визначився), як його використовувати і для збору інформації та прийняття остаточного рішення потрібен досить тривалий строк;
- передбачалася сплата мита й інших платежів за рахунок сум, отриманих за договором, а їх надходження з різних причин затрималося;
- випуск товарів у вільний обіг чи остаточне вивезення товару потребують значних податкових платежів, однак на цей момент не є доцільними (наприклад, попит на товари має чітко виражений сезонний характер);
- річна квота на імпорт/експорт товару вичерпана, й імпорт/експорт товару стане можливим лише наступного року.

Не лише в перелічених, а й у багатьох інших випадках застосування митного режиму митного складу дає позитивний господарський ефект. Це зумовлено тим, що товари, поміщені в цей режим, звільнюються від оподаткування митними платежами (митом, акцизним збором, податком на додану вартість), а також від застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ліцензування, квотування тощо). Однак таке звільнення є умовним, тобто має силу лише впродовж строку дії режиму митного складу та у разі суворого дотримання умов цього режиму. Після закінчення його перебігу операції з товарами, що були поміщені у цей режим, підлягають оподаткуванню митними платежами на загальних підставах.

З товарами, що зберігаються на митному складі, без дозволу митного органу можуть проводитися прості складські операції, необхідні для забезпечення збереження цих товарів:

- 1) переміщення товарів у межах складу з метою раціонального розміщення;
- 2) чищення;
- 3) провітрювання;
- 4) створення оптимального температурного режиму зберігання;
- 5) сушіння (у тому числі із створенням потоку тепла);
- 6) захист від корозії;
- 7) боротьба із шкідниками;
- 8) інвентаризація.

Власник товарів, що зберігаються в митному режимі митного складу на митному складі, або уповноважена ним особа з дозволу митного органу може

проводити підготовку таких товарів до продажу (відчуження) та транспортування: консолідацію та подрібнення партій, формування відправлень, сортування, пакування, перепакування, маркування, навантаження, вивантаження, перевантаження, взяття проб і зразків товарів та інші подібні операції.

Операції, що проводяться з товарами, що зберігаються в митному режимі митного складу на митному складі, не повинні змінювати характеристик, за якими ці товари були класифіковані згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності.

На митних складах здійснюється облік товарів на умовах їх відповідального зберігання, а також подається митниці Звіт про рух товарів на митному складі.

Об'єктами фінансового та управлінського обліку митних складів як окремих структурних підрозділів є товари, які відображаються на позабалансових рахунках та розрахунки з власниками товарів за послуги щодо їх зберігання.

Звіт про рух товарів на митному складі подається митним органам за наступними показниками:

Розділ 1. Розміщення товару на митному складі:

- номер і дата документа, на підставі якого товари розміщено на митному складі;

- код товару згідно з УКТ ЗЕД на рівні підгрупи (4 знаки);
- найменування (назва) товару;
- вага брутто, кг;
- вага нетто, кг;
- вартість товару:
  - ✓ код валюти контракту;
  - ✓ фактурна вартість у валюті контракту;
- митний режим (тимчасове зберігання).

Розділ 2. Випуск товару з митного складу:

- документ, на підставі якого товар випущено з митного складу:
  - ✓ код;
  - ✓ номер і дата;
- код товару згідно з УКТ ЗЕД на рівні підгрупи (4 знаки);
- вага брутто, кг;
- вага нетто, кг;
- вартість товару:
  - ✓ код валюти контракту;
  - ✓ фактурна вартість у валюті контракту;
- митний режим (тимчасове зберігання).

Розділ 3. Кінцевий термін зберігання товару.

У бухгалтерському обліку отримані на зберігання товари митний склад відображає на позабалансовому рахунку 023 “Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні”. Дохід від наданих послуг зі зберігання відображають за кредитом субрахунку 703 “Дохід від реалізації робіт і

послуг”, а розрахунки з поклажодавцями на рахунку 36 “Розрахунки з покупцями та замовниками”.

У поклажодавця передані на відповідальне зберігання товари залишаються на балансі. При цьому до відповідних субрахунків рахунків обліку товарно-матеріальних цінностей відкривають субрахунки другого порядку “Матеріальні цінності в дорозі до митного складу”, “Матеріальні цінності на зберіганні в митному складі” (наприклад, 2011 “Сировина і матеріали на складі”, 2012 “Сировина і матеріали в дорозі до митного складу”, 2013 “Сировина і матеріали на зберіганні в митному складі”, 2611 “Готова продукція на складі”, 2612 “Готова продукція в дорозі до митного складу”, 2613 “Готова продукція на зберіганні в митному складі”, 2811 “Товари на складі”, 2812 “Товари в дорозі до митного складу”, 2813 “Товари на зберіганні в митному складі”).

Витрати на зберігання відобразатимуться залежно від виду запасів, що зберігаються. Наприклад, якщо зберігаються товари або готова продукція, пов’язані з експортом, витрати відображають на рахунку 93 “Витрати на збут”, а щодо придбаних імпортованих товарів, сировини та матеріалів – включаються у первісну вартість запасів аналогічно суми ввізного мита, як транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів).

Сума транспортно-заготівельних витрат може узагальнюватися на окремому субрахунку рахунків обліку запасів і щомісячно розподілятися між сумою залишку запасів на кінець звітного місяця і сумою запасів, що вибули (використані, реалізовані, безоплатно передані тощо) за звітний місяць. Сума транспортно-заготівельних витрат, яка відноситься до запасів, що вибули, визначається як добуток середнього відсотка транспортно-заготівельних витрат і вартості запасів, що вибули, з відображенням її на тих самих рахунках обліку, у кореспонденції з якими відображено вибуття цих запасів. Середній відсоток транспортно-заготівельних витрат визначається діленням суми залишків транспортно-заготівельних витрат на початок звітного місяця і транспортно-заготівельних витрат за звітний місяць на суму залишку запасів на початок місяця і запасів, що надійшли за звітний місяць.

Як приклад, відображення експортно-імпортованих операцій в бухгалтерському обліку з використанням послуг митних складів згрупуємо в табл. 3.2.

Значно може сприяти розвитку та нарощуванню потенціалу національної економіки України використання митного режиму “вільна митна зона”, в поєднанні з вільною економічною зоною.

Спеціальна (вільна) економічна зона являє собою частину території України, на якій встановлюються і діють спеціальний правовий режим економічної діяльності та порядок застосування і дії законодавства України. На території спеціальної (вільної) економічної зони запроваджуються пільгові митні, валютно-фінансові, податкові та інші умови економічної діяльності національних та іноземних юридичних і фізичних осіб.

Таблиця 3.2

Фрагмент господарських операцій пов'язаних з послугами митного складу в процесі експорту та/або імпорту товарів

Зміст господарської операції	Відображення господарської операції на рахунках бухгалтерського обліку		Сума, грн.
	дебет	кредит	
1	2	3	4
1. Облік товарів у покладавця (суб'єкта експортно-імпорتنних операцій)			
<i>Імпорт товарів</i>			
1. Оприбутковано товари, отримані від постачальника	2812001	632001	720 000
2. Передано товар на відповідальне зберігання митному складу	2813001	2812001	720 000
3. Нараховано винагороду за послуги за договором зберігання на митному складі	2811001	631001	20 000
4. Відображено податковий кредит з ПДВ за послуги зберігання імпорتنних товарів на митному складі	644/1	631001	4 000
	641/ПДВ	644/1	4 000
5. Оплачено послуги зберігання	631001	311	24 000
6. Оприбутковано на склад покладавця товари з відповідального зберігання	2811001	2813001	720 000
<i>Експорт товарів</i>			
1. Списана готова продукція відвантажена на експорт	2612001	2611001	720 000
2. Передано готову продукцію на зберігання в митному складі	2613001	2612001	720 000
3. Передано товар покупцю	362001	702	720 000
4. Нараховано винагороду за послуги за договором зберігання на митному складі	93	631001	20 000
5. Відображено податковий кредит з ПДВ за послуги зберігання імпорتنних товарів на митному складі	644/1	631001	4 000
	641/ПДВ	644/1	4 000
6. Оплачено послуги зберігання	631001	311	24 000
7. Списано собівартість реалізованої готової продукції	901	2613001	480 000
2. Облік товарів суб'єкта експортно-імпорتنних операцій на митному складі			
1. Відображено в позабалансовому обліку вартість товарів, прийнятих на відповідальне зберігання при експорті та/або імпорті	023001	—	720 000
2. Відображено витрати, пов'язані з наданням послуг зберігання	231001	13, 20, 22, 63,65, 66, 68	13 000

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4
3. Підписано акт наданих послуг зі зберігання	361001	703	24 000
4. нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	703	641/ПДВ	4 000
5. Списано собівартість послуг зі зберігання	903	231001	13 000
6. Отримано оплату за послуги зберігання	311	361001	24 000
7. Повернено поклажодавцеві товар зі зберігання	—	023001	720 000

Метою створення спеціальних (вільних) економічних зон є залучення іноземних інвестицій та сприяння їм, активізація спільно з іноземними інвесторами підприємницької діяльності для нарощування експорту товарів і послуг, поставок на внутрішній ринок високоякісної продукції та послуг, залучення і впровадження нових технологій, ринкових методів господарювання, розвитку інфраструктури ринку, поліпшення використання природних і трудових ресурсів, прискорення соціально-економічного розвитку України.

На території України можуть створюватись спеціальні (вільні) економічні зони різних функціональних типів: вільні митні зони і порти, експортні, транзитні зони, митні склади, технологічні парки, технополіси, комплексні виробничі зони, туристсько-рекреаційні, страхові, банківські тощо.

Вільна митна зона – це відповідним чином облаштована територія або склад, що призначені для зберігання товарів під митним контролем, їх переробки та/або виробництва нових товарів.

Вільна митна зона – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари ввозяться на територію вільної митної зони та вивозяться з цієї території за межі митної території України зі звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а українські товари ввозяться на територію вільної митної зони із оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання.

Іноземні товари, що ввозяться на територію вільної митної зони, допускаються на цю територію з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами, тоді як поміщення вітчизняних товарів у цей митний режим для цілей оподаткування вважається експортом цих товарів. Вільні митні зони можуть створюватися у пунктах пропуску через державний кордон України, на територіях морських і річкових портів, аеропортів, на залізничних станціях та на територіях підприємств, а також в інших місцях, у яких можна забезпечити режим вільної митної зони.

На територію вільної митної зони можуть ввозитися іноземні та українські товари як із-за меж митної території України, так і з митної території України.

Вільні митні зони можуть бути різно функціонального призначення, а саме: комерційного, сервісного та промислового типів.

Вільні митні зони комерційного типу створюються з метою забезпечення вільного зберігання товарів без обмеження строків. Цей тип використовується переважно для забезпечення безперервної роботи певних суб'єктів господарської діяльності, які функціонують на території України.

Вільні митні зони сервісного типу створюються з метою забезпечення вільної діяльності підприємств з ремонту, модернізації, будівництва повітряних, морських і річкових суден, інших плавучих засобів, їх складових частин.

Вільні митні зони промислового типу створюються для цілей переробки (виробництва) товарів на територіях відповідних типів спеціальних (вільних) економічних зон.

Операції з поміщеними у митний режим вільної митної зони товарами, що знаходяться на територіях вільних митних зон комерційного типу, обмежуються лише простими складськими операціями, необхідними для забезпечення збереження цих товарів: переміщення товарів у межах вільної митної зони з метою раціонального розміщення, чищення, провітрювання, створення оптимального температурного режиму зберігання, сушіння (у тому числі із створенням потоку тепла), захист від корозії, боротьба із шкідниками, інвентаризація. Також допускаються подрібнення партій, формування відправлень, сортування, пакування, перепакування, маркування, навантаження, вивантаження, перевантаження та інші подібні операції.

З поміщеними у митний режим вільної митної зони товарами, що знаходяться на територіях вільних митних зон сервісного типу, дозволяється здійснення операцій, пов'язаних із ремонтом, модернізацією, будівництвом повітряних, морських і річкових суден, інших плавучих засобів, їх складових частин, а також операцій, передбачених для товарів, що перебувають на територіях вільних митних зон комерційного типу (переміщення, провітрювання кома, створення оптимального температурного режиму зберігання, сушіння, захист від корозії тощо) необхідність у яких виникла у зв'язку з експлуатацією цієї зони.

Вільні митні зони промислового типу створюються для цілей переробки (виробництва) товарів на територіях відповідних типів спеціальних (вільних) економічних зон. Переліки видів товарів, які можуть бути поміщені у митний режим вільної митної зони з метою розміщення на територіях вільних митних зон промислового типу, а також виробничих операцій, які можуть здійснюватися з такими товарами, визначаються окремими законами України для кожної зони.

Перелік спеціальних (вільних) економічних зон та територій пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності в Україні наведено в табл. 3.3-3.4.

Утримувач вільної митної зони або особи, які здійснюють операції з товарами на території цієї зони, ведуть облік всіх іноземних та українських товарів, що перебувають у зазначеній зоні, і щомісячно подають митним органам звіт про рух товарів у вільній митній зоні за попередній місяць.

Таблиця 3.3

Характеристика спеціальних (вільних) економічних зон України

Назва спеціальної (вільної) економічної зони	Правова база функціонування зони
1	2
I. Спеціальна економічна зона “Донецьк”	Закони України від 24.12.98 № 356 “Про спеціальні економічні зони та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області” та від 15.07.99 № 973 “Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування у зв’язку з запровадженням спеціального режиму інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Донецькій області”
II. Спеціальна економічна зона “Азов”	Закони України від 24.12.98 № 356 “Про спеціальні економічні зони та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області” та від 15.07.99 № 973 “Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування у зв’язку з запровадженням спеціального режиму інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Донецькій області”
III. Спеціальна економічна зона “Закарпаття”	Указ Президента України від 09.12.98 № 1339 “Про спеціальну економічну зону “Закарпаття”
IV. Спеціальна економічна зона “Інтерпорт Ковель”	Указ Президента України від 22.06.1999р. № 702 “Про спеціальну економічну зону “Інтерпорт Ковель”
V. Спеціальна економічна зона “Миколаїв”	Закон України від 13.07.2000 № 1909 “Про спеціальну економічну зону “Миколаїв”
VI. Спеціальна (вільна) економічна зона “Порто-Франко”	Закони України від 23.03.2000 № 1607 “Про спеціальну (вільну) економічну зону “Порто-франко” на території Одеського морського торговельного порту” та від 23.03.2000 № 1608 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань оподаткування у зв’язку із створенням спеціальної (вільної) економічної зони “Порто-франко” на території Одеського морського торговельного порту”
VII. Спеціальна економічна зона “Порт Крим”	Указ Президента України від 27.06.99 р. № 740 “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку та спеціальну економічну зону “Порт Крим” в Автономній Республіці Крим”
VIII. Спеціальна економічна зона “Славутич”	Закони України від 03.06.99 № 721 “Про спеціальну економічну зону “Славутич” та від 03.06.99 № 722 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань оподаткування у зв’язку із створенням спеціальної економічної зони “Славутич”
IX. Спеціальна економічна зона “Курортполіс Трускавець”	Закони України від 18.03.99 № 514 “Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу “Курортполіс Трускавець” та від 18.03.99 № 515 “Про внесення змін до законів України з питань оподаткування у зв’язку із створенням спеціальної економічної зони туристсько-рекреаційного типу “Курортполіс Трускавець”
X. Спеціальна економічна зона “Яворів”	Закон України від 15.01.99 № 402 “Про спеціальну економічну зону “Яворів”, від 15.01.1999р. № 403 “Про внесення змін до деяких законів України з питань

Продовження табл. 3.3

1	2
	оподаткування у зв'язку з створенням спеціальної економічної зони “Яворів”
XI. Спеціальна економічна зона “Рені”	Закони України від 23.03.2000 № 1605 “Про спеціальну економічну зону “Рені” та від 23.03.2000 № 1606 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань оподаткування у зв'язку із створенням спеціальної економічної зони “Рені”

Таблиця 3.4

Характеристика територій пріоритетного розвитку України

Назва території пріоритетного розвитку	Правова база функціонування території
1	2
I. Території пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності у Донецькій області	Закони України від 24.12.98 № 356 “Про спеціальні економічні зони та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області”, від 15.07.99 № 973 “Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування у зв'язку з запровадженням спеціального режиму інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Донецькій області”
II. Території пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності в автономній республіці Крим	Указ Президента України від 27.06.99 р. № 740 “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку та спеціальну економічну зону “Порт Крим” в Автономній Республіці Крим”
III. Території пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності у Луганській області	Закони України від 15.07.99 № 970 “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Луганській області”; від 15.07.99 № 971 “Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування у зв'язку з запровадженням спеціального режиму інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Луганській області”
IV. Спеціальний режим інвестиційної діяльності у Закарпатській області	Закон України від 24.12.98 № 357 “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності у Закарпатській області”
V. Територія пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності у м. Шостка Сумської обл.	Указ Президента України від 27.07.99 № 726 “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Шостки Сумської області”
VI. Території пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності в Житомирській області	Закони України від 03.12.99 № 1276 “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Житомирській області” та від 03.12.99 № 1278 “Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування у зв'язку з запровадженням спеціального режиму інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Житомирській області”

Продовження табл. 3.3

1	2
VII. Територія пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності у місті Харкові	Закони України від 11.05.2000 № 1714 “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Харкова”
VIII. Території пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності в Чернігівській області	Указ Президента України від 27.06.99 № 729 “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Чернігівській області”
IX. Території пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності у Волинській області	Указ Президента України від 27.06.99 № 730 “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку у Волинській області”

Будь-які зміни, що відбуваються з товарами в межах території вільної митної зони, повинні відображатися в облікових документах. Митні органи мають право вимагати подання позачергового звіту не частіше, ніж один раз на рік.

Облік товарів, що перебувають у вільній митній зоні, ведеться з групуванням на субрахунках другого і третього порядку за такими ознаками:

- іноземні;
- українські, що не використовуються у виробничих та інших господарських операціях і необхідні для забезпечення функціонування вільної митної зони;
- українські, які використовуються у виробничих та інших господарських операціях і не витрачаються при цьому;
- відходи (залишки), що утворилися в результаті здійснення операцій з іноземними товарами у вільній митній зоні та мають господарську цінність та/або можуть бути утилізовані;
- інші відходи, які підлягають видаленню відповідно до законодавства України.

Швидкому та якісному здійсненню комплексу митних процедур та створенню умов для надання цілого спектру послуг на принципах єдиного місця обслуговування у галузі митної справи сприяє функціонування вантажних митних комплексів.

Вантажний митний комплекс – це ділянка території з комплексом будівель, споруд, інженерно-технічних засобів і комунікацій, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України.

Основною метою створення вантажного митного комплексу є:

- підвищення ефективності митного та інших видів державного контролю, митного оформлення товарів і транспортних засобів шляхом комплексного використання об’єктів вантажного митного комплексу;
- поліпшення екологічного стану на митному кордоні й у місцях митного

оформлення на митній території України;

– створення сприятливих умов для прискорення товарообігу та збільшення пропускної спроможності пунктів пропуску через державний кордон України.

Для здійснення заходів митного контролю інфраструктура вантажного митного комплексу, як правило, потребує наявності таких основних елементів, які одночасно як активи і їх діяльність є об'єктами фінансового і управлінського обліку:

– службових приміщень для працівників митниці;
– місць для розвантаження, перевантаження та навантаження вантажів;
– місця для проведення митного огляду з наявністю технічних засобів контролю;

– майданчика для стоянки транспортних засобів;
– митних складів;
– складів тимчасового зберігання (у випадку зміни транспорту або непрямого перевантаження, наприклад, складування на причалах порту в очікуванні підходу судна);

– місць відпочинку водіїв та експедиторів;
– контрольно-пропускної системи на в'їзді прилеглої до вантажного митного комплексу території, що забезпечує реєстрацію й облік транспортних засобів, які доставляють товари на вантажний митний комплекс. Контрольно-пропускна система має автоматично фіксувати (зчитувати) дані реєстраційних номерних знаків транспортних засобів, вагу транспортних засобів та вносити цю інформацію до системи електронного обліку;

– системи відеоспостереження для нагляду за в'їздами на прилеглу територію вантажного митного комплексу та виїздами з неї, воротами та дверними отворами вантажного митного комплексу, через які здійснюється розміщення товарів на складах або випуск товарів зі складів, фіксування такого відображення для виявлення несанкціонованого вилучення товарів і транспортних засобів, що перебувають під митним контролем, а також ведення відповідного архіву.

Власник вантажного митного комплексу повинен обов'язково забезпечувати:

1) надання посередницьких послуг з декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України;

2) надання послуг зі зберігання товарів, що переміщуються через митний кордон України, і транспортних засобів комерційного призначення;

3) виконання навантажувально-розвантажувальних робіт.

Утримувач вантажного митного комплексу зобов'язаний вести облік товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що обслуговуються комплексом, і подавати відповідному митному органу звіт про такі товари, транспортні засоби за діючою формою та у визначеному порядку.

Об'єктами фінансового та управлінського обліку вантажних митних комплексів є товари, транспортні засоби, їх обслуговування та надані послуги, виконання робіт пов'язаних обслуговуванням учасників зовнішньоекономічних зв'язків, формування витрат і доходів від

господарської діяльності, розрахунки за надані послуги.

Щодо діяльності підприємницьких структур невідконтрольних митним органам то вони теж надають широкий спектр комплексних послуг в сфері зовнішньоекономічних зв'язків, що спрямовані як на практичну реалізацію масштабних корпоративних проєктів, так і на окремі консультативно-інформаційні послуги при здійсненні господарюючими суб'єктами операцій експортно-імпортного характеру.

Зокрема, як приклад, це можуть бути:

1) послуги в сфері міжнародної торгівлі:

- консультації з питань складання документації і діловодства у сфері зовнішньоекономічних зв'язків;

- інформація з питань митного і валютного законодавства;

- допомога у пошуку потенційних ділових партнерів як в Україні, так і за її межами;

- інформація про торговельні правила і звичаї інших країн;

- експертиза зовнішньоекономічних контрактів з точки зору дотримання вимог як національного, так і міжнародного законодавства;

- аналіз відповідності умов поставки в договорах міжнародної купівлі-продажу товарів вимогам редакції правил Інкотермс 2020, а також оптимізація та зниження витрат на перевезення і експедирування товару;

- повний юридичний супровід та експертиза зовнішньоекономічних контрактів;

- правова підтримка контрагентів при взаєморозрахунках за допомогою банківських гарантій та документарних акредитивів;

- переклад зовнішньоекономічних контрактів і супутньої документації;

- дослідження кон'юнктури ринку;

- пошук аналітичної інформації щодо надійності контрагентів;

- консультування клієнтів з питань підтвердження заявленої митної вартості.

2) консалтинг у сфері міжнародного фінансування:

- ✓ проєктний менеджмент;

- ✓ підбір підрядників і профілювання контрактів;

- ✓ реінжиніринг бізнесу;

- ✓ розробка концепцій і стислих презентацій проєктів для інвесторів/кредиторів;

- ✓ дослідження можливостей;

- ✓ бізнес-планування;

- ✓ інжиніринг цінності/вартості.

3) консалтинг у сфері валютного регулювання:

- консультації щодо варіантів уникнення порушення строків розрахунків за експортно-імпортними операціями;

- консультації (підготовка документів) для продовження строків розрахунків;

- консультації (підготовка документів) для проведення зарахування зустрічних однорідних вимог;

- взаємодія з органами податкової служби та банківськими установами в процесі вирішення питання про уникнення порушень строків розрахунків;
- взаємодія з юристами компаній у веденні судових процесів проти органів митної і податкової служби та інших контролюючих органів;
- консультації щодо оптимального використання валютного законодавства при проведенні зовнішньоекономічної діяльності;
- консультації щодо заведення та виведення іноземних інвестицій.

Підприємницькі структури, які не підконтрольні митним органам самостійно визначають свій перелік послуг виходячи з можливого надання їх на умовах фаховості і наявних навичок та надають їх відповідно до принципів здійснення підприємницької діяльності.

Підприємницькі структури забезпечують представлення інтересів суб'єктів зовнішньоекономічних зв'язків у відносинах з митними органами, надання різноманітних митних і супутніх послуг, вчинення юридично значимих дій, які спрямовані на проходження митних формальностей. Суб'єкти господарювання що здійснюють свою діяльність в сфері митних відносин надають митні послуги відносно операцій, які не можуть в повному обсязі здійснити самостійно суб'єкти зовнішньоекономічних зв'язків.

В системі фінансового та управлінського обліку підприємницьких структур не підконтрольних митним органам кожна послуга є об'єктом витрат та калькулювання на рівні виробничої собівартості на рахунку 23 “Виробництво” після розподілу загальноновиробничих витрат з рахунку 91 “Загальноновиробничі витрати” за кожним субрахунком відповідно до напрямів наданих послуг.

Вплив посередників на митну діяльність та процес переміщення товарів, предметів, транспортних засобів має важливе значення, яке полягає у виконанні функцій та завдань, які тісно пов'язані із завданнями митних органів та спрямованих на забезпечення процесу реалізації митних формальностей шляхом надання послуг декларування, перевезення, зберігання та супутніх послуг, необхідних для ефективної реалізації суб'єктами господарювання свого права на переміщення предметів через митний кордон України.

Розділ 4. Організація митної діяльності в Республіці Польщі

Польща є членом Європейського Союзу, і саме цей факт визначає специфіку реалізації її митної політики та функціонування митної системи.

Основним нормативно-правовим актом у галузі митної справи Європейського Союзу є Митний кодекс ЄС.

Митний кодекс встановлює загальні правила і процедури, які застосовуються до товарів, що ввозяться та вивозяться з митної території ЄС. Митний кодекс створений для зведення всього чинного митного законодавства в єдиний комплекс і має юридичну силу на всій митній території ЄС. Заснований на концепції внутрішнього ринку, Кодекс містить загальні правила й процедури, що забезпечують застосування тарифів та інших засобів митно-тарифного регулювання, прийнятих на рівні ЄС, а також для здійснення торгівлі між ЄС й іншими державами за межами митної території Євросоюзу.

Структура Митного кодексу ЄС наведена в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Структура Митного кодексу ЄС

Розділи	Зміст
1	2
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	Сфера застосування митного законодавства, завдання митниці і терміни та означення Права та обов'язки осіб, установлені митним законодавством Конвертація валюти і строки
ФАКТОРИ, НА ОСНОВІ ЯКИХ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ВВІЗНЕ АБО ВИВІЗНЕ МИТО І ВЖИВАЮТЬСЯ ІНШІ ЗАХОДИ ЩОДО ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ	Єдиний митний тариф і тарифна класифікація товарів Походження товарів Вартість товарів для митних цілей
МИТНИЙ БОРГ І ГАРАНТІЇ	Виникнення митного боргу Гарантія погашення можливого або наявного митного боргу Стягнення, сплата, повернення та звільнення від сплати суми ввізного або вивізного мита Погашення митного боргу
ТОВАРИ, ПЕРЕМІЩУВАНІ НА МИТНУ ТЕРИТОРІЮ СОЮЗУ	Загальна декларація прибуття Надходження товарів
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО МИТНИЙ СТАТУС, ПОМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ПІД МИТНУ ПРОЦЕДУРУ, ПЕРЕВІРЯННЯ, ВИПУСК ТОВАРІВ І РОЗПОРЯДЖЕННЯ ТОВАРАМИ	Митний статус товарів Поміщення товарів під митну процедуру Перевіряння та випуск товарів Розпорядження товарами
ВИПУСК ДЛЯ ВІЛЬНОГО ОБІГУ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ	Випуск для вільного обігу Звільнення від сплати ввізного мита

Продовження табл. 4.1

1	2
ВІД СПЛАТИ ВВІЗНОГО МИТА	
СПЕЦІАЛЬНІ ПРОЦЕДУРИ	Загальні положення Транзит Зберігання Спеціальне використання Перероблення
ТОВАРИ, ПЕРЕМІЩУВАНІ ЗА МЕЖІ МИТНОЇ ТЕРИТОРІЇ СОЮЗУ	Формальності перед вибуттям товарів Формальності при вибутті товарів Вивіз та зворотний вивіз Загальна декларація вибуття Повідомлення про зворотний вивіз Звільнення від сплати вивізного мита
ЕЛЕКТРОННІ СИСТЕМИ, СПРОЩЕННЯ, ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ, ПРОЦЕДУРА КОМПІТЕТУ І ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	Розробка електронних систем Спрощення в застосуванні митного законодавства Делегування повноважень і процедура комітету Прикінцеві положення

Підставою для роботи митної служби Польщі є Закон “Про митну службу” від 27.08.2009 року.

Організаційна структура митної служби Польщі наведена на рис. 4.1.

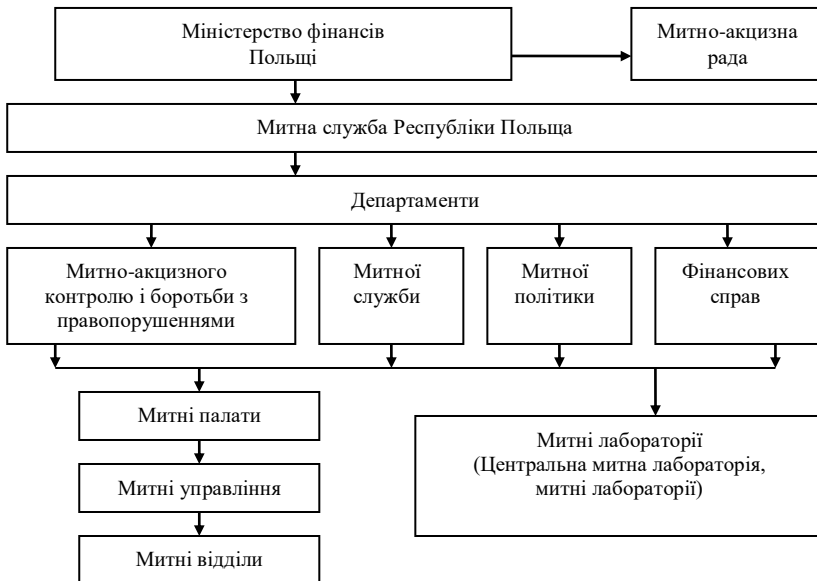

Рис. 4.1. Організаційна структура митної служби Польщі

Організаційна структура митної служби Польщі формується з 16 митних палат, 45 митних управлінь та 143 митних відділів, у тому числі 53, що обслуговують перетин кордону (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Організаційна структура митної служби Польщі

Митна палата		Митні управління		Митні відділи	
номер	назва	всього	в т.ч. прикордонні	всього	в т.ч. прикордонні, які обслуговують переміщення залізничним, автомобільним, морським, авіаційним та річним транспортом
1.	Бяла-Подляська	3	3	18	12 (4 залізничні, 6 автомобільні, 1 автомобільно-залізничне, 1 авіаційне)
2.	Белосток	3	2	9	6 (2 залізничні, 3 автомобільні, 1 річне)
3.	Гдиня	3	2	14	7 (1 авіаційне, 6 морських)
4.	Катовіце	4	1	11	2 (авіаційні)
5.	Кельце	1	0	3	0
6.	Краків	2	1	6	1 (авіаційне)
7.	Лодзь	3	1	6	1 (авіаційне)
8.	Ольштин	2	2	11	8 (2 залізничні, 4 автомобільні, 1 морське, 1 авіаційне)
9.	Ополе	1	0	3	0
10.	Познань	4	1	9	1 (авіаційне)
11.	Пшемисль	3	3	13	6 (1 залізничне, 3 автомобільні, 1 автомобільно-залізничне, 1 авіаційне)
12.	Жепин	2	1	4	1 (авіаційне)
13.	Щецин	2	2	8	4 (3 морські, 1 авіаційне)
14.	Торунь	2	1	5	1 (авіаційне)
15.	Варшава	7	1	15	3 (авіаційні)
16.	Вроцлав	3	1	8	2 (авіаційні)
Разом		45	22	143	55 (9 залізничні, 16 автомобільні, 2 автомобільно - залізничні, 17 авіаційних, 10 морських, 1 річне)

В Польщі діє чотирирівнева система управління митною справою з чітким розподілом компетенції між її рівнями (табл. 4.3).

Таблиця 4.3

Розподіл повноважень між рівнями управління митною справою в Польщі

Рівні управління	Повноваження
1	2
Міністерство фінансів Польщі (міністр фінансів)	Контроль за справами, які належать до компетенції митних органів; контроль за виконанням бюджетних завдань митними органами; формування кадрової та освітньої політики митних органів

Продовження табл. 4.3

1	2
Митна служба Польщі	Контроль за дотриманням митного права; контроль справляння митних зборів та інших платежів, пов'язаних із переміщенням товарів; податковий контроль, стягнення акцизного податку; співпраця в реалізації спільної європейської політики; ведення статистики внутрішнього товарообігу між країнами-членами ЄС (INTRASAT); запобігання незаконному вивезенню культурних цінностей; контроль за легальністю працевлаштування іноземців; співпраця з митними органами інших країн ЄС і міжнародними організаціями
Митниці (директори митниць)	Реалізація державної митної політики; здійснення контролю за діяльністю начальників митних відділів; прийняття рішень у другій інстанції в справах (перша інстанція – начальники митних відділів); реалізація кадрової політики і підвищення кваліфікації в структурних підрозділах митниці; виконання інших завдань, закріплених статутом
Митні відділи (начальники митних відділів)	Контроль за справлянням митних платежів; контроль за справлянням акцизного податку; контроль за здійсненням митного контролю та митного огляду; здійснення податкового нагляду; здійснення інших функцій, перелічених в окремих правилах

Основна функція митної служби Польщі – фіскальна.

Загалом митна служба Польщі здійснює регулювання у сфері:

- заходів державної митної політики щодо регулювання цілей і обсягів міжнародної торгівлі (моніторинг виконання митних квот тощо);
- дотримання національних та міжнародних митних правил щодо заборони обмежень у міжнародній торгівлі, підписаних Польщею двосторонніх і багатосторонніх угод з питань митної справи;
- контролю за іноземною валютою.

Слід зауважити, що польська митна служба приносить близько половини доходів до місцевих бюджетів. Це доходи від збирання акцизу з імпортованих та внутрішніх товарів, імпортного мита. До бюджету ЄС перераховується 2/3 імпортованих податків.

Митні органи Польщі мають право організувати й реалізувати оперативну-пошукову діяльність, пов'язану з:

- отриманням, нагородженням, обробкою і перевіркою інформації, що стосується зовнішньоторговельного товарообігу;
- можливістю секретного спостереження;
- використанням допомоги осіб, не задіяних у митній службі, а також правом на застосування засобів безпосереднього примусу у формі застосування фізичної сили та індивідуальних технічних і хімічних засобів або засобів, призначених для обеззброєння та конвоювання осіб.

На сьогодні Польська митна адміністрація здійснює значні інвестиції в інформаційну інфраструктуру, приводячи свою діяльність до стандартів ЄС.

Митна служба Польщі є одним із важливих партнерів Державної митної служби України. Це обумовлюється, зокрема, великою протяжністю спільного

кордону (542 км), вздовж якого розташовано 17 пунктів пропуску та пунктів контролю:

- 8 автомобільних пунктів пропуску: “Рава-Руська” (“Хребенне”), “Шегині” (“Медика”), “Ягодин” (“Дорогуськ”), “Устилуг” (“Зосін”), “Краківець” («Жорчова»), “Смільниця” (“Кросьценко”), “Грушів” (“Будомеж”), “Угринів” (“Долгобичув”);

- 6 залізничних пунктів пропуску: “Рава-Руська» (“Верхрата”), “Рава-Руська» («Хребенне»), “Хирів” (“Кросьценко”), “Ягодин” («Дорогуськ»), “Володимир-Волинський” (“Хрубешув”), “Мостиська” (“Пшемисль”);

- 3 пункти контролю: “Лудин”, “Ізов”, “Львів”.

Такий спільний контроль надає можливість швидкого реагування на ситуацію, яка складається у пункті пропуску, зокрема, українські митники у взаємодії з контролюючими органами Республіки Польща зможуть робити перерозподіл інспекторського складу, взаємне визначення необхідних смуг руху для перерозподілу транспортних потоків. Пріоритетним напрямом співпраці митних органів України та Республіки Польща є перехід від контролю в одному місці до реального єдиного спільного контролю.

У митних відносинах України з Республікою Польща діє Угода між Урядами держав про співробітництво і взаємодопомогу у митних справах. Угода передбачає допомогу у межах: надання інформації; оформлення актів і документів; розслідування при порушеннях митного законодавства та боротьби проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин.

Нормативно-правові акти

Кодекси України

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV

Закони України

5. Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну. Закон України від 22.12.1998 № 332-XIV
6. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту. Закон України від 22.12.1998 № 330-XIV
7. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту. Закон України від 22.12.1998 № 331-XIV
8. Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон України. Закон України від 04.11.1999 № 1212-XIV
9. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів. Закон України від 08.09.2005 № 2860-IV
10. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України від 16.04.1991 № 959-XII
11. Про транзит вантажів. Закон України від 20.10.1999 № 1172-XIV
12. Про гуманітарну допомогу. Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV
13. Про транспортно-експедиторську діяльність. Закон України від 01.07.2004 № 1955-IV
14. Про автомобільний транспорт. Закон України від 05.04.2001 № 2344-III
15. Про Митний тариф України. Закон України; Тариф від 04.06.2020 № 674-IX
16. Про валюту і валютні операції. Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII
17. Про режим іноземного інвестування. Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР
18. Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції. Закон України від 17.07.1997 № 468/97-ВР
19. Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи. Закон України від 12.09.2019 № 78-IX

Нормативні документи Кабінету Міністрів України

20. Положення про Державну митну службу України. Постанова КМУ від 6 березня 2019 р. № 227

21. План заходів з реформування та розвитку системи органів, що реалізують митну політику. Розпорядження КМУ від 13.05.2020 № **569-р**

22. Деякі питання проведення заходів офіційного контролю товарів, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту). Постанова КМУ від 24.10.2018 № 960

23. Деякі питання функціонування авторизованих економічних операторів. Постанова КМУ від 29.07.2020 № 665

24. Деякі питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій окремих типів. Постанова КМУ від 05.08.2020 № 681

25. Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2020 рік. Постанова КМУ від 24.12.2019 № 1109

26. Про затвердження переліку товарів, вивезення (пересилання) яких громадянами за межі митної території України не допускається. Постанова КМУ від 28.05.2012 № 468

27. Про затвердження переліку товарів, які не можуть бути поміщені у митний режим відмови на користь держави. Постанова КМУ від 21.05.2012 № 427

28. Порядок верифікації (перевірки достовірності) сертифікатів і декларацій про походження товару з України. Постанова КМУ від 09.12.2015 № 1029

29. Порядок включення суми роялті та інших ліцензійних платежів до ціни, що фактично сплачена або підлягає сплаті за оціновані товари, під час визначення їх митної вартості. Постанова КМУ від 21.05.2012 № 446

30. Порядок здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання. Постанова КМУ від 28.01.2004 № 86

31. Порядок реалізації товарів на митних аукціонах, редукуваннях. Постанова КМУ від 04.12.2019 № 1050

32. Порядок справляння єдиного збору у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон. Постанова КМУ від 24.10.2002 № 1569

33. Тимчасовий порядок виконання митних формальностей під час здійснення митного оформлення транспортних засобів для їх вільного обігу на митній території України. Постанова КМУ від 12.12.2018 № 1077

34. Перелік виробничих і технологічних операцій, за якими визначається країна походження товару. Постанова КМУ від 20.12.2006 № 1765

35. Положення про митні декларації. Постанова КМУ від 21 травня 2012 р. № 450

Нормативні документи Міністерства фінансів України

36. Інструкція по заповненню граф книжки (карнета) А.Т.А. митними органами. Наказ Мінфіну України від 31.05.2012 № 657

37. Порядок митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України з використанням книжок (карнетів) А.Т.А. Наказ Мінфіну України від 31.05.2012 № 657

38. Правила провадження діяльності з відкриття та експлуатації вільної митної зони комерційного або сервісного типу. Наказ Мінфіну України від 30.05.2012 № 633

39. Порядок відкриття та експлуатації вільної митної зони комерційного або сервісного типу. Наказ Мінфіну України від 30.05.2012 № 633

40. Порядок подання та розгляду заяв, надання, зупинення дії, анулювання дозволів на відкриття та експлуатацію магазину безмитної торгівлі. Наказ Мінфіну України від 08.06.2012 № 692

41. Про діяльність митних брокерів. Наказ Мінфіну України від 04.08.2015 № 693

42. Перелік відомчих класифікаторів інформації з питань митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій. Наказ Мінфіну України від 29.05.2012 № 623

43. Порядок ведення відомчих класифікаторів інформації з питань митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій. Наказ Мінфіну України від 29.05.2012 № 623

44. Порядок ведення органами Державної фіскальної служби України оперативного обліку податків і зборів, митних та інших платежів до бюджетів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Наказ Мінфіну України від 07.04.2016 № 422

45. Порядок взаємодії інформаційних систем Державної податкової служби України та Державної митної служби України щодо обміну інформацією, необхідною для адміністрування податків, зборів та інших обов'язкових платежів, здійснення контрольних процедур щодо дотримання податкового та митного законодавства. Наказ Мінфіну України від 10.06.2020 № 286

46. Порядок видачі свідоцтва про допущення дорожнього транспортного засобу до перевезення товарів під митними печатками та пломбами. Наказ Мінфіну України від 09.10.2012 № 1064

47. Порядок виконання митних формальностей на морському та річковому транспорті. Наказ Мінфіну України від 10.03.2015 № 308

48. Порядок виконання митних формальностей на повітряному транспорті. Наказ Мінфіну України від 03.08.2018 № 671

49. Порядок виконання митних формальностей при здійсненні

транзитних переміщень. Мін Наказ Мінфіну України від 09.10.2012 № 1066

50. Порядок виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа. Наказ Мінфіну України від 30.05.2012 № 631

51. Порядок виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення комплектних об'єктів. Наказ Мінфіну України від 30.05.2012 № 630

52. Порядок використання електронних замків з функцією GPS - GSM навігації. Наказ Мінфіну України від 03.12.2012 № 1266

53. Порядок відшкодування витрат за зберігання товарів та транспортних засобів на складах митних органів. Наказ Мінфіну України від 15.06.2012 № 731

54. Порядок обчислення сум витрат у справах про порушення митних правил та їх відшкодування. Наказ Мінфіну України від 15.06.2012 № 731

55. Розміри відшкодувань за зберігання на складах митних органів товарів і транспортних засобів. Наказ Мінфіну України від 15.06.2012 № 731

56. Порядок заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа. Наказ Мінфіну України від 30.05.2012 № 651

57. Порядок заповнення та видачі митницею сертифіката з перевезення (походження) товару EUR.1. Наказ Мінфіну України від 20.11.2017 № 950

58. Порядок обліку та перерахування до державного бюджету митних та інших платежів, які вносяться до/або під час митного оформлення. Наказ Мінфіну України від 01.11.2017 № 898

59. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків - юридичними особами та їх відокремленими підрозділами. Наказ Мінфіну України від 20.08.2015 № 727

60. Порядок справляння митних платежів при ввезенні на митну територію України товарів громадянами. Наказ Мінфіну України від 22.05.2012 № 581

61. Про затвердження форми Акта про проведення огляду (перегляду) товарів, транспортних засобів, ручної поклажі та багажу. Наказ Мінфіну України від 30.05.2012 № 636

62. Про затвердження форми Акта про проведення огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, магазинів безмитної торгівлі, територій вільних митних зон та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що

підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою покладено на митні органи. Наказ Мінфіну України від 28.05.2012 № 615

63. Про затвердження форми бланка фінансової гарантії. Наказ Мінфіну України від 09.01.2019 № 4

64. Правила заповнення декларації митної вартості. Наказ Мінфіну України від 24.05.2012 № 599

65. Про затвердження форми Довідки про результати верифікації (перевірки достовірності) сертифікатів і декларацій про походження товару з України. Наказ Мінфіну України від 21.07.2017 № 655

66. Положення про склади тимчасового зберігання. Наказ Мінфіну України від 28.05.2012 № 613

67. Порядок надання складським об'єктам статусу «митний склад» та позбавлення такого статусу. Наказ Мінфіну України від 16.07.2012 № 835

68. Про затвердження відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій. Наказ Мінфіну України від 20.09.2012 року № 1011

Нормативні документи Державної митної служби України

69. Положення про Департамент боротьби з контрабандою та митними правопорушеннями. Наказ Держмитслужби України від 07.04.2011 № 289

70. Положення про Департамент митного аудиту, аналізу та управління ризиками. Наказ Держмитслужби України від 10.10.2012 № 528

71. Положення про Організаційно-розпорядчий департамент Державної митної служби України. Наказ Держмитслужби України від 07.07.2011 № 580

72. Порядку застосування уніфікованої митної квитанції МД-1. Наказ Держмитслужби України від 04.01.2005 № 1

Нормативні документи інших органів державної влади

73. Методичні рекомендації щодо класифікації згідно з вимогами УКТЗЕД товарів харчового призначення. Лист Міндоходів України від 26.03.2014 № 6983/7/99-99-24-02-03-17

74. Методичні рекомендації щодо класифікації згідно з вимогами УКТЗЕД товарів хімічної промисловості. Лист Міндоходів України від 26.03.2014 № 6983/7/99-99-24-02-03-17

75. Методичні рекомендації щодо класифікації згідно з вимогами УКТЗЕД товарів промислової продукції. Лист Міндоходів України від 26.03.2014 № 6983/7/99-99-24-02-03-17

76. Методичні рекомендації щодо класифікації згідно з вимогами УКТЗЕД моторних транспортних засобів. Лист Міндоходів України від 26.03.2014 № 6983/7/99-99-24-02-03-17

77. Методичні рекомендації щодо класифікації товарів згідно з вимогами УКТЗЕД. Лист Міндоходів України від 26.03.2014 № 6983/7/99-99-24-02-03-17

78. Методичні рекомендації щодо здійснення митних процедур в міжнародних пунктах пропуску через державний кордон України для морського (річкового) і поромного сполучення при переміщенні товарів у контейнерах. Наказ ДФС від 27.01.2015 № 34

79. Методичні рекомендації щодо оформлення актів (довідок) документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи. Наказ ДФС від 16.10.2017 № 23

80. Методичні рекомендації щодо проведення попередньої оцінки, оцінки товарів, транспортних засобів, що розміщуються на складі митниці ДФС. Наказ ДФС від 06.12.2017 № 814

81. Методичні рекомендації щодо роботи посадових осіб митних органів з аналізу, виявлення та оцінки ризиків при здійсненні контролю правильності визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України. Наказ Держмитслужби України від 13.07.2012 № 362

82. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010. Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457

83. Класифікатор ДФС, митниць ДФС та їх структурних підрозділів. Наказ ДФС від 19.01.2017 № 26

Міжнародні документи в сфері митної діяльності

84. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Київська конвенція) 1973 р., набрала чинності для України 15.09.2011 р.

85. Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП) 1975 р., набрала чинності для України 11.10.1994 р.

86. Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства 1977 р. (приєднання України від 23.05.2000 р.),

87. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу

88. Конвенція про процедуру спільного транзиту (1987 р.),

89. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати Інкотермс (в редакції 2020 р.),

90. Угода про заснування Світової організації торгівлі (1994 р.) (набрала чинності для України 16.05.2008 р.),

91. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (ратифіковано Україною 16.09.2014 р.).

Додатки

Додаток 1

Перелік відомчих класифікаторів інформації з питань митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій:

- 1) класифікатор типів декларацій;
- 2) класифікатор митних режимів;
- 3) класифікатор особливостей переміщення товарів через митний кордон України;
- 4) класифікатор умов поставки;
- 5) класифікатор характерів угод;
- 6) класифікатор видів транспорту;
- 7) класифікатор видів упаковок;
- 8) класифікатор звільнень від сплати митних платежів при ввезенні товарів на митну територію України;
- 9) класифікатор звільнень від сплати вивізного мита;
- 10) класифікатор документів;
- 11) класифікатор способів розрахунку;
- 12) класифікатор типів контейнерів;
- 13) класифікатор заходів гарантування;
- 14) класифікатор видів штрафних санкцій;
- 15) класифікатор підстав здійснення доплати (повернення) сум митних платежів;
- 16) класифікатор видів надходжень бюджету, що контролюються митними органами;
- 17) класифікатор одиниць вимірювання та обліку, що використовуються у процесі оформлення митних декларацій;
- 18) класифікатор митних формальностей, що можуть бути визначені за результатами застосування системи управління ризиками;
- 19) класифікатор ініціаторів проведення митних формальностей, що можуть бути визначені за результатами застосування системи управління ризиками;
- 20) класифікатор результатів виконання митних формальностей, що можуть бути визначені за результатами застосування системи управління ризиками;
- 21) класифікатор причин незавершення митного оформлення.

Види дозвільних документів:

1. Сертифікат відповідності (свідоцтво про визнання відповідності).

Сертифікат відповідності — документ, що виданий для підтвердження того, що продукція відповідає встановленим вимогам конкретного стандарту чи іншого нормативного документу.

Свідоцтво про визнання відповідності – документ, що засвідчує визнання іноземних документів про підтвердження відповідності продукції вимогам, встановленим законодавством України

2. Декларація про відповідність Технічним регламентам.

Декларація про відповідність – документально оформлена в установленому порядку заява виробника, де дається гарантія відповідності продукції вимогам, встановленим законодавством.

3. Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи – документ установлені форми, що засвідчує відповідність (невідповідність) об'єкта державної санітарно-епідеміологічної експертизи медичним вимогам безпеки для здоров'я і життя людини, затверджується відповідним головним державним санітарним лікарем і є обов'язковим для виконання власником об'єкта експертизи.

4. Ветеринарне свідоцтво (сертифікат).

Ветеринарне свідоцтво – разовий виданий в установленому порядку документ суворі звітності, виданий лікарем державної установи ветеринарної медицини (державним інспектором ветеринарної медицини), що підтверджує стан здоров'я тварин і факт проведення вакцинації та діагностичних досліджень, якість та безпеку продукції тваринного походження, інших об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду і місцевості їх походження, ветеринарно-санітарний стан партії тварин, партії продуктів лову та харчової продукції з них вимогам ветеринарно-санітарної безпеки, продуктів тваринного походження, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, кормів тваринного та рослинного походження, включаючи обов'язкове зазначення результатів лабораторних досліджень та ветеринарно-санітарного статусу території (потужності) походження, а для тварин – засвідчення проведення вакцинації та діагностичних досліджень.

5. Карантинний дозвіл на імпорт.

Карантинний дозвіл – офіційний документ, що дозволяє імпорт або транзит рослин, продуктів рослинного походження, ґрунту та будь-яких інших організмів, об'єктів або матеріалів, здатних переносити чи поширювати

регульовані шкідливі організми відповідно до визначених фітосанітарних заходів.

6. Фітосанітарний сертифікат.

Фітосанітарний сертифікат – сертифікат, що засвідчує наявність або відсутність регульованих шкідливих організмів в будь-яких рослинах, продуктах рослинного походження, упаковці, ґрунті та будь-яких інших організмах, об'єктах або матеріалах, здатних переносити чи поширювати регульовані шкідливі організми, які визначаються окремо для цілей імпорту, експорту та реекспорту, а також для цілей контролю за переміщенням територією України.

7. Карантинний сертифікат.

Карантинний сертифікат – документ, який засвідчує фітосанітарний стан регульованих шкідливих організмів в будь-яких рослинах, продуктах рослинного походження, упаковці, ґрунті та будь-яких інших організмах, об'єктах або матеріалах, здатних переносити чи поширювати регульовані шкідливі організми, що вивозяться та/або ввозяться у карантинну зону, транспортуються територією України.

Класифікатор типів декларацій

Напрямок переміщення	Літерний код напрямку переміщення	Особливості декларування	Літерний код типу декларації
1	2	3	4
Вивезення	ЕК	Митна декларація, заповнена у звичайному порядку	АА
		Тимчасова митна декларація на товари, відомості про кількісні характеристики яких можуть бути встановлені після навантаження товарів на транспортний засіб та які можуть впливати на фактурну вартість, у тому числі якщо ціна товару визначається за формулою	ТК
		Тимчасова митна декларація на товари, ціна яких визначається за формулою	ТФ
		Періодична митна декларація	РР
		Додаткова декларація до періодичної митної декларації	ДР
		Додаткова декларація до тимчасової декларації	ДТ
		Додаткова декларація для внесення змін до раніше оформленої митної декларації, заповненої в звичайному порядку	ДМ
Ввезення	ІМ	Митна декларація, заповнена у звичайному порядку	АА
		Тимчасова митна декларація на товари, відомості про кількісні характеристики яких можуть бути встановлені після розвантаження товарів з транспортного засобу та які можуть впливати на фактурну вартість, у тому числі якщо ціна товару визначається за формулою	ТК
		Тимчасова митна декларація на товари, ціна яких визначається за формулою	ТФ
		Тимчасова митна декларація на товари, точні відомості про код згідно з УКТЗЕД яких можуть бути встановлені після проведення їх дослідження, отримання додаткової інформації тощо	ТН
		Періодична митна декларація	РР
		Попередня митна декларація з обсягом даних, необхідним для випуску товарів у митний режим	ЕА
		Попередня митна декларація з обсягом даних, необхідним для пропуску товарів через митний кордон України та	ЕЕ

Продовження додатку 3

1	2	3	4
		доставлення до митного органу призначення	
		Додаткова декларація до тимчасової декларації	ДТ
		Додаткова декларація до періодичної митної декларації	ДР
		Додаткова декларація до попередньої митної декларації	ДЕ
		Додаткова декларація для внесення змін до раніше оформленої митної декларації, заповненої в звичайному порядку	ДМ
Транзит	ТР	Митна декларація, заповнена у звичайному порядку	АА
		Періодична митна декларація	РР
		Попередня митна декларація з обсягом даних, необхідним для випуску товарів у митний режим	ЕА
		Попередня митна декларація з обсягом даних, необхідним для пропуску товарів через митний кордон України та доставлення до митного органу призначення	ЕЕ
		Додаткова декларація до періодичної митної декларації	ДР
		Додаткова декларація до попередньої митної декларації	ДЕ
	Не зазначається	Спільний транзит	Т1
		Митний статус товарів Європейського Співтовариства	Т2

Абревіатури в логістиці

Абревіатура	Розшифровка	Значення
1	2	3
ATA	Actual Time of Arrival	Фактичний час прибуття транспортного засобу
ATD	Actual Time of Departure	Фактичний час відбуття (вильоту, виїзду)
AWB	Air Waybill	Авіанакладна, що супроводжує вантаж. Може бути двох видів: 1. HAWB (House Air Waybill) домашня авіанакладна, спочатку не має номера, але потім одержує його від вантажного агента, який випустив. Носить допоміжний характер. 2. MAWB (Master Air Waybill) – головна авіагрузова накладна, яка має номер, присвоєний авіакомпанією.
BAF	Bunker Adjustment Factor	Додатковий паливний збір. Стягується як частина від суми фрахту або як фіксована сума за 1 TEU.
B/L	Bill of Lading	Коносамент, документ, що супроводжує товар. Використовується при морських перевезеннях і мультимодальних перевезеннях з використанням морського транспорту.
CAF	Currency Adjustment Factor	Додатковий збір, стягується як надбавка або частина від суми фрахту, залежить від коливань курсу валют.
CFS	Container Freight Station	Контейнерний пункт
CMR	Convention relative au Contrat de transport international de marchandises par route	Міжнародна товаротransпортна накладна для автомобільних перевезень
CNEE	Consignee	Вантажоодержувач
CNOR	Consignor	Вантажовідправник
C/O	Certificate of Origin	Сертифікат походження. Використовується для визначення країни походження (виробництва) товару.
COC	Carrier's Owned Container	Контейнер у власності перевізника. Вартість його використання включена у фрахт.
CSC	Carrier security charge	Плата за забезпечення безпеки перевізника.
C.S.C	Container Service Charge	Плата за передачу поставок від причалу перевізнику та навпаки.
CY	Container Yard	Контейнерний термінал
DIM	Dimensions	Розміри вантажу
DGR	Dangerous Goods Regulations	Правила перевезення небезпечних вантажів
DOC	Documentation fee	Плата за оформлення документів
DTHC	Destination terminal handling charges	Вантажно-розвантажувальні роботи в порту призначення

Продовження додатку 4

1	2	3
ETA	Estimated Time of Arrival	Очікуваний час прибуття товару на місце призначення
ETD	Estimated Time of Departure	Очікуваний час відправлення товару
EX-1	Export declaration	Експортна декларація. Документ, який надає всі відомості про товари, які експортуються.
FCL	Full Container Load	Повне завантаження контейнера
FEU	Forty foot equivalent Unit	40-футовий контейнер
FIATA	Federation Internationale des Associations de Transitaires et Assimiles	Міжнародна асоціація експедиторів
FI/FO	Free in/Free out	Без навантаження/вивантаження товару в порту
FIO	Free in and out	Судно не платить за завантаження і вивантаження.
FIOS	Free in and out and stowed	Судно не платить за навантаження, розвантаження і укладання товару на борту.
FT	Flat Rack	Контейнер-платформа з торцевими стінками
HBL	House B/L	Коносамент, виданий експедитором (домашній)
HQ	High Cube	40-футовий контейнер High Cube. Має більшу місткість в порівнянні зі звичайним контейнером.
IATA	International Air Transport Association	Міжнародна асоціація повітряного транспорту
IG	In Gauge	Під час доставки вантажу за допомогою спецтехніки – розміри вантажу не перевищують розмірів платформи.
INV	Commercial Invoice	Інвойсний рахунок (Інвойс) – виписується продавцем, використовується для вказівки цінності товару.
L/C	Letter of Credit	Акредитив. Підписується в момент укладення контракту. Визначає умови платежу та строки доставки товару.
LCL	Less than Container Load	Консолідоване перевезення – кілька вантажів об'єднуються в одному контейнері.
LI/LO	Liner in/out	Навантаження і вивантаження товару за рахунок лінії
LO/LO	Lift on/Lift off	Вантаж піднімається та опускається
LT	Local Time	Місцевий час
MBL	Master B/L	Основний коносамент. Видається морською лінією.
MV	Mother Vessel	Великотоннажне лінійне судно
N/N	Non-negotiable Document	Документ, який не дає права на отримання товару.
NVOCC	Non Vessel Operating Common Carrier	Брокер, який продає місце під завантаження на судах, якими він не володіє.
OBL	Original B/L	Оригінал коносаменту
OOG	Out of Gauge	При доставці вантажу за допомогою спецтехніки – розміри вантажу перевищують розміри платформи.
OT	Open Top	Контейнер без жорсткого даху

Продовження додатку 4

1	2	3
OTHC	Original terminal handling charges	Вантажно-розвантажувальні роботи в порту відправлення
ORC	Origin receiving charges	Збори в Китаї
PACK	Packing List	Пакувальний лист. Дає уявлення про місце знаходження товару у вантажі.
PCS	Port Congestion Surcharge	Збори, які залежать від завантаженості контейнерного терміналу.
POD	Port of Destination	Порт призначення
POL	Port of Loading	Порт відправлення
PSS	Pick Season Surcharge	Надбавка до фрахту, яка залежить від сезонних коливань попиту на перевезення.
RO/RO	Roll-on/Roll-off	Судно, що приймає на борт накатні вантажі.
SWB	Sea Way Bill	Морська накладна
TEU	Twenty foot Equivalent Unit	20-футовий контейнер
THC	Terminal Handling Charge	Портовий збір за передачу контейнера від причалу перевізника і навіпаки.
TLC	Three-Letter-Code	Тризначний код аеропорту
T/S	Transshipment	Перевантаження судна
T/T	Transit Time	Транзитний час перевезення
T-1	Transit declaration	Транзитна митна декларація
ULD	Unit Load Device	Контейнери, палети, модулі для завантаження багажу на борт літака.
WHS	War Risk Surcharge	Надбавка до фрахту. Враховує ризик загибелі судна і втрату вантажу від військових дій.

Терміни ІНКОТЕРМС 2020

ІНКОТЕРМС 2020 передбачено використання 11 правил, які поділені на два окремих класи.

Перший клас включає сім правил ІНКОТЕРМС 2020, які можуть застосовуватися незалежно від обраного виду транспорту і його кількості. Цей клас включає наступні терміни: EXW, FCA, CPT, CIP, DAP, DPU і DDP.

Правила для будь-якого виду або видів транспорту

EXW	Ex Works	Франко-завод
FCA	Free Carrier	Франко-перевізник
CPT	Carriage Paid To	Перевезення оплачено до
CIP	Carriage and Insurance Paid to	Перевезення та страхування оплачено до
DAP	Delivered At Place	Поставка в місці
DPU	Delivered At Place Unloaded	Поставка в місці з розвантаженням
DDP	Delivered Duty Paid	Поставка зі сплатою мита

У другому класі правил ІНКОТЕРМС®2020 пунктом поставки і місцем, до якого здійснюється перевезення товару покупцю, є порти, тому даний клас має назву «Для морського та внутрішнього водного транспорту». До нього відносяться наступні терміни: FAS, FOB, CFR і CIF.

Правила для морського та внутрішнього водного транспорту

FAS	Free Alongside Ship	Франко вздовж борту судна
FOB	Free On Board	Франко-борт
CFR	Cost and Freight	Вартість і фрахт
CIF	Cost, Insurance and Freight	Вартість, страхування і фрахт

Перелік відомостей, що підлягають внесенню до митних декларацій

Декларант залежно від митних формальностей, установлених Митним кодексом для митних режимів, та заявленої мети переміщення вносить до митної декларації такі відомості, у тому числі у вигляді кодів:

- заявлений митний режим, тип декларації та відомості про особливості переміщення;

- відомості про декларанта, уповноважену особу, яка склала декларацію, відправника, одержувача, перевізника товарів і сторони зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), а в разі якщо зовнішньоекономічний договір (контракт) укладено на підставі посередницького договору, — також про іншу крім сторони зовнішньоекономічного договору (контракту) сторону такого посередницького договору;

- відомості про найменування країн відправлення та призначення;

- відомості про транспортні засоби комерційного призначення, що використовуються для міжнародного перевезення товарів та/або їх перевезення митною територією України під митним контролем, та контейнери;

- відомості про товари: найменування; звичайний торговельний опис, що дає змогу ідентифікувати та класифікувати товар; торгова марка та виробник товарів (за наявності у товаросупровідних та комерційних документах); код товару згідно з УКТ ЗЕД; найменування країни походження товарів (за наявності); опис упаковки (кількість, вид); кількість у кілограмах (вага брутто та нетто) та інших одиницях виміру; фактурна вартість товарів; митна вартість товарів та метод її визначення; відомості про уповноважені банки декларанта; статистична вартість товарів;

- відомості про нарахування митних та інших платежів, а також про застосування заходів гарантування їх сплати: ставки митних платежів; застосування пільг зі сплати митних платежів; суми митних платежів; офіційний курс валюти України до іноземної валюти, у якій складено рахунки, на день подання митної декларації; спосіб і особливості нарахування та сплати митних платежів; спосіб забезпечення сплати митних платежів (у разі застосування заходів гарантування їх сплати);

- відомості про зовнішньоекономічний договір (контракт) або інший документ, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), та його основні умови;

- відомості, що підтверджують дотримання встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення товарів через митний кордон України;

- відомості про документи, передбачені частиною третьою ст. 335 цього Кодексу;

- довідковий номер декларації (за бажанням декларанта).

Перелік відомостей, що підлягають внесенню до митних декларацій, обмежується лише тими, які є необхідними для цілей справляння митних платежів, формування митної статистики, а також для забезпечення додержання вимог Митного кодексу та інших законодавчих актів.

Документальне оформлення експортно-імпортних операцій

Експорт

Експорт товарів у залежності від обставин і умов ЗЕД-контракту може супроводжуватися наступними первинними документами:

- інвойс (рахунок-фактура), виставлений на покупця-нерезидента – для ЗЕД це буде первинним документом (лист ГУ ДФС у м. Києві від 31.03.2017 р. № 6964/10/26-15-14-05-04-22);
- накладні пов'язані з попереднім придбанням товару;
- калькуляції, якщо продукція (товари) були вироблені самим постачальником;
- товаротransпортні документи – автомобільна CMR, авіанакладна Air Waybill, коносамент Bill of Lading, залізнична накладна Rail Waybill;
- акт приймання-передачі товару;
- навантажувальні відомості, пакувальні аркуші;
- Carnet TIR – книжка міжнародних дорожніх перевезень (за наявності).

Головний серед первинних документів, який спричиняє податкові наслідки є вантажна митна декларація (ВМД).

Імпорт

Імпорт товарів у залежності від обставин і умов ЗЕД-контракту може супроводжуватися наступними первинними документами:

- митна декларація – підтверджує сплату мита, митних платежів, “імпортного” ПДВ та є підставою для включення ПДВ до складу податкового кредиту. При цьому визнається лише додаткова митна декларація, так як тимчасова митна декларація згідно ст. 260 і 261 Митного кодексу України не є документом, подання якого завершує митне оформлення товару (роз'яснення ДФС в ППК від 05.07.2017 р. № 1006/6/99-99-15-03-02-15/ППК, постанова ВСУ від 23.06.2015 р. у справі № К/9991/67637/12, роз'яснення ДПС 101.13 ЗІР).

Митна декларація належить до документів заміників податкової накладної при складанні податкової декларації з ПДВ. Вона підтверджує податковий кредит з ПДВ;

- інвойс (рахунок-фактура) – вважається первинним документом за умови, що він сплачений (лист ДФС від 31.03.2017 № 6964/10/26-15-14-05-04-22). У такому разі інвойс може бути використаний як підстава для оприбуткування товару.
- договір купівлі-продажу товару (ЗЕД-контракт) – визначає момент переходу ризиків, обов'язків та вигод по товару від продавця до покупця, зокрема в базових умовах поставки Інкотермс.

Момент передачі ризиків і вигод при експорті товарів

Момент	Момент передачі ризиків в Інкотермс 2020										
	EXW	FCA	FAS	FOB	CFR	CIF	CIP	CPT	DAP	DPU	DDP
відвантаження товару з місця знаходження продавця	+										
передача на транспорт		+					+	+			
доставка в порт			+								
навантаження на судно				+	+	+					
доставка до місця призначення									+		
розвантаження на місці призначення										+	
доставка безпосередньо до покупця											+

Навчально-практичне видання

**Ю.Ю. Мороз, Ю.С. Цал-Цалко,
Т.С. Гайдучок, Н.І. Цегельник**

***МИТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В
УКРАЇНІ: ОРГАНІЗАЦІЯ
ТА ОБЛІКОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ***

Випуск 1

**Організація митної діяльності в Україні,
її роль в розвитку бізнесу та облікове
забезпечення**

Оригінал-макет виготовлено *Цегельник Н. І.*
Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 08.09.2020 р. Формат 60x84/16.
Папір офсет. № 1. Друк різнографічний.
Гарнітура Тип Таймс. Ум. друк. арк. 23,02.
Тир. 300 прим.

Віддруковано в ПП «Рута»
10014, Україна, м. Житомир, вул. Мала Бердичівська, 17а
*Свідоцтво про внесення в Державний реєстр
серія ДК № 3671 від 14.01.2010*

Юлія Юзефівна МОРОЗ

Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Житомирського національного агроєкологічного університету, Голова Вченої ради Житомирського товариства науковців польського походження, Голова Правління Житомирської спілки фахівців з бухгалтерського обліку і оподаткування.

Юзеф Сигізмундович ЦАЛ-ЦАЛКО

Доктор економічних наук, професор, Академік Академії економічних наук України, професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Житомирського національного агроєкологічного університету, Голова Правління Житомирського обласного об'єднання громадської організації «Спілка економістів України».

Тетяна Станіславівна ГАЙДУЧОК

Кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Житомирського національного агроєкологічного університету, член Правління Житомирської спілки фахівців з бухгалтерського обліку і оподаткування.

Ніна Іванівна ЦЕГЕЛЬНИК

Кандидат економічних наук, старший викладач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Житомирського національного агроєкологічного університету, член Правління Житомирської спілки фахівців з бухгалтерського обліку і оподаткування.